

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi
arkakapak.com

Yıl:1 Sayı:11 Ağustos 2016 / 9,00 ₺

S.21

Dosya

George Orwell

S.32

Röportaj

M. Akif Aydın

‘Büyük birader
sizi izliyor

▶ M 2.8

REC

S.6

Haydar Ergülen

S.8

Enis Batur

S.12

Kemal Varol

S.28

Feridun Andaç

Mehmet Ali & Akşamsefası

ISSN 2141-427X
9 772141 627008

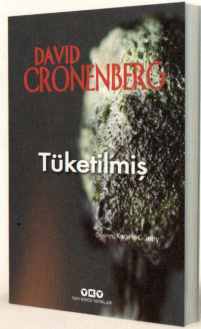
2 081234 503404
9 772141 627008

Teknoloji fetişizmi, cinsellik, bedenin hastalık veya kaza sonucu dönüşümleri, beden ve teknoloji ilişkisi...

Filmleri ile tanınan Cronenberg'ten
alışılmadık bir ilk roman: *Tüketilmiş*

Önlü bir Fransız filozofu, karısının cesedi parçalara
ayrılmış ve kısmen yenmiş halde bulununca şüpheli
duruma düşerek Japonya'ya kaçır. Macar bir cerrah
ise alternatif bir meme kanseri tedavisi geliştirdiği
iddiasındadır. İlginç haberler peşinde dünyayı dolaşan
internet gazetecilerinden Nathan cerrahla söyleşi
yapmak için Macaristan'a giderken kız arkadaşı Naomi de
Fransız filozofun peşine düşer. Birbiriyle bağlantısız gibi
görünen bu iki olayın tuhaf bir komplo çerçevesinde
buluşması mümkün mü?

Tüketilmiş
David Cronenberg
Çeviren: Kıvanç Güney
Roman, 252 s.

YKY'DEN YENİ KİTAPLAR...

Beyaz Kalp
Javier Marías
Çeviren: Bülent Kale
Roman, 252 s.

Nathaniel P.'nin
Aşk Maceraları
Adelle Waldman
Çeviren: Şahika Tokel
Roman, 224 s.

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi

Sayı: 11 - Ağustos 2016

Ayda bir çıkar
arkakapak.com
ISSN No: 9772149827008

İmtiyaz Sahibi

Libronet Bilgi Hizmetleri ve Yazılım San. Tic. Ltd. Şti. adına
Mehmed Ali Çalışkan

Yayın Yönetmeni

Yunus Emre Tozal
yunusemre.tozal@libronet.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Erkan Şimşek
erkan.simssek@libronet.com

Editör

İsa Karaaslan
isa.karaaslan@libronet.com

Yayın Kurulu

Erkan Şimşek, Yunus Emre Tozal, İsa Karaaslan, Cemil Üzen, Zahid Yıldırım
Olcay Mağden Ünal, Hatice Yalçın, Murat Şifci, Ümit Yaşar Özkan

Görsel Yönetmen

Zahid Yıldırım

Mizanpaj

Cemal Keskin

Kapak İllustrasyonu

Onur Erler

Kurumsal İletişim ve Reklam

Hatice Yalçın
kurumsal@babil.com

Satış

Semih Gülseren
0530 176 79 45
semih.gulseren@libronet.com

Basım Yeri

Elma Basım Yayın ve İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Halkalı Cad. B4 Blok 164 Sefaköy, Küçükçekmece, İstanbul
Matbaa Sertifikası No: 120 58

Dağıtım

Türkuaş Dağıtım
Tel: 0216 585 90 00

Yazı Göndermek İçin

Yazılarınızı "editor@arkakapak.com" adresine gönderebilirsiniz.

Yönetim Yeri

Altunizade Mah. Kısıklı Cad. Aköz İş Merkezi No:14 B Blok D:6 (PK:34662)
İşködar - İstanbul
Arka Kapak Papersense'ın yayınıdır.

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamda da dahil olmak üzere çoğaltma hakları Libronet Bilgi Hizmetleri ve Yazılım San. Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Her ay yaptığımız gibi sunuşumuza kitaplarla başlamak isterdik. Ancak tarihe şimdiden alçaklığını günün olarak geçen 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden bahsetmeliyiz. Canını köprüünün üzerinde, bir tankın altında, otomatik silahlara ve bombalara bırakıp giden şehitlere saygımızın gereği bu biraz da.

Bir kitap dergisi olarak yazar, felsefeci Foucault'un başka bir bağlamda yazılmış olsa da, bir kitabının ismini zikretmek isteriz burada. Foucault, "Toplumu Savunmak Gerekir" demişti. Biz, bu dergiyi çıkaran bir avuç insan, elimize kalem aldığımız günden beri bunu yapıyoruz. Bir kitap kültürü dergisi olarak her türlü yayıncılığın ancak hür, demokratik bir rejimde yapılabileceğine inanıyoruz. Darbelere, darbe mekaniklerine ve darbe hukukuna karşı her zaman toplumu savunuyoruz. İnsanların, toplumların mesru yollarla hükümet kurma, hükümetleri değiştirme hakkının silahlı, zorbalıkla gasp girişimlerine insanlığa karşı işlenmiş suç olarak bakıyoruz. Şunu hep hatırlatalımız: Teşhir ve mahkum edilmeyen her darbe kendini ilk fırsatta tekrar eder.

FETÖ'nün 15 Temmuz 2016 darbe girişimine de bu açıdan bakıyoruz. Şartsız, amasız bir şekilde lanetlediğimiz bu insanlık dışı darbe girişimini daha çok özgürlük ve daha çok demokrasi ile atlatcağızımıza inanıyoruz. Evet en başta dediğimiz gibi çünkü biz toplumu savunuyoruz.

Dergimizin içeriğine geçmeden evvel bir de büyük bir kayıbmıza rahmet ve şükranlarımızı sunmak isteriz. Tarihçilerin kutbu Halil İnalçık 100 yaşında hayata veda etti. Sadece Türkiye'de değil tüm dünyadaki Osmanlı tarih yazımı konusunda bilgi bir kaynak olan İnalçık Osmanlıya dair birçok meseleyi çözmüş, izah etmiş has bir bilim insanıydı. Bir kısmı uzun yıllar aşılamayacak kitapları ve makaleleriyle Halil İnalçık'ın hak ettiği şekilde hatırlanacağına inanıyoruz. Allah rahmet eylesin.

Ağustos sayımızın dosya konusu ise tesadüfen gündemle örtüştü. George Orwell'in destansı bir totalitarizm eleştirisi olan alegorik distopyası 1984'ü seçtik. Yine Orwell'in *Hayvan Çiftliği* ile birbirlerini tamamlayan 1984 romanı Büyük Birader (Big Brother), düşünce polisi (thought police), düşünce suçu. (Thoughtcrime) gibi kavramları da popüler kültüre ve sosyal bilimlere hediye etmiştir. Bireyin yok sayıldığı, zihinlerin kontrol altına alındığı, toplumun robotlaştırıldığı karanlık bir "gelecek"te geçen 1984'ü Orwell 1948'de, 2. Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde yayınlamıştı. Batı modernizmini, Hitler ve Stalin rejimlerini ve bu rejimlerin kurumlarını alegorik bir şekilde romanlaştıran Orwell tarafını insanlıktan yana tutmuştu. İşte bu büyük roman hakkındaki dosyamızda bu ay Yunus Emre Tozal, Hasan Öztürk, Ümit Yaşar Özkan, Feyza Şener ve Feridun Andaç'ın yazılarını okuyacaksınız.

Tefrika çizgi romanımızda bu ay *Karanlıktaşiler* adlı yeni bir hikaye var. Yazarlarımızdan Haydar Ergülen yazı üzerine yazarken Enis Batur da Sefa Kaplan'ın Cemil Meriç ve Jorge Luis Borges'i antlattığı *Gözleri Görmeyen İlk Adam* kitabını anlatıyor. Kemal Varol ise Sinem Sal'ın ilk öykü kitabı *Dan'ki* inceledi. Yine dopdolu bir sayı ile huzurunuzdayız.

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi

İÇİNDE NE VAR?

YIL: 1 / SAYI: 11
AĞUSTOS 2016

6

HAYDAR ERGÜLEN

YAZI: AYLARIN EN
ZALİMİ

8

ENİS BATUR

DERİN BİR ANLATI

10

EMİNE UÇAK

ERDOĞAN

RONDANIN
UÇURUMLARI

12

KEMAL VAROL

HISSIZLIK ÇAĞININ
ÖYKÜLERİ

14

ÖZKAN ALİ

BOZDEMİR

EDEBİYAT
ÇIKMAZDA MI?

16

İSKENDER GÜMÜŞ

TÜRKLER OLMADAN

18

ABDURRAHMAN

ÜZÜLMEZ

ONLAR NIÇIN
"BİZ'E BENZEMİYOR?"

20

BÜRKEM CEVHER

SADE VE BASIT
BİR HAYAT

21

YUNUS EMRE TOZAL

HASAN ÖZTÜRK

ÜMİT YAŞAR ÖZKAN

FEYZA ŞENER

GEORGE ORWELL

BBC

DOSYA

28

FERİDUN ANDAÇ

BİR ZAMAN

BAKIŞINDA

GEORGE ORWELL

30

UTKU LOMLU

LOMLU'NUN
ORWELL KAPAĞINA
İKİ ÖDÜL BİRDEN

32

MEHMET AKİF AYDIN

"İSTANBULUN

HAFIZASINI

KAYDA ALDIK"

RÖPORTAJ

36

M. ALİ ÇALIŞKAN

BAŞKAŞININ ÖLÜMÜ

38

EKREM SAKAR

NE DOĞU,
DOĞU DUR ARTIK,
NE BATI, BATI!

39

MURAT ACAR

NAZİM HİKMET'İN

MİMARLIĞA BAKIŞI

40

FIRAT DEMİREL

O'DAN TE GİTMEK

41

İBRAHİM BİLAL DURAK

ÜST KAT KOMŞUSUNA

MEKTUPLAR

42

DURAN URUÇ
FUTBOL CANDIR

44

İHSAN SÖNMEZ
YENİ YAZMAK MI
YENİDEN
YAZMAK MI?

46

İREM
UZUNHASANOĞLU
TONI MORRISON,
BİR EDEBİYAT
LEYDİSİ

48

NİHAL YORMAZ
MOLİERE'İ ÇAĞININ
ÖTESİNE TAŞIYAN
NEYDİ?

50

ÇİZGİ ROMAN
KARANLIKTAKİLER

56

MUHİTTİN ŞİMŞEK
17 AĞUSTOS,
SAAT 03.02

58

SEVİNÇ
ÜNEY ŞAHİN
KORKUYU
KORKUTMAK

59

ELİF KONAR ÖZKAN
HARITADA
KAYBOLMAK

60

TUĞBA COŞKUNER
KÜÇÜK AĞAÇ'IN
EĞİTİMİ

62

İSMET ŞEN
"DENİZ ÖYKÜLERİ"

63

NİHAL YORMAZ
KİTAP BLOG

64

TUĞÇE NİDA SEVİN
GENÇLİK BAŞIMDA
DUMAN

66

ADNAN SARACOĞLU
ATOM BOMBASINI
YENEN; YALINAYAK
BAŞIKABAK GEN

68

M. MERVE ŞİMŞEK
GERİLİM YAZARI
PAULA HAWKINS

73

ABDULLAH
RIDVAN CAN
ABBAS KIYARÜSTEMİ
ve SİNEMASI

76

TUĞBA GÜNER
BEYAZ PERDEDE
YÜRÜYEN TANKLAR

78

PERDE

80

TÜRK SİNEMASI
ARAŞTIRMALARI
BARIŞ SAYDAM

87

EDİTÖRÜN MASASI
KADIR YILMAZ

88

HUBAN KORMAN

2016 TEMMUZ AYINDA HANGİ KİTAPLARI OKUDUK

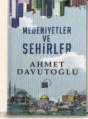
Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu
Stefan Zweig

Havva'nın Üç Kızı
Elif Şafak

Olağanüstü Bir Gece
Stefan Zweig

Medeniyetler ve Şehirler
Ahmet Davutoğlu

1984
George Orwell

2016 YILI TEMMUZ AYI ÇOK SATANLAR

- 1 Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu
- 2 Havva'nın Üç Kızı
- 3 Olağanüstü Bir Gece
- 4 Medeniyetler ve Şehirler
- 5 1984
- 6 Sineklerin Tanrısı
- 7 Bir Kedi, Bir Adam, Bir Ölüm
- 8 Şeker Portakalı
- 9 Bülbülü Öldürmek
- 10 Martin Eden
- 11 Hayvanlardan Tanrılara
- 12 Kürk Mantolu Madonna
- 13 Senden Sonra Ben
- 14 Ayasofya'nın Gizli Tarihi
- 15 Simyacı
- 16 Cesur Yeni Dünya
- 17 Bazı Kelimeler Çok Güzel
- 18 Senden Önce Ben
- 19 İçimizdeki Şeytan
- 20 Zamanın Kısa Tarihi
- 21 Otomatik Portakal
- 22 Bayan Peregrine'in Tuhaf Çocukları
- 23 Kafamda Bir Tuhaflık
- 24 Şato
- 25 Harry Potter ve Felsefe Taşı 1

2016 YILI TEMMUZ AYI ÇOK SATAN E-KİTAPLAR

- 1 Dönüşüm
- 2 Geleneksel Yapı Teknikleri
- 3 Avucunuzdaki Kelebek
- 4 Tarihimizdeki Garip Olaylar
- 5 Zorba
- 6 Ruhi Mücerret
- 7 Hayvan Çiftliği
- 8 Düşüş
- 9 1984
- 10 Yabancı

2016 YILI TEMMUZ AYI EN ÇOK SATAN İLK 10 YAYINEVİ - SEPET FREKANSLARI (%)

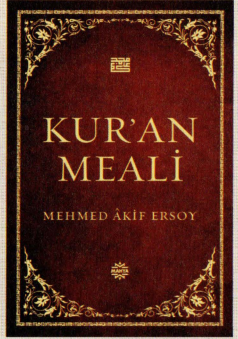
undan sonra göreceksiniz, meal konusu konuşulurken, 'Akif'in mealinden önce mi, sonra mı?' diye konuşulacak. Prof. Dr. Hayrettin Karaman (2013)

*Beni anın sizleri anayım,
Bana şükredin sakın Bana küfranda bulunmayın.
Ey iman eden kimseler! Yardımı sebatan bekleyin, salâtan bekleyin.
Allah'ın sebat edenlerle beraber olduğunda şüphe etmeyin.
Sonra Allah yolunda öldürülenler için "Ölü" demeyin.
Bildüğümüz gibi değil, onlar diri, ancak sizler bunu duyamazsınız.
Çare yok, sizleri biraz korku ile, biraz açlık ile,
biraz mal, can azalmasıyla imtihana çekeceğiz.
Yâ Muhammed, o sabırlı kullarımı müjdele,
ki başlarına bir musibet gelince
"İnnâ lillâhî ve innâ ileyhî râciûn" derler.
İşte Allah'ın gufranıyla rahmetine kavuşacaklar bunlar;
işte yolun doğrusunu bulanlar da bunlar.*

Bakara süresi, (152-157)

KUR'AN MEALİ, Mehmet Akif Ersoy

Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. **Recep Şentürk**, Yrd. Doç. Dr. **Cünet Aşım Köksal**, 448 sayfa, 16 x 23 cm

Prof. Dr. Recep Şentürk, **Direnen Meal: Akif'in Kur'an Meali'nin Tarihi ve Tahlili**. Yrd. Doç. Dr. Bedri Mermutlu, **Mehmet Akif'in Yazmış Olduğu Mealin Sessiz Muhafızı: Mustafa Runyun**. Brett Wilson, **Mehmet Akif Ersoy ve Kur'an'a Erişim**. D. Mehmet Doğan, **Âkif'in Mealinden Mahrum Kalmamızın Bedeli: Türkçe Meal Anarşisi**. Doç. Dr. Faruk Tuncer, **Mensur Meal, Manzum Tefsir**. Fatih Okumus, **Mehmet Akif Mealinin Üslup Tercihleri: Çeviri-Bilim Açısından Bir İnceleme**. Fazıl Gökçek, **Kur'an Ayetlerinin Yorumu Olarak "Tevhid Yahut Feryad" ve "İnsan" Şiirleri**. Prof. Dr. Hasan Akay, **Meallerasarılık ve Şiirsellik Açısından Âkif'in Kur'an Meali ve Diğerleri**. Prof. Dr. Hayati Develi, **Âkif'in Meali'nde Deyimler ve Gündelik Dilin Örnekleri**. Yrd. Doç. Dr. İhsan Çolak, **Safahat'taki Ayetler Üzerinden Mehmet Akif'in Zihin Haritasını Okumak**. Prof. Dr. Muhittin Akgöl, **Anlaşılar Olması Açısından M. akif Ersoy'un Mealı ve Elmalı'yla Mukayesesi**. Prof. Dr. Murat Sülün, **Kur'an Tercüme Teknikleri Açısından Akif'in Kur'an Mealı [İlk 9 Sure]**. Prof. Dr. Murteza Bedir, **Mehmet Akif Mealindeki Alternatif Mealler Meselesi ve Tefsir Geleneği**. Prof. Dr. Musa Duman, **Mehmet Akif Mealinin Dil ve Üslup Özellikleri**. Prof. Dr. Mustafa S. Kaçallın, **Âkif'in Mealı Üzerinde Türkçe Açısından Yapılacak Çalışmalar Neler Olabilir?** Dr. Nagihan Haliloğlu, **Âkif'in Mealinde Bağlam ve Tekrar**. Prof. Dr. Nurettin Turgay, **Mehmet Akif Ersoy'un Kur'an'a Yaklaşımı**. Doç. Dr. Özcan Hidir, **Âkif'in Diğer Din ve Kültürlere Yönelik Bazı Âyetlere Dair Meal-Yorum Tekniği**. Süheyb Öğüt, **Sahih/Salıh Bir Fail Olarak Akif ve Kurban Olarak Meal**. Ahmet Dursun, **Bir Karşılaştırma Örneği: Risale-i Nur'daki Meal Örnekleri ve Akif Mealı**. Prof. Dr. Hayreddin Karaman, **Bir Güzelin Takdimi**. Prof. Dr. Bekir Karlıga, **Beklenen Mustu**. M. Ertuğrul Düzdağ, **Bulunan Meal**. Murat Bardakçı, **Âkif'in Mealı Muamması**. Akif Emre, **Mehmet Akif'in "Fatiha"sı**. Prof. Dr. Hayreddin Karaman, **Âkif'in Mealı**.

DİRENEN MEAL, AKİF MEALİ, Prof. Dr. **Recep Şentürk**, 448 sayfa, 16 x 23 cm

"Bu kitap 6-7 Nisan 2013 tarihlerinde düzenlenmiş olan "Uluslararası Mehmet Akif Ersoy Kur'an-ı Kerim Mealı Sempozyumu"nda sunulan 19 ilmi tebliğin akademik makale formatına dönüştürülmüş, hakemlik ve editörlük süreçlerinden geçmiş hallerinden oluşmaktadır. Bu 19 makaleye ilaveten Akif'in Mealıyla alakalı basında çıkan 4 yazı daha okuyucuyla paylaşmıştır."

MAHYA Akşamsefası

www.mahyayayincilik.com.tr

YAZI: AYLARIN EN ZALİMİ

Haydar Ergülen

Silmek, silinmek. Kimdi o “*silgiler silerken silinirler de*” diyen, Ece Ayhan’dı değil mi, odur, şimdi açıp kitaba bakmak da ayıp olur. Ben de sildikçe siliniyorum işte. Henüz kimseyi silmedim, bu yazıyı bitirince sileceğim bazı adları. Çünkü onları hatırlamak istiyorum. Silmek hatırlamaktır biraz da, öyle ya çoktur unuttuklarımızı silerken hatırlarız. Ayrılırken aşkı hatırladığımız gibi tıpkı. Hani, öldürmeden hemen önce aslında delicesine sevdiğimiz gibi ya da yaralamadan biraz önce benzersiz oluşunu övdüğümüz gibi. Örnekler tutmadı mı, olabilir, insan bazen yazının bir yerine, o anda aklına gelen ve hemen yazmazsa unutacağı bir şeyi, dizeyi, cümleyi not etmek istiyor. Ben bunu çok yeni akl ettim, o yüzden de pek çok şeyi unuttum gitti. Bu notları da ona sayın, unutmadan söylenene.

Üniversiteye gittiğimiz yıllarda defter taşımazdık, cep defterinden söz ediyorum. Siyaseten sakıncalı sayılırdı; polisin, askerin eline düşersen, telefon defterindeki ya da defterindeki herkese ulaşırlar diye. O yıllarda telefonunu kaydedeceğimiz fazla kimse de yoktu zaten, fazla telefon da yoktu! Asıl şimdi tehlikeli ama zaten her şey dinlenip gözlendiği için cep telefonuna kaydetmişsin etmemişsin, önem yok!

Habire defterler üzerine yazacağımı söylüyorum ya, ancak yitirince yazabiliyorum. Ne tuhaf. Sanki bu yazıda pek çok konu bir araya geliyor gibi kendiliğinden. Bazen olur. O anda niyet etmediğiniz bir şey, bir söz, bir konu, bir isim usulca yazıya sokulur, sızar, kendini hatırlatır; size de yazmak kalır. Yazmak ne ki hem, sonraki iş. Hatırlamak, hatırlatmak daha güzel, daha değerli. Hatırlamazsak yazamayız. Ama bazen de hatırlamak için yazarız, hatırlatmak için yazarız. Belki de yazı baştan beri hep bir hatıra sanıyordu, yalnızca bir güzel sanat değil yani. Ama yalnızca bir acısanatı da değil, biz anı sanatı diyelim.

Benim böyle asıl meseleye gelemeden, hatta birkaç paragraf sonra ne yazdığımı, niye yazdığımı da unutarak yazıp bitirdiğim, sonra da okuyunca ‘Ben bunu niye yazdım?’ dediğim çok yazım olmuştur. Oluyor işte. Belki de asıl yazı, bu bilmeden yazdığımızdır, asıl bu yazıyı yazmak istemiştirdi. Niye olmasın? Yazının da bir hayatı yok mu? O da organik bir şey

değil mi? Canlı, yaşayan, nefes alıp veren, iç geçiren, sevinen, kızan, öfkelenen, deliren, üzülen, üzen, yaralanan, can çekişen, ağlayan, gülen, acıkan, doyan, seven, ayrılan, acı çeken, zayıf, ince, uzun, şişman, bakımlı, bakımsız, pürtelaş, sakın, güneşli, bulutlu, yağmurlu, havalı, vakitli, vakitsiz, iyi, kötü, hasta, deli, sağlıklı, budala, garip, zeki, yalnız, kalabalık, kimsesiz, yoksul, varlıklı, inançlı, inançsız, ahlaklı, ahlaksız, erdemli, ezcümle içimizden biri değil mi yazı? Öyleyse, onun da bir hayatı olduğuna göre bir de kaderi vardır. Macerası vardır, yolu, yolculuğu, gecesi gündüzü, ağzı dili vardır.

Belki de başka bir nedeni vardır yazının başlığa uygun olmamasının, vaadini yerine getirmeyip sözünü tutmamasının. Yazar o başlığı atmıştır atmasına ama sonradan hevesi gitmiştir; azalmış, kaybolmuştur; belki de içi elvermez o konuda yazmaya. Örneğin bu yazı. “Telefondan sildiklerim” başlığını attım önce. Neden mi? Çünkü son birkaç yılda öyle çok tanıdık, yakın, candanyakın, şair, yazar, dost, arkadaş, kardeş, ahbap yitirdim ki... Yitirdim ki diyorum çünkü herkes kendi payına yaşar ve herkes kendi payına ölüyor denildiği gibi tıpkı, kayıplar da öyledir. Bir insan kaç insan birden yitirir? Ama herkes aynı insanı ayrı ayrı yitirir. Bir insanda bir kardeş, bir ağabey, bir eş, bir baba, bir oğul, bir torun, bir amca, bir dayı, bir... Sonu gelmez sayıda insan ve yakınlık yitirilir. Doğumdan yitimine bir insan bir insandan ibaret degildir, çok insandır.

‘Haziran’da ‘Ölmek Zor’ demişti Hasan Hüseyin Korkmazgil. ‘Orhan Kemal’in güzel anısına’ yazmıştı bu şiiri 1977’de. Ama haziran da çok ölmüş var aslında: Orhan Kemal, Nazım Hikmet, Ahmed Arif. Son yıllarda ölüm Haziran’dan taşınıp, Temmuz’a, en çok da Ağustos’a. Kimbilir! Belki de Haziran güzel aydır, yazın ilk gözağrısıdır, cumartesi günü gibi bir şeydir diyor. Eh; yeterince avutucu, kandırıcı, inandırıcı gerekçeler. Biliyorsunuz en güzeli de insanın kendini kandırmasıdır, şeker gibi bir şey... Sonra birdenbire kardeşimi yitirdim. Şaka gibi. Şimdi bunu yazmak, ‘şaka gibi’ demek bile şaka gibi. Haziran’ın 29’uydu. Önceki gece DAEŞ Atatürk Havalimanına saldırırmış ve 45 can kıymıştı, Haziran kanlı bitiyordu. Haziran’da ölmek kolaylaşmıştı

İşte! Hastanede kardeşimin yanında bunları geçi-
riyordum aklımdan. Ertesi sabah da Halil'i, canım
kardeşimi uğurladık sonsuzluğa. 6 kardeşiz, ben en
büyükleriyim, ağabeyim, Halil üçüncümüzü. Kar-
deşi yitirmek, çocuğunu yitirmek gibi bir şey. Ben, 54
yaşındaki kardeşimi değil de sünnet fotoğrafımızda
5-6 yaşında olan o kocaman karagözlü çocuğu yitir-
miş gibi oldum. Kardeşimi yitirdim, o çocuğu yitir-
dim, çocukluğu yitirdim, üstelik bu Haziran sonunda
oldu. Hasan Hüseyin'in dediği gibi oldu: "ah yav-
rum/ah güzeliim/canım benim, sevdiğim/bitanem!
kısır sürdün bu yolculuk/n'eylersin ki sonu yok/gece
leylek/ve tomurcuk kokuyor/uy anam anam/bazi-
randa ölmek zor." Haziran'da kalmak da zor şair!

Bu yazıyı Temmuz'da yazıyorum, bu karayazıyı
demeliyim aslında; "alınma yazılmış bu karayazı /
kader böyle imiş ağlarım bazı/gönül ey sebebim ey"
dediği gibi, sesi siyah mı kül mü artık bilemediğim
bir türkücünün. Yanık Temmuz'da yazıyorum ben
de, hala yanan, külleri savrulan, yüreğimize dolan
Temmuz. Annemin "felek evin yıkılsın!" ilenmesine
benzer, "Temmuz evin yıkılsın" demek isterim ben
de, çok dedim, ama ne yağmur ne şir ne acı hiç-
biri yangını söndürmeye, küli susturmaya yetmedi,
yetmiyor.

Ne koyalım bu acının adını der gibi, ne koyalım
yazının adını diye soruyorum, Acının adını koymak
daha da acı olmaz mı, acıtmaz mı dersiniz, haklısı-
nız derim. Lakin acıyla yaşayacağına adıyla yaşasın
demek de var, acı adıyla yaşasın, sürsün, ki utanması
gereklenler utansın, hesap vermesi gereklenler hesap
versin, yargılanması gereklenler yargılsın, elbette
huzur-u mahşerde divana da kalır, kalacak ama,
artık bazı hesaplar da bu dünyada görülsün, görül-
meli. Çünkü bazen inanın insana, hayvana ve tabi-
ata zulmü öyle bir sınıra geliyor, tahammülü öyle
imkansız oluyor ki, dervişmeşrep biri, bir tasavvuf
ehli ve ehlibeytin bendelerinden biri dahi, "Yorulan
yorulsun ben yorulmazam/derviş makamından ben
ayrılmazam/dünya kadısına ben sorulmazam/kalsın
benim davam divana kalsın" dediğini de unutmadan
ama, davanın divandan önce halini isteyebiliyor.

...Telefondan isim silmek de acı geldi bana şimdi.
Vazgeçtim. Benimle yaşasınlar istedim ne kadar ya-
şayacaksak! Silmek de hatırlamak olmasın, bazen
bir adı ararken şimdi uzaklarda olanların adlarıyla
da tekrar karşılaşayım cep telefonunun ekranında,
onlara dair bir şey hatırlayayım, yeni bir şey düşü-
neyim, selam yollayayım, gülümseyeyim. Sonra da
diyeyim ki, ne T.S.Eliot'un yazdığı gibi ayların en za-
limi Nisan'dır, ne de sevdiklerimizi bir elimizden
alan Haziran'dır, ayların en zalimi yazdırır, yazmak-
tır. Dedim ve yazının adını "Yazı: Ayların en zalimi"
olarak değiştirdim. Zalim yazı! ■

Mehtmet Ali & Akşamsefası

DEDE KORKUT KİTABI'NDA YAPI, İDEOLOJİ VE YARATIM GÜROL PEHLIVAN

"Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut'u öbür gözüne koysanız, yine Dede Korkut ağır basar." Fuat Köprülü'nün bu sözü, mübalağalı olarak düşünülebilir. Ancak tüm Türk edebiyatında Türk'ün üzüntülerini, sevinçlerini, kızgınlıklarını, dünyayı algılama tarzını, kısacası zihniyetini bu kadar saf ve ayrıntılı olarak yansıtan bir başka metnin elimizde olmadığı düşünüldüğünde, bu sözün bir mübalağa değil, eserin biricikliğini vurgulayan aslında bir hakikat olduğu anlaşılar. Bu kitapta, Dede Korkut Kitabı'nın mevcut iki nüshası olan Dresden ve Vatikan nüshalarının halk bilimsel açıdan bir tahlili yapılarak, eserin oluşum ve aktarımında müstensihillerin rolleri üzerinde durulmuştur. Yine bu bağlamda eserin ideolojik yapısı ve yaratım süreci incelenmiştir. Yazmalar hâlinde bize ulaşmış eserlerdeki ideolojik yapılanmayı tahlil edebilmek için, öncelikle, farklı nüshalar hâlinde gelen eserin bu açıdan karşılaştırılmasının yapılması gerekmektedir. Çünkü eserde geçen, dolayısıyla yazar/şair/anlatıcıya ait olduğu düşünülen düşünce/duygunun, ona mı müstensihe mi ait olduğu tespit edilmelidir.

Siparişlerinizi web sitemizden verebilirsiniz.

www.otuken.com.tr

twitter.com/otukennesriyat facebook.com/otukennesriyat

SONRADAN GÖRME KÖRLERE İLİŞKİN DERİN BİR ANLATI

Enis Batur

Gözleri Görmeyen İki Adam derin bir anlatı. Görsellerin kullanımına itiraz edecek son kişi olduğum sanılır, öyle değil: Bana kalırsa düpedüz ‘illüstratif’ olanlarından, metne *katmayanlardan* kaçınılmalıydı; yer yer, metnin ağırlığına hanel getiren *fazla* parçalar var kitapta.

Arka Kapak / Enis Batur

Körlük durumu (kimi zaman da korkusu), gün gelmiş çoğumuzu düşündürmüştür. 1970’li yıllarda, bakma/görme denkleminin müknatısına kapıldığım bir dönemde, *Ayna*’nın ‘sol’ sayfalarında ve ‘Kör Şairler’de (bkz: *Bu Kalem Bukalemun*) o girdaplı sulara ağıdıldım. Bruno’nun “Körler Diyalogu”, Diderot’nun “Körler üzerine Görenlere Mektub”u insanın gözünü açan metinlerin başında geliyordu. Yıllar sonra, Derrida’nın Louvre Müzesinde açtığı bir *kör(ler) sergi(si)* ise ufku daha da genişletecekti.

Şimdi, edebiyatımıza yeni bir kuyruklu yıldız geldi: Sefa Kaplan’ın *Gözleri Görmeyen İki Adam*’ı (2016, Everest) gündeme oturmalyken sessizce geçirilecek endişesine kapıldım, derin ve özgün bir yapıtla karşılaştığımızı düşündüğüm için.

Julian Barnes’in *Flaubert’in Papağanı* başlıklı güzel romanı (ben Şavkar Altınel çevirisinden okumuştum, şimdi başka bir çevirisi raflarda: Can Yayınları) bir ilk sayılır mı bilmem, son yıllarda ana kahramanı ‘edebiyat adamı’ olan ‘roman’ların sayısında ciddi artış gözlemleniyor. Proust’dan Agatha Christie’ye, Apollinaire’den Céline’e, peşpeşe romancıların bu yöne sapışlarından bir dosya oluşturulalı çok olmadı *Le Figaro Littéraire*’de (Şubat 2016).

Sefa Kaplan’ın *Gözleri Görmeyen İki Adam*’ı klasik anlamıyla bir roman olarak görülmeyecektir burada, oysa klasik anlamda bir roman yazmanın sakıncalarını hesaba katmadan yolalmakta anakronik bir tutum yatmıyor mu? Dileyen, bu kez de en geniş anlamıyla bir deneme kitabı sayсын Kaplan’inkini

(yayıncı nedense bu etiketi yeglemiş!), ben kendi payıma bir meta-romandan sözetme yanlısıyım: Anlatıcı-yazar, yorumlayıcı-yazar ile tersyüz ilişkisini ustalıkla kotarıyor bu örnekte.

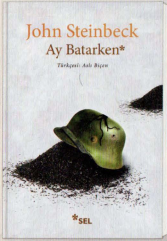
Borges ve Cemil Meriç: Bir tek *sonradan görme kör* olmaları mı Sefa Kaplan’ı onları içiçe işlemeye itmiş? İlerledikçe Türkiye’yle Arjantin, Hataylıyla Buenos Airesli önümüzde *komsulaşıyor*. Yapıtları, yazı/n anlayışları, düşünsel dayanakları alabildiğine farklı olsa da, paralel hikâyelerinden garip ama tutarlı kardeşlikler üretmeyi başarıyor Kaplan: Bunu, oluşturduğu sağlam çatıda kurmaca ile gerçeği dozunda harmanlayarak başardığını düşünüyorum.

Bir vakitler “Yabancı yazar henüz okumadığımız yazardır.” cümlesini kurmuş bir okuryazar olarak söyleyebilirim: Borges *bizim için* yabancı bir yazar değil nicedir. Şüphesiz, Cemil Meriç gibi yerli yazar statüsüne koyamayız onu — diyecektim, sözün ortasında bir an donakaldım: İyi ama, Cemil Meriç *aslında yersiz* bir yazar tanımına uzak mı? Deleuze-Guattari’ce bir yaklaşımla *yersiz yurtsuz* kategorisine çok uzak mı? Birçok temel özelliği nedeniyle, çevrileceği hiçbir dilin yabancı olmazdı Cemil Meriç; bunca Türkiyeliliğine karşın: Çünkü Hindiyle, Saint-Simon’u ve Balzac’ıyla kendisine geniş bir coğrafya çizmişti.

Sefa Kaplan, bu ortak zemini, mektuplar üzerinden iyice somutlaştırıyor. İki ülkenin yazgı ortaklıkları daha da güçlendiriyor kurduğu örgüyü. Herseyden önemlisi: Görmeyen göz nasıl *ıçgörüyor*, bu kıvıma hünerli bir yazıyla sağlıyor.

Gözleri Görmeyen İki Adam derin bir anlatı! Görsellerin kullanımına itiraz edecek son kişi olduğum sanılır, öyle değil: Bana kalırsa düpedüz ‘illüstratif’ olanlarından, metne *katmayanlardan* kaçınılmalıydı; yer yer, metnin ağırlığına hanel getiren *fazla* parçalar var kitapta.

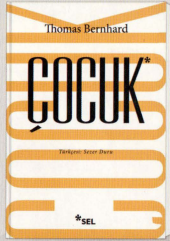
Tanpınar ve Oğuz Atay çalışmalarının ardından özgür ve özgün bir çizgiye ulaşmış Sefa Kaplan — gerisi gelecektir. ■

Ay Batarken

John Steinbeck

Türkçesi: Aşlı Biçen

Çocuk

Thomas Bernhard

Türkçesi: Sezer Duru

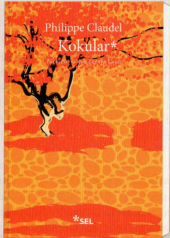

Faşizm Kehanetleri

George Orwell

Türkçesi: Aylin Onacak

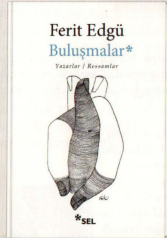
John Steinbeck'in en önemli eserlerinden biri sayılan ve Nazi Almanyası'nın çizmesi altında ezilen Avrupa'nın pek çok ülkesinde illegal olarak basılıp milyonlara ulaşan **Ay Batarken**; Ferit Edgü'nün, Camus'den Beckett'e, Sait Faik'ten Rembrandt'ta, Bedri Rahmi'den Avni Arbaşa'ya yazarlarını ve ressamlarını bir araya getirdiği **Buluşmalar**; George Orwell'dan milliyetçilik, Hitler, faşizm, İngiliz mutfağı gibi konulardan, H.G. Wells'in dünya devleti görüşü ve Swift'in Gulliver'inin eleştirisine uzanan düşünsel bir yolculuk: **Faşizm Kehanetleri**; Thomas Bernhard'ın kendisini de içine alan felaketi ve dönemin atmosferini okurun zihninde ustalıkla canlandırırken edebî dehasını şekillendiren başlangıç unsurlarını da gözler önüne serdiği otobiyografik beşlemesinin son kitabı **Çocuk**; Philippe Claudel'den 2013 yılında Jean-Jacques Rousseau otobiyografi ödülüne layık görülen, burun deliklerinden başlayıp zaman ve mekân içinde süren şiirsel bir yolculuk, mutluluğun hüznü ile iç içe geçtiği bir tür koku sözlüğü: **Kokular** Temmuz'da **SEL**'de...

Kokular

Philippe Claudel

Türkçesi: Gözde Zeynep Çaylı

Buluşmalar

Ferit Edgü

Yazarlar / Ressamlar

Mehmet Ali & Akşamsefası

***SEL**
YAYINCILIK

🐦 selyayincilik 📞 SelYayincilik 📺 selyayincilik * www.selyayincilik.com

RONDA'NIN UÇURUMLARI; ÇANLAR KİMİN' İÇİN ÇALIYOR

Emine Uçak Erdoğan

Yeni Köprü olarak bilinen 200 yıllık Puento Nuevo köprüsünün üzerinden aşağıda bir ip gibi akıp giden Tajo nehrine bakarken rahmetli Ömer Lütfi Mete'nin:

“Uçurumun kenarındayım Hızır
Ulu dilber kalesinin burcunda
Muhteşem belaya nazır
Topuklarım boşluğun avcunda
Derin yar adımı çağırır
Dikildim parmaklarımın ucunda
Bir gamzeli rüzgâr yetecek
Ha itti beni, ha itecek
Uçurumun kenarındayım Hızır
Civan hazır
Divan hazır
Ferman hazır
Kurban hazır”

Dizelerini hatırlıyorum. İçimdeki ürpermenin sebebi sadece yükseklik fobisi değil. *Çanlar Kimin İçin Çağırıyor*'da tasvir edilen trajik olayların mekânı bu uçurumlar. İspanya İç Savaşı'nda ‘fazla kurşun harcamamak’ için yüzlerce insan 300 metrelik yarlardan aşağıya atılmış.

Endülüs'ün Runde'si, bugünün Ronda'sındayız. Derin uçurumların, yüksek dağların, birbirinden güzel meydanların, şirin dar sokakların şehri. Hristiyan prenslerle Müslüman emirlerin kıyasıya mücadelelerine sahne olan, Endülüs'ün en son düşen kalesidir Runde... Uçurumları Rilke'ye, Ernest Hemingway'e, Alexandre Dumas'a, Orson Welles, David Bomberg'e ilham veren şehir. Adriyatik kıyısındaki şatoda yazılan *Duino Ağutları*'yla ‘tanrıyı arayan şair’ tanımlamasını alan Rilke'nin ilhamının başlangıç noktalarından biri de Ronda'dır.

Hepimiz düşmedeyiz.

Şu gördüğün el düşüyor

Nereye baksan hep o düşüş

Ama biri var ki bu düşenleri ellerinde tutuyor yu-
muşak ve sonsuz.

Rilke'nin 'arayan' olarak tanımlanmış olsa da aradı-
ğını bulduğunu söylemek mümkün. Ağıtların temel
imgesi olan meleğin Hristiyanlığın meleklerinden çok
İslam'ın meleklerine yakın olduğunu Leh çevirme-
nine bizzat kendisinin aktardığını ve Kurtuba'dan
Duino Ağıtları'na ev sahipliği yapacak şatonun
prensesi Maria'ya yazdığı mektubunda, okuduğu
Kur'an'ın sesine 'var gücüyle katılmak' istediğini
hatırlarsak...

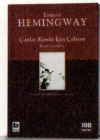
Rilke'nin iki ay kaldığı Victoria Otel'i'nin 208 nolu
odası bugün onun anısına minik bir müzeye dönüştü-
rölmüş, otelin bahçesinin uçuruma bakan tarafında
da şairin heykeli yer alıyor. Ronda'yı ölümsüzleşti-
ren diğer yazar, şair ve sanatçılar için yapılan tabela
ve heykellerle de rastlıyoruz şehrin sokaklarında.

İspanyolca'da Ronda gibi şehirler için "pueblo
blanco" deniliyor. Küçük beyaz dağ köyü anlamına
geliyor. Beyaz evleri ve dar sokaklarıyla bu tanımla-
maya uysa da birbirinden etkileyici yapıların oldu-
ğu meydanlarıyla bundan çok daha fazlası oldu-
ğunun hakkını vermemiz gereken bir şehir Ronda.
Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'da ko-
caman ağaçları, çeşmeleriyle ve 'güneş cayır cayır
kavurduğunda'da gölgeler oluşturan balkonlu ev-
leriyle tasvir ettiği bu meydanlardan en geniş olanı
Plaza del Socorro'ya çıkıyor yolumuz. Meydanla
aynı ismi taşıyan Socorro Kilisesi'nin sarı beyaz du-
varlarına ikinci güneşi vurmuş. Hemen önündeki
bankta, ihtiyar adamlar bir film karesinde donmuş
gibi oturuyor. Selfie çeken Japon turistlerin neşeli
gülüşmeleri meydanın tek hareketi. Yine ara sokak-
larda dolaşıyoruz; bu kez vardığımız meydanda ise
karşımıza önündeki palmye ağacıyla Rahmet Kili-
sesi çıkıyor. Runde'nin Ulu Camii ise bugün artık
Santa Maria la Mayor Katedrali... Ulu Camii, Endü-
lüs Emevileri döneminde, M.S. 5.yüzyılda yapılan
bir Roma bazilikasının üzerine yapılmış. Endülüslere-
nin ardından mihrabı Adak Sunağı Şapeli'ne dönüştü-
rülen caminin minaresi de çan kulesi yapılmış. Bu
minare Kurtuba ve Sevilla'da da aynı akıbete uğra-
yan minarelere çok benziyor, sadece biraz daha kısa.
Yıkılan başka bir caminin ayakta kalan minaresi ise
sokak arasında karşımıza çıkıyor. Ronda'daki Endü-
lüs izleri bununla sınırlı değil. O zamanlarda, şehir
Ulu Camii'nin etrafında yer alıyormuş. Bu bölgede
onlardan kalan hamam yıkıntılarını şehre gelenlerin

en çok uğradığı yerlerden biri. Şehrin diğer kısım-
larında da Endülüslü dönemin izlerini taşıyan ke-
merler, kapılar, köşkler yer alıyor. 1042 yılından
kalan bir Endülüslü sarayının üzerinde yapılan Casa
del Rey Moro ve özellikle bahçeleri görülmeye de-
ğer. 365 merdiven inip çıkmayı göze alırsanız Tajo
ırmağının kaynaklarından biri olan ve vaktiyle her
basamakta bir kölenin durarak yukarıya su taşıdığı
belirtilen su kaynağını; hemen yanı başında da o yıl-
lardan kalan şadırvanı görebilirsiniz. Endülüslü dö-
neminde yapılan eski köprü de bu civarda yer alıyor.
Ronda'nın Endülüslü'nün son kalesi vasfını; yalçın ka-
yahlıkları ve çevresindeki dağların sağladığı coğrafi
konumla aldığı anlaşıyor.

Merdivenlerin yorgunluğunu Arbella parkının geniş
beton banklarında, su birikintisinde oynayan güver-
cinleri izleyerek atmaya çalışıyoruz. Sağımızda uçurumların üzerinde seyir terasları, karşımızda karlı
zirveleriyle dağlar, yanı başımızda gelinliklerini giymiş
badem ağaçları; *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'dan
bir tasviri hatırlatıyor: "Robert Jordan yamacın gü-
zelliğine hayranlıkla baktı. Fıskırması yeni sürgünle-
rin yeşilliği ve kuytulardaki henüz erimemiş kar çok
güzel görünüyordu." Kim bilir belki de yazara bu
tasvirleri yazdıran parktaki bir ikinci vakti yahut
şehrin meydanlarından yükselen çan sesleriydi. Ki
bu çan sesleri iç savaş sırasında uçurumlardan atılan
insan çığlıklarını bastırmamaya yetmemişti.

Savaşın anlamsızlığını, yıkıcılığını, ölen kadar öldü-
renin de eksildiğini anlatan romana ilham veren İngi-
liz Şair John Donne'nin başrahlılık döneminde yapı-
tığı bir vaazdan alıntı olan şu cümlelerdir: "İnsanoğlu
yalnız değildir. Bir ada gibi bağımsız ve kendi başına
değildir. Dünyanın herhangi bir parçası bütünü bir
bölümüdür. Küçük bir toprak parçası denize aksa
koca bir kıta küçülür. Bütün bir ülke yok olsa, arka-
daşların ölse senin evin ve yaşadığın ülke yok olmuş
gibi üzülmelisin. Çünkü ben de o büyük bütünü bir
parçasıyım. İşte bu yüzden; asla, Çanlar Kimin İçin
Çalıyor? Diye sorma. Çanlar senin için çalıyor." ■

Çanlar Kimin İçin Çalıyor
Ernest Hemingway
Çev. Erol Mutlu
Bilgi Yayınevi

HİSSİZLİK ÇAĞININ ÖYKÜLERİ

Kemal Varol

Sinem Sal'ın, üç şiir kitabından sonra yayımladığı ilk öykü kitabı *Dank*, varlığına sahip çıkmaya çalışan, bunu başaramayacağını anlayınca biraz daha boca-layan, tespihin nerde koptuğunu bulmak için çırpı-nan, ancak bir yerlerde bir şeylerin “dank” etmesiyle yönünü bulan, daha doğrusu ölüme yaklaşan kahra-manların hikâyelerine yer veriyor. Fakat bu yorum-dan fazlasını da barındırıyor *Dank*. Sarsıcı, sarsıcı olduğu kadar büyüleyici, yer yer rahatsız edici, daha da önemlisi bazen ironik hal alan bir kitapla karşı karşıyayız.

Daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış olan *Dank*'taki öykülerin bir toplama çalıştıkları, bir dert etrafında örüldükleri, bütünlüklü bir yapı içinde düşünüldükleri anlaşılıyor. Ateşli silahlara ait iki te-rimle bölünüyor kitap: “Yiv” ve “Set.” İlk bölümde içteki acılara, ikinci bölümde dıştaki acılara odak-lanıyoruz. Böylece, geriye bir tek silahın ateş alması kalıyor ki, gerek bu öykülerin kurgusu, gerekse de şiirden gelen yazarın hayli etkileyici diliyle merminin hedefini bulması zor olmu-yor.

Kısmen de olsa bir delilik sınırının öykülerini yazı-yor Sinem Sal. Kitabın ilk bölümü “Yiv”de yer alan öykülerde; tamamlanmamış, yarıda kalmış, heves-leri kursaklarında kalmış, ölüm fikrinin kendisiyle alakadar olan hayli etkileyici ve tuhaf öykü kahra-manlarıyla tanışıyoruz. Bireysel olana odaklanan ilk bölümdeki öyküler içteki yanma ve parçalanmanın izlerini sürüyor bir bakıma. Çocukken ölen baba-lardan, ortadan kaldırılması gereken annelerden, bir hafızanın içine gömülmüş kadınlardan, unutmamaya yazgılı kahramanlardan söz açarken bir yandan da ölümün sınırlarında geziyor. Kitabın ikinci “Set” bölümünde ise toplumsal sahnenin çarpıklıklarına, tabularına, açmaz ve dertlerine odaklanıyor Sinem Sal. Bir kadın uğruna tekkesini terk eden dervişler, düşük gelirli insanlara antidepresan dağıtan devlet, garip teşkilat ve örgütlerle genişleyen bu bölümü de bitirdiğinizde, ister içte ister dışta cereyan etsin, fo-kur fokur kaynayan bir “hissizlik çağının” öyküle-riyle karşı karşıya olduğunuzu anlıyorsunuz.

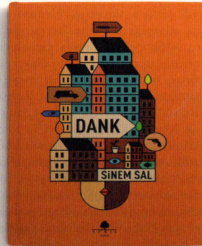
Dank'ın temel izlegi ölüm. Kitaptaki hemen hemen her kahramanı ölüm fikrinin kendisiyle cebelleşirken görüyoruz. Ölüme ramak kala beliren bir ışıltı ve peşinden gelen olaylar. Ama ölümün ağırlığının bu

kitaptaki öykülere bütünüyle yerleşmesine izin ver-miyor yazar. *Dank*'taki ironi tam da Oğuz Atay'ın kullandığı anlamda, hikâyenin yükünü almaya, anlatı-lan derdi hafifletmekten ziyade onu daha katlanılır bir bölgeye çekme yönüyle hayli incelikli bir şekilde yer buluyor kendisine. Böylece, ölüm fikrine bunca yaklaşmışken bile bir yas metninden ziyade, acıyı ironiyle dengelemiş hayli etkileyici bir kitap oluyor *Dank*. Belki de bu yönüyle son yıllarda yazılmış en etkileyici öykü kitaplardan biriyle karşı karşıyayız.

Hiç şüphesiz, *Dank*'ın bunca etkili olmasında dilinin de büyük payı var. Anlatılan kahramanların duygu dünyasıyla tastamam uyuşan, hemen hemen her cümlede yazarın şiir de yazdığını hatırlatan ama buna mukabil şiirsel olmaya çabalamayan, tasar-rufu ve hayli ışıltılı bir dili var yazarın. Bazen kısa-cık bir cümle yetiyor okuru sarmalamaya. Örneğin, başlı başına şu diyalog bile yazarın diliyle ilgili bir fikir verecek türden.

“-Mutlu muydık?”

“-Mutlu muyuz diye sormadığımız günlerde çok mutluyduk.” ■

Sinem Sal
Dank
April Yayıncılık

FETHULLAHÇI TEHLİKEYİ YENİ GÖRENLERE

TOYGUN ATILLA

YAVUZ SELİM DEMİRAĞ

CEM GÜRDENİZ

SABRİ UZUN

ALİ TÜRKŞEN

MEHMET ALİ ÇELEBİ

İLKER BAŞBUĞ

CEM OKYAY

BARİŞ PEHLİVAN
BARİŞ TERKOĞLU

KOLEKTİF

SONER YALÇIN

NE KEDİSİZ NE KİTAPSIZ

Mehmet Ali & Akgemfasi

www.kirmizikeditap.com

EDEBİYAT ÇIKMAZDA MI?

Özkan Ali Bozdemir

Feridun Andaç'ın "Bugünün yazınsal iklimi üzerine denemeler" alt başlığını taşıyan yeni kitabı "*Çıkamazdaki Edebiyat*", okur ile yazar arasındaki sıkı ilişkiyi mercek altına alan ve bu ilişkinin geliş büyümesi için çözüm yolları üreten eleştirici yazarlarından oluşuyor çoğunlukla. Edebiyat eleştirisinin günümüzde taşıdığı önemi sıklıkla dile getiren Andaç, eleştiriyi öncelikle okurun neyi niçin okuduğunun, nasıl okuması gerektiğinin farkında olması için gerekli buluyor. Tabii burada eleştirinin yalnızca okurlar için değil yazarlar veya geniş anlamda sanatçılar açısından da önemli olduğunu vurguluyor Andaç. Eleştiriyi, yazarlara yaptırının nasıl algılandığını, yaptığının ne olduğunu göstermek için bir araç olarak düşünüyor. Yazara göre eleştiri, yaygın görüşün aksine, övgü ya da yergi için oluşturulmuş bir kalkan değil. Okuru metnin labirentlerine sürüklemek, ona yol işaretleri sunmak, çıkışı veya kayboluşa giden yolda birlikte hareket etmek belki de. Andaç'ın eleştiri sözcüğü için yaptığı tanım bu görüşü haklı çıkarıyor zaten: "Ortaya konan bir yaptırın anlam derinliğinden dilsel yapısına kadar tüm kurgusal örüntüsünü, düşünsel yapısını değerlendirmek, yorum bilgisiyse çözümleyerek ne olduğunu, neyin ortaya konulduğunu göstermektedir."

Eleştirinin tanımını bu şekilde yaptıktan sonra edebiyatın hayatımızdaki önemini ele alıyor Andaç. Burada "edebî bellek" ifadesine değiniyor. Yazar, edebiyatı yaşamın merkezine alabilmek için böyle bir belleğin oluşması gerektiğine dikkat çekiyor. Bu kavramın hayatımızda kalıcı olabilmesi, varlığını her zaman öne çıkarabilmesi adına belli başlı evrelerden geçmemiz gerektiğinin altını çiziyor böylelikle. Gerçekten de bir yazarın ya da daha genel ifadeyle okurun katedeceği yol, hayatının bazı dönemlerinde etkilendiği, bir şekilde silkinmesini, dönüşmesini sağlayan olayların kesişimiyle mümkün olabilir. Feridun Andaç da bu belleğin oluşumu için bazı duraklar, geçiş yolları derliyor kitabında. Çizgi roman, polisiye, tarihi romanlar, klâsikler ve sinema... Elbette her okur bu evrenin izini sürmeye bilir. Belki sıralamada bir farklılık olacaktır, ama eninde sonunda bizi gerçek bir okur yapacak olan değerlerdir bunlar.

Peki, edebiyat nasıl olur da hayatımızın vazgeçilmezi haline gelir? Tipki doğa yasası gibi, der Andaç ve ekler: "Kendini vermek, tutkuya bağlanmak, bilgiye susamak, öğrenmeyi keşfetmek. Ve sabır!" Edebiyatın

Eleştirmenin görevi nereye gittiğimizi söylemek, en azından tahmin etmek midir? Peki ülkemiz yazınında ve yayıncılığında durum nedir? İyi edebiyattan ne anlıyorsunuz? Göstergeleri nelerdir? Bizim yazarlarımız bu "iyi" edebiyatın neresindeler?

Arka Kapak / Feridun Andaç

dehlizlerinde kaybolmak için altın değerinde önermeler bunlar. Andaç'ın sıraladığı bu maddeler edebiyatı ve hayatı aynı merkezde tutabilmek, yaşam ile kurmaca arasındaki bağıntıyı bütün yönleriyle kavramak ve edebiyatın gerçekliğini dünyanın gerçekliğiyle birleştirebilmek için oldukça önemli. Yukarıda sözünü ettiğimiz gerekçeler elbette nitelikli bir edebiyatın ortaya konabilmesi için seçilmiş maddeler. Dolayısıyla hayatımızın merkezine koyacağımız bir edebiyat, her şeyden önce gerçek ve niteliksel olmalı Feridun Andaç'a göre. O halde bir yaptırın "edebî" olabilmesi için gereken öncelikler neler? Elbette biçimsel özellikler, üslup, tematik bütünlük, anlatı zenginliği ve çoğumuzun hemfikir olduğu başka birçok madde... Bu ortak düşüncelere bir yenisini, "çağ gerçeği"ni ekliyor Andaç ve şöyle diyor: "Bir yazar çağına bakma bilincinden yoksunsa, bu ülkede ve dünyada olup bitenlerden habersizdir. Yazarın en temel işi günü/gündemi izlemektir... Kendi zamanını göremeyen, o zamanın gerçekliğinin dip dalgalarını hissedemeyen birinin sığınma odacıkları yaratarak insan/toplum gerçekğinden koparak yazdıklarını ne şimdi ne de yarın 'edebî yapıt' olarak tanımlamak güçtür."

"Edebî yapıt" ifadesinden yola çıkarak bir de "kurucu yapıt" kavramını öne süren Andaç, edebiyatımızda hâkim bir edebî anlayış olmadığını belirtiyor. Böyle bir merkezin eksikliği, ülke tarihinin geçirdiği değişim veya dönüşümlerin yetersizliğiyle açıklanabilir çünkü. Feridun Andaç edebiyat odasında böyle bir çıkarım yapsa da sanat verimlerinin hiçbir kolunda merkezi bir damardan söz edemeyiz sanırım. Bu görüşünü özellikle roman sanatı üzerinden ifade eden Andaç'a göre, şiirde Nâzım Hikmet'in yaptığını romanda yapan çıkmadı henüz. Çünkü roman, toplumların yaşadığı siyasi, tarihsel ve kültürel yapıyı sanatsal açıdan en iyi çözümleyen ve aktaran

sanat türü. Feridun Andaç, endüstri devrimi yaşamış, toprak veya din savaşını tam anlamıyla görememiş bir toplumun romanda ya da sanatta büyük bir eşiğe ulaşmasını gerçekçi bulmaz. Ona göre, en iyi haliyle Batı romanını taklit eden, kısıtlı bir çeviri edebiyatından belki söz edilebilir.

Feridun Andaç, günümüz edebiyatının çıkmazda olduğunu işte bu düşünceleriyle ifade ediyor. Gerçekten de eleştiri mekanizmasının tümüyle yanlış yorumlandığı; doğru okuma alışkanlığı kazanamamış okurların, yazdıkları ve yaşadıkları arasında bir denge kuramayan, ülkesinin tarihine ve meselelerine sırt çevirmiş yazarların günden güne çoğaldığı bir edebiyat ortamında büyük bir çıkmazdan söz etmek sanırım abartı olmaz.

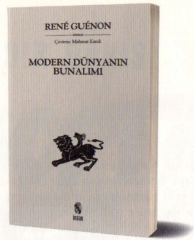
Peki böyle bir çıkmazdan kurtulmak için okur, yazar ya da öncelikle insan olarak yapmamız gereken nedir? Şöyle diyor Andaç: "Kendi değerini var etmek, dünyanın ve insanlığın değerleriyle bunları karşılaştırıp buluşturup bir etmek... İşte ahlak da, vicdan da, toplumsal bilinç de, bireysel varoluş da o geçilen süreçlerde anlam bulur, değer kazanır benliğinizde."

Çıkmazdaki Edebiyat'ta yer alan yazılar yalnızca doğru okuma alışkanlığı kazanmaktan, yapıtları gerçekçi ve çözümleyici bir bakışla irdelemekten ya da edebî bir eser ortaya koyabilmekten öte bir anlam ifade ediyor. Çağın gerçeğiyle yüzleşebilmek, insani değerleri sanatın ve edebiyatın üzerinde tutmak ve belki de en önemlisi, kendimizle, yaşadığımız dünyayla yüzleşebilmek... İşte bizi çıkmazdan kurtaracak anahtar. ■

Çıkmazdaki Edebiyat
Feridun Andaç
Erdem Yayınları

Mehmet Ali & Akşamsefası

RENÉ GUÉNON MODERN DÜNYANIN BUNALIMI

René Guénon, her şeyden önce bu çağın bir tanığıdır. Modern dünya bu çağda bir ölümcül inişe geçti. René Guénon, insanlık çevriminin sonu gelmeden olaylara yorum getirecek, çağdaş yanlışsamların tuzağından insanı kurtaracak yeni bir bulgunun ilk işaretlerini vermiştir.

Modern dünya, bu ölümcül inişe uçuşunun ta dibine mi inecek; yoksa Yunan-Latin uygarlığının çöküşünde olduğu gibi, sürüklendiği uçuşunun dibine varmadan önce, yeniden bir diriliş mi gerçekleştirecek? Öyle görünüyor ki, yarı yolda duruş artık hiç mümkün değil. Ayrıca, geleneksel öğretilerce verilen bilgilere göre, Kali-Yuga'nın son safhasına, bu "Karanlık Çağ"ın en karanlık dönemine gerçekten girmiş durumdayız. Çünkü, gerekli olan basit bir doğrultma değil, bütünsel bir yenilenmedir. Her alanda bir düzensizlik ve bir bunalım hüküm sürmektedir. Eskiden görülmüş olan bunalımların sınırını aşan bir noktaya gelinmiştir. Şimdiyse Batı'dan başlayarak bütün dünyayı istilâ edecek gibi gözükmemektedir. Çok iyi biliyoruz ki onların zaferi ancak geçici ve görünüştür. Ama öyle bir aşamada, insanlığın güncel çevrim boyunca geçireceği en ciddi bunalım işareti de olabilir.

Durumun ciddiyeti görmezlikten gelinmemelidir. Hiçbir "iyimserlik" ya da "kötümserlik" kapılmadan, onu olduğu gibi ele almak uygun olur. Çünkü, daha önce de söylediğimiz gibi, eski dünyanın sonu yeni bir dünyanın başlangıcı olacaktır.

YENİLENEN SOSYOLOJİ DİZİMİZ

insan

Küllüyatı Yayınları

insan publication

twitter.com/insanyayinlari

facebook.com/insanyayinlari

insanyayinlari.com.tr

TÜRKLER OLMADAN DÜNYA TARİHİ YAZILIR MI?

İskender Gümüş

Yaşayan önemli tarihçilerimizden Prof. Dr. İlber Ortaylı hemen hemen tüm eserlerinde, ortaya çıkışı çok eski zamanlarda olmasına rağmen Türk kavmi veya kavimler topluluğunun menşeinin tespitiyle ilgili büyük güçlüklerin olduğunu belirtir ancak Türk tarih yazımındaki tüm bu güçlükler rağmen Türkler olmadan bir dünya tarihi yazmanın da mümkün olmadığını vurgular.

Bu nedenle, ömrünü Türk tarih yazımına vakfeden Prof. Dr. İlber Ortaylı hemen hemen tüm mecralarda Türk kültür ve medeniyetinin oluşumu ile ilgili çalışmaların içerisinde bulunmuş bir tarihi. *Türklerin Tarihi* üst başlığı ile iki cilt halinde yayınlanan bu kitaplar da İlber Hoca'nın çeşitli program ve konferanslardaki konuşmalarının söyleşi tarzında kaleme alınmasından oluşuyor.

Orta Asya'nın Bozkırlarından Anadolu'nun İçlerine Türklerin Tarihi eserinin "Orta Asya'nın Bozkırlarından Avrupa'nın Kapılarına" alt başlığıyla yayınlanan birinci cildi Türklerin tarih sahnesine çıkışıyla başlayıp Orta Asya'dan Anadolu'ya göçü ve Anadolu'da inşa ettikleri kültürü Osmanlı'nın ortaya çıkışı dönemine kadar ana hatlarıyla ele alıyor.

Her ne kadar Türklerin Orta Asya'dan kavimler göçü yoluyla Avrupa'ya gitme rüyasının olduğu söylene de, İlber Hoca Sultan Alparslan'ın Malazgirt'ten batıya, Anadolu'ya gitme niyetinin pek olmadığını, onun gözlerinin Suriye ve Mısır'da olduğunu ifade ediyor. Sultan Alparslan'a göre asıl devlet Suriye ve Mısır taraflarıdır.

Bu ciltte, İlber Hoca salt tarihsel perspektifte olay ve olguların analizinden çok kendine has üslubuyla Türk kültür ve medeniyetinin ara sokaklarına ışık tutuyor. Türklerin adının nereden geldiği, Anadolu coğrafyasına ne zamandan beri Türkiye denildiği, Türkiye'nin Avrupa'da ne zaman sorun olarak algılanmaya başladığı kitabın satır aralarında dikkat çekiyor. Orta Asya, Türkler, Sasaniler, Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Osmanlı Devleti ve Türk medeniyetinin kuruluşunu kronolojik bir kaygı gütmekten, günümüzle ilişkilendirerek kendi perspektifinden anlatıyor.

Türklerin Tarihi cildinin ikinci kitabı ise "Anadolu'nun Bozkırlarından Avrupa'nın İçlerine" başlığını taşıyor. İlber Hoca kitabın önsözünde kitabın çerçevesini şu cümlelerle çiziyor: "Türklerin tarihi

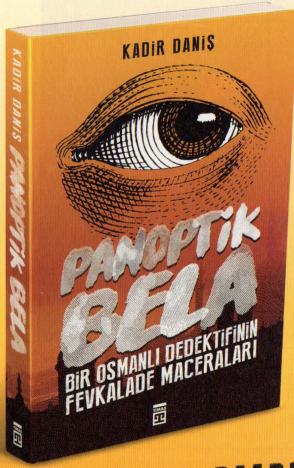
serisinin ikincisinde Marmara Bölgesi'nde küçük bir beylik olarak doğan, gelişen ve kurulduğu ilk yılların üzerinden 150 yıl geçmeden Balkanlar'da ve Ege'de hakimiyet tesis eden, Akdeniz dünyasının son muhteşem imparatorluğu olan Türk imparatorluğunun Rumeli'yle başlayan fetihlerinden sonra üç kıtaya yayılmasına şahitlik edeceksiniz."

İlber Hoca'nın eserlerinde belirttiği gibi Osmanlı'nın kuruluş devri hakkındaki yazılı kaynakların sınırlı olduğunu biliyoruz. İlber Hoca'nın bu kitapta da asıl üzerinde durduğu dönem 15. asır. Kitapta bu asıl konuya girmeden önce, Osmanlı tarihinin kaynakları, Ortadoğu ve Akdeniz coğrafyasındaki toplumlarla yaşanan etkileşimler, 19. yüzyıl Osmanlı tarih yazıcılığı, 20. yüzyılda Fuad Köprülü ve yetiştirdiği öğrencilerinin Türk tarihçiliği içindeki yeri ve tarih öğretiminde dikkat edilmesi gerekenler ele alınıyor. Dikkat çektiği önemli bir konu da Balkanlar ve Ortadoğu'daki komşu ülkelerin Osmanlı tarihi algısı ve son yıllarda yapılan çalışmalarla bu algıda yaşanan değişim.

Türkiye'de yakın zamana kadar, ders kitaplarıyla yayılma imkânı bulan bir resmi tarih görüşünün hâkimiyeti söz konusu idi. Fakat 1980'ler ve özellikle 1990'lardan sonra hem yayınlarda artış hem de kültür tarihi, şehir tarihi ve toplumsal tarih gibi sahalarda belirginleştiği görüldü. Köklere ve kimliğe duyulan merak "Biz kimiz?" sorusunun sadece tarih öğrenimi görenlerce değil, kültürel/entelektüel ilgiler oluşturmak isteyen eğitimli yeni kuşak tarafından da sorulmasını doğurdu. Prof. Dr. İlber Ortaylı bir yandan bu yönelti olumlu bulurken bir yandan da yaptığı karşılaştırmalar ve verdiği ayrıntılı bilgilerle son 30 yıllık süreçte gelişen tarih ilgisinin belirli çerçeveleri tekrar eden nostaljik/hamasi tarihçiliğe kurban edilmemesi gerektiğini gösteriyor. ■

Türklerin Tarihi 2
İlber Ortaylı
Timaş Yayınları

KADİR DANIŞ

PANOPTİK BELA

BİR OSMANLI DEDEKTİFİNİN FEVKALADE MACERALARI

Dışarıdan aksi ve kibirli, özünde çocuksu, çokça nüktedan ve muzip bu hususi hafiyeyle beraber Payitaht'ın dehlizlerinde dolaşacak, vatan hainlerini avlayacak, hasılı hop oturup hop kalkacaksınız... Hepsinden öte ona biraz gıcık olacak; ama çok, pek çok seveceksiniz...

Mehmet Ali & Akşamsefası

 tims.com.tr   [timsyayingrubu](https://www.instagram.com/timsyayingrubu)

iyi ki kitaplar var...

TİMŞ

ONLAR NİÇİN “BİZ”E BENZEMİYOR?

Abdurrahman Üzülmöz

Daron Acemoğlu İstanbullu bir vatandaşımız. 2013 yılında Sosyal Bilimler dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülü’nü almış. James A. Robinson’la beraber hazırladıkları kitap *Ulusların Düşüşü* adıyla çevrilmiş. Bu isim eserin içeriğiyle uyumlu değil aslında. Altbaşlık ise kitabın konusunu bir bakıma özetliyor: “Güç, Yoksulluk ve Zenginliğin Kökenleri”

Barrington Moore Jr.’ın tam yarım asır önce basılan *Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri* adlı eseri demokrasi veya diktatörlüğe dayalı yapıları –aynı zamanda ekonomik gelişmeyi- toplumsal/sınıflararası ilişkilerin mahiyeti ile ilişkilendirir. Acemoğlu-Robinson ikilisinin eserlerinden birinin adı da Moore’un eserinin neredeyse aynısı: *Economic Origins of Dictatorship and Democracy*. Tek fark “social” yerine “economic” yazılmış olması. İçeriği bakımından *Ulusların Düşüşü* de temelde aynı konuyu işliyor.

Aslında bir tek soru var. O da basit. “Onlar” niçin “biz”e benzemiyor? Bu sorunun sorulabilmesi için de insanların “biz” ve “onlar” olarak sınıflandırmak şart. Dolayısıyla “batı”nın kendisini “öteki” yoluyla tanımlamasının doğal bir uzantısıdır bu soru. Aydınlanma döneminde ifade edilen “medeniyetler”in nasıl ortaya çıktığına ilişkin soru da gene aynı sorunun başka bir versiyonudur. Marx ise bu soruyu başka bir perspektifle sordu: “Kapitalizm nasıl doğru?”

Acemoğlu-Robinson’un sorduğu soru ise meselenin ekonomik yönüne vurgu yapıyor: ‘Günümüz dünyasındaki ülkeler arasındaki ekonomik eşitsizliğin neden(ler)i nedir?’ Bu soruya temelde iki farklı cevap verilmiştir. Dünyadaki ülkeler arasındaki gelir eşitsizliğinin kaynağında coğrafi faktörlerin yattığını ileri süren coğrafya hipotezi ve kültürel farklılıkların (din, inanç, değerler, ahlak) belirleyici olduğunu ileri süren kültür hipotezi.

Kültür hipotezinin en az Max Weber’e kadar çıkan bir soykütüğü vardır. Yazarlar haklı olarak, kapitalizm ve buna bağlı olarak batı Avrupa’nın yükselişinde “Protestan ahlakı”nın anahtar rol oynadığını ileri süren tezini de bu kategoride değerlendirir. Esasen her kültür hipotezi özü niteliklere sahiptir. Nitekim Bryan S. Turner’in *Max Weber ve İslam* adlı eserinde ileri sürülen ve temellendirilen temel tez de budur. Coğrafya hipotezine ise verilen örnek *J. Diamond’un Tüfek, Mikrop ve Çelik* adlı eseridir. Acemoğlu-Robinson coğrafya hipotezinin de dünyadaki eşitsizliği açıklamaktan uzak olduğunu ileri sürmektedir. Ancak şunu söylememiz gerekir ki Diamond’un tezine yapılan itiraz yersiz görünmektedir. Çünkü onun sorusu genel olarak dünyadaki ekonomik eşitsizliğin kaynağını anlamaya yönelik değil, coğrafi keşifler

öncesindeki Eski Dünya ve Yeni Dünya arasındaki eşitsizliği anlamaya yöneliktir. Bu çerçevede sorduğu sorulardan birini hatırlayalım: “Neden Amerika yerlileri Avrupa’yı keşfetmedi? Avrupalılar Amerika’yı keşfetti?” Gene onun tezi bu sorunun cevaplandırılması için “coğrafya” etmenini öncelemenin yerinde olduğunu da göstermektedir. Ancak Acemoğlu-Robinson’un ileri sürdüğünün aksine Diamond, genel manada coğrafyanın temel belirleyici olduğu varsayımını kabul etmez. Kültürel gelenekler veya ideolojiler, siyasal kurumlar veya gelenekler gibi etmenlerin de belirleyici olabileceğini ileri sürer. Bunu anlamak için ise onun *Çöküş* adlı eserine göz atmak yeterlidir.

Acemoğlu-Robinson günümüz dünyasındaki devletler/toplamlar arasındaki eşitsizliğin en fazla son beş yüz ve özellikle de son iki yüz yıllık dönemün ürünüdür: günümüzün dünyasını anlamak için binlerce yıllık tarihsel gelişmeler ile günümüz arasında irtibat kurmak sadece gereksiz değil, aynı zamanda yanlış, der. Görünüşte son derece mantıklı görünen bu varsayımın eksik bıraktığı bir şey var ama. Kabile yapısı içinde yaşayan ve hatta hâlâ yazılı bir kültür yaratamamış toplumlar ile modern sanayi sonrası toplumlar arasındaki farkı nasıl açıklayacağız? Bazı toplumlar tarihsel gelişimin son evresine ulaşırsen, bazıları niçin hâlâ “iptidai” seviyede kaldılar? Zannımca coğrafya hipotezine başvurmadan bunu açıklamak mümkün değildir? Şüphesiz insanlığın muayyen bir seviyeye ulaştıktan sonra coğrafyanın toplumların gelişimi açısından önemi yok olmasa da azalmaktadır. Ancak Braudel’in *Gündelik Hayatın Yapıları* adlı eserinde vurguladığı gibi yiyecek devriminin gerçekleştiği XVI. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadarki dönemlerden önce en geniş anlamıyla coğrafyanın önemi yadsınmaz.

Bu noktada Acemoğlu-Robinson’un toplumların gelişiminde hangi faktörlerin önemli olduğunu ileri sürdüklerini sorabiliriz? Bu sorunun cevabı basit. “Kapsayıcı ekonomik ve siyasal kurumlar”, toplum menfaatlerini muayyen bir azınlığın hizmetine sunan “sömürücü ekonomik kurumlar” a nazaran ekonomik gelişim için daha elverişlidir. Liberal değerlerin toplumların gelişimi için vazgeçilmez olduğunu ileri sürmekte ve bu bağlamda “verimli döngü”nün sağlanması için şart olduğunu belirtmektedirler. Demokrasi, hukuk devleti ve eşitlik gibi kavramlar bu noktada hayati önemdedir. Bu çerçevede siyasal yapıların sadece muayyen bir zümreyi koruması değil, eşitliği gözetmesi, tekelleşmenin engellenmesi, hukuk kurumlarının/mahkemelerin belirli şahıs ya da zümreler adına değil, tüm toplumun menfaatlerini gözetmesi, özgürlüğü esas alan bir siyasal sistemin inşası gerekmektedir. Bu varsayımlardan hareketle totaliter rejimlerin hiçbir şekilde ekonomik gelişmeye katkıda bulunamayacağını ileri sürüldüğü düşünülebilir. Ancak bu rejimlerin ekonomik gelişim konusunda

hiçbir şekilde hiçbir başarı elde edemeyeceğini değil, sürekliliğin sağlanamayacağı, nihayetinde kısırdöngüye saplanacağını ileri sürüyorlar. Bu varsayımdan hareketle Çin’in “sömürücü ekonomik kurumlara hem de sömürücü siyasal kurumlara dayalı büyümesinin sürdürülebilir büyüme getirmeyeceğini ve muhtemelen sıfırı tüketeceği” öngörüsünde bulunuyorlar. Keza gene bu çerçevede Sovyetler Birliği’nin ABD ile 1970’lerin başına kadar sürdürdüğü ekonomik rekabetin kısırdöngüye girdiğini, yaratıcı atılımlar üretilmediğini savunuyorlar.

Yazarların kabul ettiği varsayımlardan biri de ülkelerin gelişiminde iç dinamiklerin belirleyici olduğu. Genel bir prensip olarak yerinde bir varsayım diyebiliriz. Ancak kitapta sözkonusu edilen çoğu Afrika ve bazı Asya ülkesi için bu varsayımın yerinde olmadığını söyleyebiliriz. Zira bizzat kitapta sömürgecilğin sözkonusu ülkelerde siyasal, toplumsal ve ekonomik yapıları zarar verdiği ve toplumsal gelişimi olumsuz etkileyen kısırdöngüye sebep olduğu çeşitli örneklerle izah ediliyor.

Yazarların, kendi düşüncelerini izah için tarihi dikkat çekici bir şekilde kullandıklarını söyleyebiliriz. Ancak Venedik ve Osmanlı tarihi ile ilgili izahların yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Venedik’in çöküşünün sadece alt sınıfların üst sınıflara tırmanmasına izin veren commenda sözleşmelerinin yasaklanması veya “Büyük Konsey” in diğer toplumsal gruplara kapatılması gibi toplumsal değişimin durdurulmak istenmesiyle izah edilmesinin yetersiz olduğu açık. Zira XVI. yüzyıl ve sonrası gelişmeler sadece Venedik’i değil, tüm Akdeniz dünyasını olumsuz etkilediği bir mütearife.

Tabi bunlar dışında başka konulardan da bahsedilebilir. Ama bu kadarla yetinerek sadece bir hususa dikkat çekeceğiz. Somut tarihsel örnekler üzerinden konu çok güzel ve çarpıcı örneklerle anlatılmış. Tocqueville’nin *Amerika’da Demokrasi* eserini daha yeni okudum. Kitabı bitirince kendi kendime ‘nihayetinde bildiğimiz liberal tezlerden farklı veya yeni bir şey var mı?’ diye sormadan geçemedim. Cevap ise net: “Hayır.” ■

Ulusların Düşüşü

James Robinson,
Daron Acemoğlu
Çev. Faruk Rasim Velioglu
Doğan Kitap

BİR DİRENİŞ YÖNTEMİ OLARAK SADE VE BASİT BİR HAYAT

Bürkem Cevher

Bütün iletişim araçları üzerinden “mutlu olmamız için gereken ürünlerin” bombardımanına uğruyoruz. Temel ihtiyaç ürünlerinden olmadıkları halde onlarız asla yaşayamayacağımıza inandırıldığımız pek çok ürünü satın almak için kapitalizmin baskısı altında borç içinde yaşamaya çalışıyoruz. Bu arada daha önceden satın aldığımız, kâh kullanıp eskittiğimiz kâh bir gün iki kere kullanıp atmaya kıyamadığımız eşyalar evimizde birikmeye devam ediyor. Yepyeni kalmış bir şeyi “Bir gün ihtiyacım olur, neme lazım.” diyerek saklıyoruz. Giysi dolabımda son yirmi yılda sahip olduğum 34 ile 46 beden arası kıyafetler var. Böylelikle kilo verirsem ya da alırsam fazla para harcamayacağımı düşünüyorum. Oysa dolabımdaki bütün kıyafetler sıkış tepiş, âdeta fişkiriyorlar. Ama şu an bulunduğum bedene uygun giysilerimi toplasam, bir raf ve dolabın çok küçük bir kısmını kaplar. Aynı durum evdeki kitaplık, banyo dolabı, çalışma odası, salon ve mutfak için de geçerli. Evimde çok fazla eşya var: Bir gün ihtiyacım olacağı inancıyla hiçbir şeyi atamıyorum.

Francine Jay’in yazmış olduğu, Aganta Kitap tarafından yayımlanan *Azla Mutlu Olmak* adlı kitabı okuduktan sonra eve ve evdeki eşyalara karşı bakış açımda radikal bir değişiklik oldu. Hatta kitap öylesine motive ediciydi ki daha kitabı okumayı bitirmeden banyo dolaplarımda son kullanma tarihi geçmiş kozmetikler, güneşten koruma ürünleri, temizlik malzemeleri çöpi boyladı ve banyom nefes aldı. Gözümde yıllardır büyüyen bir iş yarım saat içinde yapıldı ve ben başucu kitaplarım arasında ilk defa bir kişisel gelişim kitabını da koymuş oldum. Kitabın ana kavramı minimalizm, ihtiyaçlarımızı karşılayan ve “yeterli” olanla yaşamak ve eşyalarımız üzerinde kontrolümüzü sağlamak anlamına geliyor.

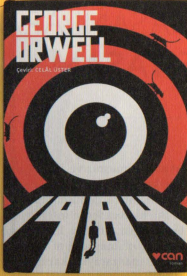
Kitabın ana fikri Pareto prensibine dayanıyor. Bu prensibe göre zamanımızın yüzde sekseninde eşyalarımızın sadece yüzde yirmisini kullanıyoruz. Bu eşyaların saklanması, temizlenmesi ve bakımı içine hem vakit hem de para harcıyoruz. Üstelik de evlerimiz bu eşyalar için depolama alanına dönüşmekte ve yaşam alanlarımız ciddi oranda daralmakta. “Meselenin özü, bir kez temel ihtiyaçlarımız karşılandıktan sonra mutluluğumuzun sahip olduğumuz eşyanın miktarıyla ilgisinin olmamasıdır. Bu noktanın ötesinde, ek şeyler tüketmenin marjinal yararı (ya da tatmini) hızla azalır ve ekonomistlerin “doym noktası” adını verdikleri noktada aslında tersine döner.” diyor Francine Jay.

Jay, minimalist yaşam felsefesine kısa bir giriş yaptıktan sonra kitabın ikinci bölümünde evlerimizde kalabalıktan kurtarmak ve o şekilde tutmak için gerekli olan temel kurallardan bahsediyor. Burada aslında ana kural evdeki eşyaları üç gruba ayırarak: Çöp, Hazine veya Transfer. Bir de Karar Verilemeyenler kutusu yapmakta fayda olduğunu söylüyor yazar. Son kullanma tarihi geçmiş ürünleri, artık kullanılamayacak durumdaki eşyaları, kısaca çöp olan her şeyi çöpe atıyoruz. Güzellikleri ya da fonksiyonları nedeniyle gerçekten tutmak istediğimiz eşyaları Hazine kutusuna koyuyoruz. Artık kullanmak istemediğimiz, ancak başka birilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak eşyalarıysa Transfer kutusuna atıyor, bu kutuyu da ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak veya ihtiyaç sahiplerine ulaştırılacak bir derneğe, kuruluşa bağışlamak ya da satmak üzere ayırıyoruz. En zorlu da Karar Verilemeyenler kutusu. Çünkü bu kutunun dolup taşması işten bile değil. Jay bu kutuya konan eşyaları bir kenara ayırmayı ve altı ay ya da bir yıl gibi bir zaman diliminde kullanılmayanları Transfer etmeyi öneriyor.

Sonuçta az tüketmek bir direniştir. Kapitalizme karşı bir direniştir, aşırı tüketimi karşılamak için aşırı üretim yapmak zorunda kalan işçilerin köle gibi çalıştırılmasına karşı bir direniştir. “Yaptıklarımızın çok daha büyük yararları vardır: Dünyayı çevresel zararlardan ve insanları adaletsiz çalışma koşullarından korur... Dünyanın öbür ucundaki insanlar, biz yeni bir kot pantolon alalım diye adaletsiz, güvenliksiz ya da insanlık dışı çalışma koşullarına mahkûm olmamalı ya da yeni bir kanepemiz olsun diye havaları ve suları kirletilmemeli.” diyor Francine Jay. Basit ve sade bir hayat yaşamaya başlamak hem evimizdeki yaşam alanlarımızı genişletecek hem de kapitalist dünyanın olumsuz sonuçlarından kendimizi ve pek çok insanı kurtarmak üzere bir adım atmış olacağız. ■

Azla Mutlu Olmak
Francine Jay
Çev. Atilla Erol
Aganta Kitap

DOSYA

GEORGE ORWELL

1984

Ağustos sayımızın dosya konusu gündemle tesadüfen örtüştü. George Orwell'in destansı bir totalitarizm eleştirisi olan alegorik distopyası 1984'ü seçtik. Yine Orwell'in Hayvan Çiftliği ile birbirlerini tamamlayan 1984 romanı bireyin yok sayıldığı, zihinlerin kontrol altına alındığı, toplumun robotlaştırıldığı karanlık bir "gelecek"te geçmektedir. Batı modernizmini, Hitler ve Stalin rejimleri ve bu rejimlerin kurumlarını alegorik bir şekilde romanlaştıran Orwell, tarafını insanlıktan yana tutmuştu.

1984

George Orwell
Çev. Celal Üster
Can Yayınları

ÜTOPYALARDAN KARABASANLARA 1984'TE YAŞAMAK

Yunus Emre Tozal

"Geleceği merak ediyorsanız, insan suratına yapışmış bir postal hayal edin, her zaman..."

Arka Kapak / George Orwell

Kurt Vonnegut'un, sanatçıları "geleceğin tehlikelerine dikkati çekmekle yükümlü uyarıcılar" olarak nitelemesi, sanatçı/yazar/aydın için epey tartışılan bir yaklaşımdır. İngiliz edebiyatının 20. yüzyıldaki en önemli isimlerinden George Orwell'in yaklaşık 60 sene önce kaleme aldığı 1984 ve *Hayvan Çiftliği* kitapları, Vonnegut'un yaklaşımına uymuş olmalı ki, çıktıkları dönemde yoğun tartışmalara sebep olmuş ve yasaklanmıştır. CIA, 1984 ve *Hayvan Çiftliği* kitaplarının yayın haklarını satın almıştır. Orwell'in 60 yıl öncesinden yaptığı eleştiriler, özellikle 1984 romanında devlet yönetimi ve ülkeler arası ilişkiler, günümüzde uygulanan yöntemlerle, 60 yıl önce yazılmasına rağmen birebir uyuşmaktadır. Orwell, diktatörlük rejimlerini pratik ve açık anlatımla hicvetmiş, özellikle komünist idarelerin çelişkilerine işaret ederek halkı kışkırtmış bir yazar olarak tanınmaktadır ki, zaten Orwell 1984 ve *Hayvan Çiftliği* romanlarıyla ünlenerek klasikleşmiştir.

Orwell'in hayatı, sonradan yazılarını etkileyecek olan deneyimlerle doludur. Burslu okuduğu Eton Koleji'nden mezun olduktan sonra, o sırada bir İngiliz sömürgesi olan Burma'da bulunmuş; kısa süreliğine buranın polis teşkilatında görev yapmıştır. Bu memuriyet döneminde şahit olduğu acımasız uygulamalar, emperyalizme karşı geliştirdiği derin öfkeye katkıda bulunmuştur. Toplamların geleceği için karamsar öngörülerini olan ve bu öngörülerini bilim kurguyla 1984 adlı romanında işleyen Orwell, kitabında nasıl ki kendi tecrübelerinden izler taşıyıp her toplumu ve çağı ilgilendiren meseleleri işlemiş olsa da yapıtları yalnızca Franco'nun, Hitler'in, Stalin'in dünyasını değil, bu 'despot'ları yaratan hırsları ve budadalığı da taşımaktadır.

Orwell 1984'te, "*Hayvan Çiftliği*" adlı romanının aksine yalnızca komünizmi değil diğer totaliter yönetim sistemlerini de eleştirir. Onun kullandığı bazı cümleler, ifadeler, bakış açıları birçok olayın

başlamasına ilham kaynağı olmuştur ve hâlâ kullanılmaktadır. Orwell bir kıvılcım yakabilmiş, bu kıvılcımın ileride büyük yangınlara dönüşebilmesinin zeminini hazırlamıştır. Büyük Birader'in insanla arasındaki çizgisi öyle bir üslupla anlatılır ki, insanın aslında hiçbir zaman özgür olamayacağını anladığı ve dehşete kapıldığı bir manzarayla karşılaşırız. Orwell 1984'ünde; mutlak umutsuzluk taşıyan, içten içe düzen karşıtı Winston'ı, her zaman her yerde Tanrı misali Büyük Birader'i, kitleleri kendine üye olmaya mecbur eden, zorba partisi, kişinin yalnız dünyasında adeta kendi gerçekliğinden bile şüphe ettireceği Okyanusya'sı, belgelerin sürekli yok edildiği Arşiv dairesi ile düşünenlerin suçlu bulunarak buharlaştırıldığı, hapisخانهye düşenlerin kendilerinden soyutlaştırılacak kadar ileri düzeyde işkence gördüğü, aşkın en büyük suç olup en korkunç ceza ile son bulduğu bir dünya sunuyor.

Orwell, benzetme üzerine akla ilk gelen yazarlardandır, gerçekçidir, 1984'te yarattığı dünya o kadar gerçekçidir ki, insan uzun bir süre otellerde 101 numaralı odanın önünden geçerken ya da tabelasını gördüğünde ürpertir. Orwell eşitliği önemser, her seferinde çaba ve gayretin ne anlama gelebileceğine dikkat çeker. Öyle ki, Orwell'a göre insanın ülküsü mutlaka eşitliğe yönelmelidir.

Aksi halde insan kendisini "insan" hissedemez, çünkü Orwell'a göre bir insanın diğerleriyle eşit olmak istediği kadar muhteşem başka hiçbir düşünce olamaz. Orwell karamsarken bile çaba ve gayretin sistemi alt edebileceği imasını verir okuyucuya. Bir gün bir idam mahkûmunun, yanında kendisine eşlik eden iki gardiyanla birlikte ipe götürülüşü sırasında, yoldaki çamurlu su birikintisine basmamak için yana doğru yaptığı küçük bir hamle, Orwell'in aklında derin soru işaretleri bırakmayı kâfidir. "O da bizim gibi bir insan" diye düşünür mahkûmun bu hareketi üzerine; "O da bir canlı ve suya basmamak için sakınıyor, az sonra ölecek; hala çaballıyor; ancak az sonra ölecek..."

Orwell 1984 ile ruhu tükenmiş, kendisini kaybetmiş bir yurttaş topluluğunu betimler. İnsan ruhunu ve iradesini diktacı otoritelere teslim ettiren ideolojileri eleştirir, "düşünce denetim aygıtı", "düşünce polisi"

Mehmet Ali & Akgamsefası

gibi tanımların özgürlüğün olduğu bir dünyada olmayacağını, olmaması gerektiğini tasvirlerle anlatır. Orwell'i kıstasa alıp günümüzü değerlendirenler, basın ve medya alanındaki gelişmelerin insanı kendi isteğiyle köle yaptığını da tartışmışlar, dahası mesele Jean Baudrillard'ın simülakra kavramına kadar uzanmışlardır. 1984'de tele ekrandan sık sık görünen yarı tanı konumundaki "Büyük Birader", kendi isteği ile yurttaşları izliyor, ne zaman yemek yiyeceğine, ne zaman tuvalet ihtiyacını gidereceğine, hatta eşiyle ne zaman birarada olabileceğine dek emirler yağdırıyor ve insanlara başka bir şans tanıımıyordu. Şimdiyse Büyük Birader konumunda bulunan güçlere karşı insanın kendi isteği ve arzusuyla yenik düşmesi, sürekli bir şekilde -bağımlılık derecesinde- bağlanması, sistem tarafından insanın nasıl da bilinçli bir şekilde köleştirildiğine dikkat çekiliyor. Bu bakımdan 1984, bir totaliter rejim eleştirisi olarak denilebilir. Kitapta, insanların bütün haklarının ellerinden alındığı ve köleştirildiği baskıcı bir devlet yapısı tasvir edilir. Orwell, eşitlik arayışının yeni üst sınıflar yaratabileceği vurgusunu yapıyor.

Orwell'a göre egemen kesimin iktidardan düşebilmesinin yalnızca dört yolu vardır. Ya bir dış güç tarafından alt edilecektir, ya ülkeyi yönetmekte kitelerin başkaldırmasına yol açacak kadar yetersiz kalacaklar, ya güçlü ve hoşnutsuz bir orta kesimin doğmasına engel olamayıp üzerlerinde oldukları dalı bilmeden kesmiş olacaklar ya da kendilerine olan güvenini ve yönetme isteğini yitireceklerdir. Bu nedenlerin hiçbirisi tek başına işlemez, dördü de şu ya da bu ölçüde bir arada etki eder. Kendini bunların hepsine karşı koruyabilen bir egemen sınıf, Orwell'a göre sürekli iktidarda kalabilir. Eninde sonunda belirleyici etken, egemen sınıfın zihinsel eğilimidir. Zihinsel eğilimin değişmeyeceği bir sistem, daha doğrusu yönetim anlayışının değişmeyeceği bir sistem, her zaman insanların başında olacak, insanın üzerinde söz söyleme hakkına sahip olacaktır.

Orwell; "Kitabımda anlattığım toplumun bir gün var olup olmayacağını bilmiyorum, ama buna benzerin geleceğine inanıyorum." diyordu. Orwell da diğer distopik romancılar gibi, ideal bir dünyadan çok ideal dünyaya nasıl ulaşabileceğinin göstergelerini sunuyor okura. Düşünmenin, tefekkürün, köleştirilmeden yaşanabilecek bir hayatın önemini veriyor okuyucuya. Hızlı yaşamının insanı hem kendisinden hem çevresinden uzaklaştırdığı şu zaman diliminde, boğazımıza kadar eğlenceye, özgürlüğe, algılayamayacağımız kadar çok enformasyona, darbe yaptırımlarına, bilgiye, cennetliğe ve gerçek görünen sahte imajlara maruz kaldığımız şu çağda, distopik temaların yaşadığımız çağla ne denli uyumlu olduğu artık su götürmez bir gerçek. ■

GEORGE ORWELL'İN MİRASI

Hasan Öztürk

Kitaplarından birine ad olan *Neden Yazıyorum* (Neden Yazıyorum, Sel, 2013) yazısını, “Ve dönüp eserlerime baktığımda, politik bir amacım olmayınca hep ruhsuz kitaplar yazdığımı ve ağdalı pasajlara, anlamsız cümlelere, süslü sıfatlara ve genel olarak saçmalığa kapıldığımı görüyorum.” cümlesiyle bitiren 1984 yazarı George Orwell’e göre geçim kaygısı dışında “yazmayı sağlayan dört temel dürtü” katıksız egoizm, estetik coşku, tarihsel itki ve politik amaç, “her yazarın içinde farklı derecelerde bulunur.” Sosyalist rejimin, Stalin iktidarında yarattığı “korku imparatorluğu” yergisi *Hayvanlar Çiftliği* ile *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* kitaplarıyla dünyanın okuduğu Orwell, “Sana- tın politikayla hiçbir ilgisinin olmaması gerektiği fikrinin kendisi de politik bir tutumdur.” diyerek ekler: “1936’dan bu yana yazdığım ciddi eserlerin her satırı, doğrudan ya da dolaylı olarak, totalitarizme karşı durarak ve -benim anladığım biçimiyle- demokratik sosyalizmi destekleyerek yazıldı.” Biat kültürünün egemen olduğu totaliter bir yönetimde düşünce özgürlüğü, mülkiyet hakkı, cinsel yaşam, muhalif tutum benzeri her tür bireyselliğin yok edildiği belleksiz bir toplumun ödeyeceği ağır faturayı kurmaca ve didaktik metinleriyle göstermeye çalışan George Orwell, 1984 romanında özgürlüğün devlet eliyle yok edilini evrensel boyuta taşımıştır. Orwell, “düşünce özgürlüğünün ortadan kalktığı yerde yazının ölüme mahkûm” olacağını anlatmaya çalıştığı *Yazının Korunması*

(Kitaplar ve Sigaralar, Sel, 2012) başlıklı başucu yazısında “Yalnızca totaliter bir yapı edinen ülkelerde yazın ölüme mahkûm olmakla kalmaz; aynı zamanda totaliter bir dünya görüşünü benimseyen, zulüm ve hakikatin tahrif edilmesi için bahaneler üreten yazar da, bir yazar olarak kendini yok eder.” cümlesiyle sanatçının iktidar gücü karşısındaki tutumunun tarihsel serüvenine de katkıda bulunur. Sorun, “totaliter diktatörlük çağına emin adımlarla” giderken *Balinanın Karında* edebi seçeneğimizin ne olacağıdır.

Bireyselleşmiş Toplum (Ayrıntı, 2011) kitabında “modern dünyanın başlıca ikonlarını” öz olarak; “İnsan faaliyetlerini, her tür kendiliğindenlik ve bireysel inisiyatifini sınırlı tutulup, zihinsel yetenekler kullanılmaksızın tartışması ve mekanik biçimde izlemesi gereken basit, rutin ve genellikle önceden tasarlanmış hareketlere indirgeyen *Fordist fabrika*; memurların kimliklerinin ve toplumsal bağlarının, şapkalar, *şemsiyeler* ve paltolarla birlikte vestiyere bırakıldığı, böylece sadece emir ve talimatlar kitabının, içeridekilerin eylemlerine, orada kaldıkları sürece rehberlik edebildiği, en azından doğal eğilimi bakımından Max Weber’in ideal modelini andıran *bürokrasi*; gözetledikleri kişilere asla güvenmeyen, her an uyanık sakinleri ve gözetleme kuleleriyle *panoptikon*; asla uyumayan, sadakat göstereni ödüllendirmek ve sadakatsiz olanı cezalandırmak için daima hızlı ve aceleci olan *Büyük Birader* ve nihayet, insan uysallığının laboratuvar koşullarında

sinadığı ve yeterince uysal olmadığı sanılan herkesin gaz odaları ve Auschwitz krematoryumları için seçildiği yer olan *toplama kampı* (daha sonra modern iblislerin anti-panteonunda *gulgah* da ona katılacaktı).” biçimiyle sıralayan Zygmunt Bauman, sözü 1984 romanına getirerek “on yıllarca (hâlâ o kadar da eski olmayan) kamusal korkular, kötü önsözler ve kâbusların yetkin katalogu” saydığı roman için 1984 yılındaki ilginin “saman alevi gibi” sönüp gitmesinin nedenlerini irdeler. Bauman’ın bu bağlamdaki, “Pek çok yazar, gene beklendiği gibi, Orwell’ın kehanetindeki doğruyu ve doğru olmayı, Orwell’in yazdıklarının zaman içinde gerçekleşip gerçekleşmediğini sınamak için kalemlerinin ucunu sivriktirler.” cümlesi, 1984 yazarının edebi mirasının önemine vurgudur.

Kitabının, “özet niteliğindeki bir önsöz” yazısına “Tüm canlılar daha iyi bir dünya arayışındadırlar.” cümlesiyle başlayan Karl Popper, memnuniyetisizlik sorununun eskiliğini vurgular bir bakıma. Ahmet Haşim’in esenlikler diyarı *O Belde* yolculuğunun başlangıcına dair kesin bilgiler yok; ancak İsa’dan beş yüz yıl önceki şair Xenophanes, “Açmadılar başından tanrıları her şeyi ölümlülere/Ama bizler, zamanla buluruz arayarak daha iyiyi” dizeleyle, sonradan “ütopya” olarak adlandırılacak *kurgusal iyi* yolculuğuna çıkarır bizi. Eflatun’un *Devlet*’iyle işaret taşı konulmuşken Thomas More’un adlandırmasıyla “ütopya”, arayışın ve umudun sığınağıdır. Sait Faik’in, “içinde iyi şeyler söylemeye, doğru şeyler söylemeye selâhiyetle kıvranan adamın, korkmadan ve yanlış tefsir edilmeden bu bir şeyleri söyleyebildiği bir dünya” kurulamadığından olmalı Bauman’ın sözünü ettiği ikonlar, “Çevremize saçtığımız mutsuzlukla ilgilendiririz ötekileri.” sözü için doğrulamaya kalkar Cioran’ı; umudun yerini umutsuzluk almıştır artık. Westminster mebusu, *Hürriyet* yazarı John Stuart Mill’in, muhalifleri küçümsemek için kullandığı “distopya” sözcüğünün adlandırdığı bu karamsar dünya, Orwell’in 1936’da yayımlanan şiirinde; “Mutlu bir papaz olabilirdim/İki yüz yıl önce/Tanrı’nın hükmü hakkında vaaz vermek/ Ve cevizlerin bir yüzüne inlemek üzere/ Ama yazık ki doğdum şeytani bir çağda/Kaçırdım o hoş sığınağı/ Zira üst dudağımın üstünde tüy bitti/Ve tüm ruhban sinekkaydı” dediği belirsizlik ortamıdır. Adının; katotopya, anti ütopya, karabasan kurgu, karşı ütopya, ya da distopya olmasının bir ayrımı yoktur; “yeryüzü cennetlerinin sonu” gelmiştir artık yirminci yüzyılda.

Modern dünyanın ikonlarının egemenliğinde; özgürlüklerin kısıtlandığı, insani değerlerin yerini makine ya da bürokrasinin aldığı, bireyin yok sayıldığı, itaat kültürü yaygınlaştırılırken biat etmeyenlerin cezalandırıldığı, özel yaşamın yok sayılarak güvenlik bahanesiyle hereskin gözetlendiği, din/edebiyatın iktidarı emrine kullanıldığı, otoritenin buyruğuyla birörens insanların kuşatıldığı toplumları gelecekte bekleyen tehlikeleri önceden dururan distopya mirasının

önemli bir ismi *Hayvanlar Çiftliği* ve *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* yazarı George Orwell, okunduğu ölçüde eleştirilecektir elbette. Ne var ki yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinden hayli yıllar aldığımız bir dünyada iktidari ele geçirenlerin, yüz yıl öncesinin bireysel hak ve özgürlükleri yok sayan proje ulus devlet önderlerini aratmayacak biçimdeki otoriter uygulamalarını tanık oldukça, *Biz* (Yevgeni Zamyatin, 1924), *Cesur Yeni Dünya* (Aldous Huxley, 1932), *Fahrenheit 451* (Ray Bradbury, 1953), *Makina Efsanesi* (Levis Mumford, 1967) vb. gibi 1984’ü de yeni bir gözle okumamız gerekecektir.

Devletin amacını “bireysel güvenlik” gerekçesine bağlayıp “egemenimiz yaptığımız kişi veya meclisin istisnasız bütün eylemlerini kabul etmekle, kendimizden hangi özgürlüğü esirgediğimizi” düşüncemizi öneren *Leviathan* (Thomas Hobbes, YKY, 2013) yanlısı olmadığımızı açıkça söylemeliyim. Kâtip Çelebi’nin, “Muhtesibin evin içinde işi ne” uyarısını, -kapsam alanı genişletilerek- uygulanmasıdır seçeneğim. Romanın yayımlandığı yıllarda Büyük Birader ve onun toplumu denetleyici ayna/kamera sistemini abartılı bulanlar Orwell’i öngörüsü için kutlamalılar bugün. Jeremy Bentham’ın ticari/teknolojik projesi *Panoptikon* -gözün iktidarı- (Su Yay., 2008), Foucault’ya esin kaynağı olmadan önce 1984 romanında siyasal projeye dönüşmüştür. Bu nedenle *Panoptikon* kitabı ve özellikle de Barış Çoban’ın metni tamamlayan yazısı okunmalıdır Orwell’in kaygısı için. Orlando Figes, *Karanlıkta Fısıldaşanlar* (YKY, 2011) kitabında şaşılacak biçimde 1984’ün izini sürmüştür dense yeridir. Halit Ziya’nın, bir dönem hemen sonunda, 1908’de yazdığı *Nesli-i Ahir* romanında, kahramanlarını Hiris-tos Tepesi’nde, “Sizi kim temin eder ki burada çamların her birinde bir casus kulağı yoktur?” kaygısıyla dolaştırması, *Kırk Yıl*’ındaki yaşamışlıklarıdır. Kalemler sivriltiliyor, devralınan miras zenginleştirilecek devrediliyor. *Seyrek Yağmur* (Barış Bıçakçı, 2016) romanında “Efendi”; *Sessizlik ve Gürültü* (Nihad Sıris, 2016)’de ise “Lider” adıyla karışmışdadır Büyük Birader; söylenmesi gereken Büyük Birader, Efendi, Lider, vb. güç adına coşkuyla çalışan iktidar doğrulayıcı gazeteci, yazar, yayıncı, akademisyen, bürokrat türündeki “mensup olmak için doğmuş” iktidar aparatlarının her dönemde var olduğudur.

Dinlenme/ışılama yakınmalarının ayyuka çıktığı bir dünyanın iktidarında gözetlenip denetleniyoruz. Duvarları, altlarında “büyük biraderin gözü sende” yazılı ve “gözleriyle insanın hareketlerini izliyormuş gibi” yapılan resimlerle örtülü binalar ile dış cephesinde “savaş barıştı/özgürlük kölelikler/bilgisizlik kuvvettir” yazan, üç yüz metre yüksekliğindeki “doğruluk bakanlığı” binaları yalnızca Londra’da mı dersiniz. *Sessizlik ve Gürültü*’yü okurken 1948’deymiş gibi geldi bana; *Balinanın Karnında*, kaderimiz Yunus olmak değilmiş yani. ■

1984'Ü SEYRETMEK

Umit Yaşar Özkan

1984'ün evreninde ekran Büyük Birader'in gözüdür. Nefes aldırılmaz, sürekli üzerinizdedir. Sinemaysa tamamen iktidarın güdümünde kaba bir propaganda aracıdır, film gösterimleri şiddet ve nefretin yüceltildiği, Büyük Birader'e ve Parti'ye sadakatın topluca tasdik edildiği ayinlere dönüşmüştür. 1984 ve benzeri distopyalarda medya ve haber alma araçları iktidarın baskı ve kitleleri yönlendirme unsurları olarak olumsuzlanır; bununla birlikte distopya türünün örnekleri defalarca sinema ve televizyona uyarlanmıştır. Bir çelişki mi? Tam aksine, sinema ya da televizyonda (!) seyrettiğiniz distopik bir hikâye, kıyısında durduğunuz yahut içine gömüldüğünüz cehennemi ifşa etmeye, görünür kılmaya yarayabilir. Elbette Orwell'in ve diğer distopya yazarlarının uyarı ve öngörülleri hakkıyla anlaşılıp uyarlanabilirse bu mümkündür; yoksa Büyük Birader insanların 24 saat gözüne olarak gösterildikleri bir televizyon şovunun (BBG) adı olur ve fark etmeden içinde yaşadığımız distopik evrenin parçası haline gelebilir.

1984'ün ilk uyarlaması romanın yayımlanışından sekiz yıl sonra 1956'da yapılıyor. Bugünden bakıldığında naif bir aktarım. İlk olarak İngiltere ve Amerika'da gösterilmiş. Amerikalı seyircilerin hissiyatını merak ediyoruz; acaba mevsuyu soğuk savaş psikolojisiyle 'Kızıl Tehlike'ye mi bağladılar? Herkesin bildiği meşhur uyarlama 1984'te gösterime giriyor. Yönetmen Michael Radford, Orwell'in tasvir ettiği içten içe çürüyüp kokuşan dünyayı gösterme konusunda başarılı. Filmin bütün ayrıntılarında çöküşü, kasveti, baskıyı hissediyorsunuz.

Bundan sonra bahsi geçecek filmler 1984'ten doğrudan uyarlanmış değiller fakat hepsi Orwell'in romanına açık ya da örtük telmihlerle kuruyorlar hikâyelerini. Radford'un 1984'ünden bir yıl sonra Terry Gilliam'ın Brazil'i gösterime giriyor. Gilliam 1984'ü referans olarak çılgin bir distopya'ya varıyor. Romanı okuyanlar hatırlarlar: Winston komşusunun tıkanmış lavabosunu tamir eder, önemsiz gibi görünen bir sahnedir ama Orwell orada bürokrasinin akıl dışı işle(me)yişini gösterir. Gilliam bunu alır ve buradan anarşist tesisatçı Harry Tuttle (Robert De Niro) gibi harika bir karakter çıkarır. Her türlü serbest girişimi yasadışı kabul eden bir devlet

karşısında gönüllü bir tesisatçı anarşist bir kahraman haline gelecektir. Film, insanın sistem tarafından insafsızca harcandığı bu karabasan dünyasını absürd bir kara mizah estetiğiyle anlatır. Gilliam, Orwell kadar karamsardır, Winston ve Sam için bu karabasandan çıkış yoktur. Matrix ve V For Vendetta'daysa kahraman tipi değişiyor. Seçilmiş kişiler, romantik anarşistler ölümüne dövüşerek sistemi alt ediyor, devrim yapıyorlar. 1984'ten Matrix'e ve V For Vendetta'ya metinlerarası hatlar çekmek mümkün. Mesela Büyük Birader'le Matrix'in Mimar'ını karşılaştırm ya da Winston'la Neo'nun tarihin dışına itilmiş takvimsiz insanı yeniden kendi tarihinin öznesi yapma kavgalarını birlikte okuyun. 1984, Brazil ve Matrix'de direniş iktidarın bir kurgusudur, 1984'te O'Brien'in direniş i tarifiyle V'nin kendi mücadelesini tarif etme şekli çarpıcı bir benzerlik taşır. Hepsi ayrı bir yazının konusu olabilecek bu örnekler çoğaltılabilir. Orwell'in romanı distopya sinemasını beslemiş, yönetmenler kendi özgün yorumlarıyla romanı kendi distopik evrenlerinin esaslı kaynaklarından biri olarak değerlendirmişlerdir. (V for Vendetta Alan Moore'un senaryosunu yazdığı aynı adlı çizgi romandan sinemaya uyarlanırken değişikliklere uğramış olsa da çizgi romandaki 1984 referanslarını filmde görebilmek mümkündür.)

İranlı yönetmen Babak Anvari'nin 2011 yapımı kısa filmi Two&Two Winston'un işkencede maruz kaldığı $2 \times 2 = 5$ zulmünü ezberci ve dayatmacı bir eğitim anlayışını eleştirmek için kullanır. Sınıfın içinde başlayıp biten bu kısacık film son derece gösterişsiz bir dille derdini anlatır: Distopyanın kuluçka makinesi eğitim kurumudur. (Huxley'siz bir Orwell düşünülemez!)

Peki, bugün artık gösteri toplumunun seyircilik eğlencesi olan genç yetişkin distopyaları seyircilerini 1984'e ya da diğer distopik klasiklere yönlendirebilir mi? Mesela şöyle bir 1984 çeşitlemesi seyre değer bulunur mu: Gözetlenme endişesinin yerini görünme heyecanı almış, gerçeği deforme etme tekeli de iktidarın elinden çıkmış, sosyal medya hesabı olan herkes potansiyel bir gerçek bükücü olmuş... Biz küçük biraderler 1984'ün hem seyircisi hem oyuncusu olmuşuz ve olaylar gelişmiş... ■

ORWELL: HÜMANİST BİR KÂHİN

1984 ve *Hayvan Çiftliği*'nin yazarı *Faşizm Kehanetleri* adlı bir deneme kitabıyla çıkagelince insan heyecanlanıyor. Romancı, denemelerinde bizzat kendisi olarak bizimle konuştuğu için satır aralarında romanlarına dair ipuçları aranıyor.

Orwell denemeci olarak da son derece dürüst ve tok sözlü. Swift'i "hastalıklı bir yazar" olarak tanımlasa da edebi dehasını ve kalitesini teslim ediyor. Wells'i eleştirirken baba katlini itiraf ediyor: Yirminci yüzyılın başında aydınlanmacı tavrıyla gençlerin ufkunu açan Wells artık "modern dünyayı anlayamayacak kadar akli başında bir adamdır." Bu yazı, 1941'de yazılmış. İkinci Dünya Savaşı sürüyor.

Orwell, savaşın ve yıkımın hüküm sürdüğü karanlık zamanlarda bir yandan dünyanın ve insanın içinde bulunduğu durumu bütün gerçekliğiyle kavramaya ve ortaya koymaya çalışıyor. Bir yandan da bu korkunç yıkıma şahit olan insanın insan kalarak nasıl ayakta durabileceğine kafa yoruyor.

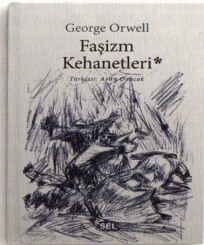
Orwell, politik tavrını açıkça ortaya koyan bir yazar. Bu kitapta politik olmayan iki yazı var. İngiliz mutfağı ve çaya dair bu yazılar savaştan sonra yazılmış. Yanlış anlaşılmasın; Orwell edebiyat ve siyaset, yazarın siyasi tutumu gibi konularda düşünmeye ve yazmaya savaştan sonra da devam ediyor. 1984'ü 1949'da ölmeden önce yazdığını biliyoruz. Orwell, politik bir yazar ama slogancı ve izmci değil. Yazarın birey olarak her türlü ortodoks dogmadan bağımsız olması gerektiğine inanıyor. Bunu yazarın gerçeği görmesinin ve söyleyebilmesinin şartı sayıyor.

1984'ü doğrudan hatırlatan denemeler de var. Milliyetçilik Üzerine Notlar'da "Milliyetçi, geçmişin değiştirilebileceği inancına saplanıp kalmıştır." cümlesini okuyunca Okyanusya'yı yöneten partinin geçmişi değiştirmek için yaptıkları geliyor aklımıza. Orwell, tarihten çarpıcı örnekler de veriyor.

Kitaba adını veren *Faşizm Kehanetleri*, 1940'ta yazılmış. Orwell'in distopya türünü dikkatle takip ettiğini görüyoruz. Bu yazıda Jack London,

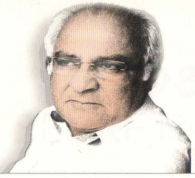
Wells, Huxley ve adını ilk defa duyduğum Ernest Bramah'nın distopyalarını değerlendiriyor. Kısa bir yazı ama Orwell'in bu türe dair okumalarını ve tespitlerini içerdigi için önemli. Şaşırtıcı bir şekilde "düşük nitelikli", "beceriksizce yazılmış" dediği London'ın *Demir Ökçe*'sini geleceği tahmin etme konusunda Wells ve Huxley'in distopyalarından daha isabetli buluyor. Ona göre London'ı daha iyi bir kâhin yapan "içindeki vahşilik damarı". *Cesur Yeni Dünya*'nın eleştirisini bir paragrafçık da olsa Orwell'dan okumak harika. Biliyorsunuz 1984 ve *Cesur Yeni Dünya* hep kıyaslanır. Hangisinin daha isabetli bir kehanet olduğu tartışılır. Orwell'a göre "*Cesur Yeni Dünya* geleceğe belki de hiç ışık tutmuyor olabilir." Bu kadar hedonist bir toplum birkaç kuşaktan öte ayakta kalamaz. Bu tespitler tartışılabilir. Ama ben bu yazıdan sonra 1984'ü *Demir Ökçe*'yle birlikte yeniden okumaya karar verdim.

Bir de Zamyatin'in *Biz*'inden bahsedilmemesine şaşırdım. Burada adı geçen bütün eserlerden önce yazılan bu distopyayı Orwell okumamış mıydı? ■

Faşizm Kehanetleri
George Orwell
Çev. Aylin Onacak
Sel Yayıncılık

BİR ZAMAN BAKIŞINDA GEORGE ORWELL

Feridun Andaç

Adını yalnızlaştıran bir bakışın yazarıdır Orwell. Doğu Çağını, Eric Arthur Blair'den George Orwell'e dönüştüğü sürecin öyküsünü bilmeden onu anlamak zordur. Yani, kısa ömrünü (1903-1950) neredeyse ilk yarısı... Raymond Williams, o süreci şöyle tanımlıyordu: "Blair'in yirmi dört yaşına kadar yaşadığı hayat, görünen tüm ayrıntılarıyla, emperyalist İngiltere'de idari görevler yapan orta sınıfla bir üyesi olarak yetiştirilmekten ibaretti."

Blair ailesinin yaşadığı ortam, edindiği iş- uğraş, bir biçimde onu da etkiler. Ama ne zaman ki ailenin o düzeni bozulur; bir yol ayrımı yaşanır, işte bu sürecin ilk dokuz yılı, yazarımızın Orwell'e dönüş zamanını içerir. "İmparatorluk polisliği" ona göre değildir. Çocukluğundan beri içinde taşıdığı yazma arzusu 1933'te yayımladığı ilk kitapta kendini gösterir: *Paris ve Londra'da Beş Parasız*.

1928'de görevinden ayrılır, Londra'ya döner. Orada çok kısa kalacaktır, çünkü onu yazıya taşıyacak Paris ötede onu beklemektedir. Onda kopuş ve bağlanış düşüncesi eylemde ve yazıdaki hayatının da ikilemelerini oluşturmada başattır. Bu anlamda bölünerek yaşayan biri olduğunu da söyleyebiliriz Orwell'in. Londra-Paris arasındaki yaşamı bir "keşif" gezisidir aslında. Arkalı kesimlerden insanların yaşantılarını göstermek... Onun bu gezginliklerine "yazmaya yönelten keşif gezileri" de diyebiliriz. "Yazar olmak isteyen kişinin yolu Paris'ten geçer," modasına o da katılmıştır. 1929'da Londra'ya baba evine döndüğünde artık yazıda nasıl yol alabileceğini biliyordur. İki roman, birçok edebi deneme yazmıştır. İlk kitabını da (*Paris ve Londra'da Beş Parasız*) tamamlamıştır.

Yaşadığı dönemin tanıklığı, iki kentteki deneyimlerinin anlatımıdır bu anı-roman... Ve bu ilk kitapla gelir George Orwell takma adı da. Yayıncısına önerdiği adlardan bu seçilir. Bu romanı 1934'de, *Burma Günleri* izleyecektir. İlk iki roman Orwell'in yaşamından derin izler taşır. Orwell'in

yazıda tutunma çabası romanlarından çok yazdığı yazılarda öne çıkar. Yaşadığı dönemin ruhunu/so-runlarını (hem edebi hem ekonomik) yansıtan yazılardır bunlar.

Bugün Türkçede okuma olanağına kavuştuğumuz bu yazılardan oluşan kitaplarına (*Kitaplar ve Sigaralar*, *Neden Yazıyorum*, *Balinanın Karnında*, *Faşizmin Kehanetleri*) göz attığımızda Orwell'in hem düşün dünyasının, hem edebi bağlanışının hem de dönemin sorunlarına bakışının derin izlerini buluruz. Orwell; gezinmeyi, keşfetmeyi seven biridir. Ama bir o kadar da soran, sorgulayandır. Belki onun bu yanını en iyi anlatan "Why I Write"/ *Neden Yazıyorum* adlı deneme kitabındaki yazıdır... Onda yazma düşü/düşüncesi erken yaşlarda başlar. "Çok küçük bir çocukken, kafamda mesela Robin Hood olduğumu kuruyor ve kendimi heyecanlı materyallerin kahramanı olarak hayal ediyordum." Şunu pekâlâ söyleyebiliriz; Orwell, yazı ömrü süresince hem "doğru sözcükleri" hem "doğru düşünceleri" aramıştır. Sorgulayıcılığı da bundandır bence! Sözcüklerin ardına düşebilmek için gitmeye inanan yazarlardandır o. Yani gitmeden yazılamayacağını bilen...

Yazma arzusu, biraz da ne yazmak istediğinden doğar. Anlatıcının biriktire biriktire getirdiği de budur aslında: Anlatma isteği işte bu arzunun da gerçekleşmesidir. Bu duygunun önünü açan okumak ve yaşamaktır. Orwell'in yazınsal denemeleri ve romanları bunu çoğunlukla örnekler. *Burma Günleri*'yle (1934), okur olarak, bunun kapısını aralarız ilkten. Öyle ki, Orwell, yazınsal/yaşamşal denemelerinde bu yanına da sürekli ayna tutmaktadır: "Geçmişimle ilgili tüm bu bilgileri veriyorum, çünkü bir yazarın dürtülerinin ilk gelişimine dair bir şeyler bilinmeden değerlendirebileceğine inanmıyorum. Yazarın meselesi yaşadığı çağ tarafından belirlenecektir -bu en azından bizimki gibi hareketli ve devrimci çağlar için geçerlidir- fakat yazar, daha yazmaya başlamadan, hiçbir zaman tamamen

kurtulama bayacağı duygusal bir tutum edinmiş olacaktı. Bu eşikten geçen Orwell, yazı deneyiminden çıkardıklarını okura/yazara da taşıyacaktı. Özellikle şu dört ilke kayda değerdir: “Geçimini sağlama gereksinimini bir kenara bıraktığımızda yazmayı (en azından nesir yazmayı) sağlayan dört temel dürtü vardır. Bu dürtüler, her yazarın içinde farklı derecelerde bulunur ve ölçüleri her yazarla zamana ve içinde bulunduğu otama göre değişir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- * Katıksız egoizm
- * Estetik coşku
- * Tarihsel itki
- * Politik amaçlar

Orwell, yazmak için giderken, hayatının yeni yönü/yolunda, 1936’da “The Road to Wigan Pier/ Wigan Rıhtımına Giden Yol kitabıyla okur karşısına çıkacaktır. Burada hem düşünce dünyasındaki değişimi, hem de çağının sorunlarına bakışı/kavrayışını buluruz. Orwell, bu itkiyle, yönünü İspanya İç Savaşı’na dönmüştür. 1938’de *Katolony’a Selam* olarak kitaba dönüşecek İspanya tanıklığı, yaşanan çağ yangınının bir belgesidir adeta. Yaşama tutunma, yazarak var olma çabasını sürdüren Orwell; birçok işi dener, dahası oralarda yazarak var olmak ister. Dergilere, gazetelere yazar. Öyle ki;1944’de *Hayvanlar Çiftliği*’ni yazmanın kıyasına gelmiştir. Bunun yayımlanması üzerine, savaş sonrası Avrupa’nın seyrini görmek için yolculuklara çıkar, 1947’de ihtimal bu tanıklıklarının da itkisiyle, *Bin Dokuzyüz Seksendört*’ün ilk taslağını kaleme alır. “Vatanseverliğin ve ulusal bağlılığın konulmaz gücünün varmadığı sürece, insan modern dünyası olduğu gibi görmeyi başaramaz,” (bu cümle doğru mu?) diyor Orwell; yalnızca yaşadığı çağı değil, ülkesini de sorguluyordu. Değişeni ve dönüşeni gören bir yazarın sözü olacaktır elbette. Onun, kendini donattığı yerden ülkesine/dünyaya, yaşananlara bakışı kaçınılmaz biçimde sorgulayıcılık içerir. “Var olan düzene karşı yaşamak”, ama sorgulayarak/sorarak... Onun İngiliz militarizmine de bakışı böyledir, Sovyetler’in totaliter yönetimine bakışı da... Başkasının nerede başlayıp nerede sürdüğü, insanın yaşama/düşünme özgürlüğünün alanlarının nasıl daratıldığını görüp anlamak için belki de ardı ardına kurduğu bu iki “Ütopik” romana dönüp bakmak gerekmektedir.

Yazınsal denemeleri her ne kadar Orwell’in gözlemci – gerçekçi anlatıcıdan, fantastik – gerçekçi anlatıcılığa uzanan yolculuğunun neden/niçinlerini anlatsa da; gene de bu iki romanı, *Hayvanlar Çiftliği* ile *Bin Dokuzyüz Seksendört* Orwell’in hem yaşamının izlerinin uzağında iki yapıttır, hem de Sovyet Solu’nun 1990’lardaki çöküş sürecinin ilk işaretlerini vermeleri açısından kayda değer niteliktedirler. “Soğuk Savaş” siyasetinin neleri/nasıl etkilediğini görmek açısından da, bence George Orwell asıl buradan okunmaya başlanmalı. Ama bugün, bana göre, Orwell, o yanından daha çok; yazıya tutunma, yazıdaki hayatın nasıl var olabileceğini görme/göstermesi açısından daha önemlidir.

Eğer yazarın bir yanını görmek/anlamak istiyorsanız, elbette ki denemelerinden işe başlamanız gerekir sevgili okurum. Yazı ömrünün farklı labirentler içermesi, oradaki zenginliği de işaret eder. George Orwell işte bu soy yazarlardandır. Belki de bize bir gelecek düşü sunduğu için onu hala okumayı sürdürüyoruz! O yalnızca geçmişteki geçmişini anlatmaz; bugündeki geleceği gösterir bizlere. Durmayan bir zamanın gören gözü, anlatan dilidir bu soy yazarlar... Bir kuşağın, bir dönemin yazarı olmanın bilinç kapılarını da aralar bize Orwell. Gene Williams’ın şu belirlemesine dönersek, sanki, Orwell’i de daha iyi anlamış oluruz: “Yazar olmanın tanımı, Orwell’in durumunda yalnız elde ettiği başarıyı ve yaptığı etkiyi anlamak açısından değil, yazmayı öğrenmekte olduğu tarihi anda toplumsal bunalımın bir parçası olan edebi bunalımı kavramak açısından da özel bir önem taşımaktadır.”

Yazar, “yaptığı ve gördüğü”nün parçasıdır; yazısı da oradan ağanlarla biçimlenir. Orwell’i anlatısının “kahraman”ı kılan da budur. Hem yazısının içinde hem de dışında olabilmiş birisidir o. Dönüşeni görmesi, anlatması; bunların üzerine gitmesi de bundandır. Ondaki doğallığı toplumsal ve siyasal olguları bir tanığın dili/bakışıyla anlatımında buluruz. Orwell bize, orada “yazmak”la “gerçeklik”in ne olduğunu göstermektedir elbette.

Yazmayı seçen, birtakım şeyleri göze alan Eric Blair; kendinden nasıl/neden vazgeçtiğini, “George Orwell”e nasıl dönüştüğünü de işte bu “yazmak” yolculuklarını anlatan denemelerinde bize taşır. Özü özcesi, Orwell, bize yazar olmanın gitmek/vazgeçmek olduğunu anlatır her dem yazınsal/yaşamsal eylemiyle. ■

LOMLU'NUN ORWELL KAPAĞINA İKİ ÖDÜL BİRDEN

Can Yayınları'nın kitaplarının tasarımcısı Utku Lomlu bu yıl Amerika'da The Type Directors Club, Certificate of Typographic Excellence ödülüne layık görüldü. Ardından da Venedik Bienali'ne Hera Büyüktaşçıyan için hazırladığı sanatçı kitabıyla sanatsal katalog alanında EdBronze, Albert Camus'nün "Bütün Oyunları" ve George Orwell'in *Paris ve Londra'da Beş Parasız* kitaplarının kapak tasarımları ile European Design Awards 2016'da EDSilver ve EdBronze ödülleri aldı.

George Orwell'in "*Paris ve Londra'da Beş Parasız*" kitabının kapağı önemli bir ödüle layık görüldü. Kapağı tasarlarken nasıl bir süreç izledin, biraz özel olacak ama ilham nereden geldi?

Paris ve Londra'da Beş Parasız'da Orwell, Avrupa'nın iki büyük şehrinin alt tabakalarında yaşayanları kendi deneyimleriyle birlikte harmanlayarak inşili çıkışlı bir tempo içerisinde anlatır. Romanın konusu olan modern dünyanın sınıfsal tabakalarını, eşitsizlik ve kaos ortamını, daha öncesinde Orwell kitapları için oluşturduğum görsel kimliğe uygun olacak biçimde, şehirleri temsil eden ikonik yapıların arka planında yer alan birbirini kesen katmanlı alanlarla sembolize etmeyi tercih ettim. İki boyut algısını kırıp mekân hissini güçlendirerek derinlik katacak biçimde kurguladığım bu alanlar içerisinde kendine yer bulan tipografyle birlikte ortaya gördüğünüz gibi bir kapak çıktı.

Yazar, editör ve yayıncı kapak tasarımlarına ne kadar müdahalede bulunuyor? Tasarımcının "özgürce" üretmesine olanak sağlıyor mu?

Bu durum yazardan yazara ya da editörden editöre göre değişmekle birlikte tam bir özgürlükten söz etmek genelde pek mümkün değil. Kimi zaman çok, kimi zaman az bir şekilde müdahale oluyor tabi. Yazar ya da editör elinde bir görselle gelip kapakta bunun kullanılmasını istiyorum da diyebiliyor. Bu durumda yapacak çok da bir şey kalmıyor açıkçası.

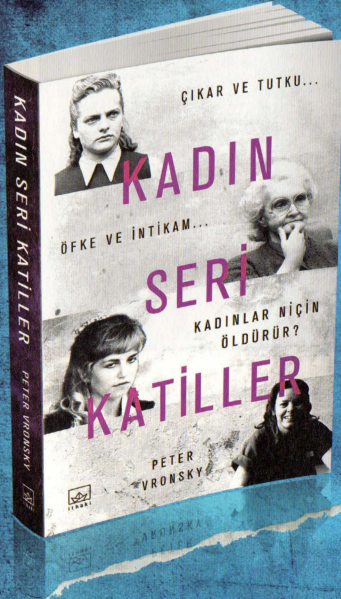
Paris ve Londra'da Beş Parasız
George Orwell
Çev. Berrak Göçer
Can Yayınları

Yayınevi kimliği ile kitap içeriğinin kapakta yansıtılması konusunda nasıl bir denge gözetiyorsunuz?

Yayınevi kimliği kitabın kimliğinin önüne geçemez, benim düşüncem bu... Olur da yayınevi bir dizi çıkartıyordur, ağırlıklı olarak araştırma inceleme kitapları basıyordur; o zaman yayınevi kimliği daha doğrusu yayınevine ait o dizinin kimliği, önemlidir.

"İyi" bir kapak nasıl olmalı? Sizin bir kapakta en başta dikkat ettiğiniz hususlar neler?

Tasarım bütünlüğünün olması, görsel dengeye sahip olmasının yanı sıra iyi bir kapak, taşıdığı yazarı ve metni doğru yansıtır. ■

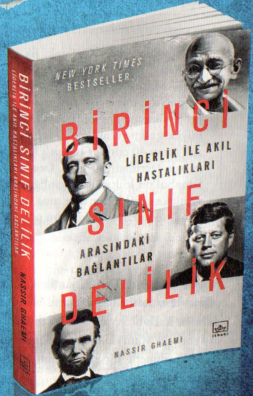

KADINLAR NİÇİN ÖLDÜRÜR?

YÜZYILLAR BOYUNCA SERİ KATİLLERİ VE PSİKOPAT YIRTICILARI ERKEK OLARAK DÜŞÜNMEYE KOŞULLANDIRILDIK. KADINLAR KOLEKTİF PARANOYA RADARIMIZA NADİREN YAKALANDI.

ANORMAL ZORLUKLAR, ANORMAL LİDERLERİ GEREKTİRİR!

NASSIR GHAEMI, BİRİNCİ SINIF DELİLİK TE AKIL HASTALIKLARI İLE LİDERLİK ARASINDAKİ GÜÇLÜ BAĞLANTILAR HAKKINDA CÜRETKAR YORUMLARDA BULUNUYOR.

Metin Altın & Akşamsefası

www.ithaki.com.tr

İnternet satış: www.ilknokta.com

twitter.com/ithakiyayinlari

facebook.com/ithakiyayin

Genel Dağıtım

PUNT

MEHMET AKİF AYDIN

“İSTANBUL’UN HAFIZASINI KAYDA ALDIK”

Röportaj: Erkan Şimşek, İsa Karaaslan, Yunus Emre Tozal

İstanbul’un Antik Çağ’daki ilk yerleşimlerden günümüze kadar, onun “şehir” oluşunu merkeze alarak anlatan “*Antik Çağ’dan 21. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*” 10 cilt halinde yayımlandı. İBB Kültür A.Ş. ve İSAM işbirliğiyle gerçekleştirilen proje, İstanbul’un dünya şehirleri içindeki yerini belirleyerek, şehri; topografyası, mimarisi, dini ve sosyal hayatı, yönetimi ve iktisadi hayatıyla bir bütün olarak ele alıyor. Eserin proje yönetmenliğini, İSAM’ın başında yıllarca görev yapan ve *İslam Ansiklopedisi*’nin hazırlanmasında büyük katkısı olan Prof. Mehmet Akif Aydın ile konuştuk. Yakın zamanda da İstanbul’un sosyal tarihine ışık tutan 40 ciltlik *Osmanlı Kadı Sicilleri* adlı kaynak eseri hazırlayan M. Akif Aydın, bu tarz büyük projelerde tecrübeli bir isim. Deneyimlerini bu eserde kullanmış. Muhteza, şekil ve baskı güzelliği olarak İstanbul’un kültürel zenginliğine yaraşır bir kitap çıkartmaya çalıştıklarını söylüyor: “Her insan eserinde mutlaka eksiklikler olur ama günümüz şartları içerisinde en iyisini yapmaya çalıştık. İstanbul’un tarihini 10 ciltte toparladık ama bu şehrin güzelliğini ve özelliğini anlatmaya ciltler yetmez.”

Büyük İstanbul Tarihi, Antik Çağ’dan günümüze şehrin tüm tarihi dönemlerini ele almasıyla alanındaki en hacimli ve kapsamlı çalışma olma özelliğini taşıyor. Bu yönüyle mutfakta epey yorulmuş olabilirsiniz, zahmetli bir çalışmanın başındasınız. Fikir nasıl ortaya çıktı?

Sizin de ifade ettiğiniz gibi biz bundan önce 40 ciltlik on altıncı ve on yedinci asır İstanbul’una ait mahkeme defterlerini neşrettik. Bu yayın gerek bilim dünyasında gerekse entelektüel camiada çok ilgiyle karşılandı. Neşrettiğimiz *Kadı Sicilleri* İstanbul’un sadece o günkü hukuki yapısına değil, sosyal hayatına, iktisadi ve ticari hayatına, demografi yapısına, dini ve

mezhebi renkliliğine ışık tutan, ferdi yorumları içermeyip doğrudan o dönemin fotoğrafını veren birinci el bir kaynak. Bu kaynak sadece içerik bakımından değil, baskı güzelliği ve kalitesi itibarıyla da çok dikkat çekti. İstanbul Belediyesi'nin bir kuruluşu olan Kültür A.Ş.'nin yöneticileri de bu çalışmadan etkilenerek bizden bir anlamda bunun devamı sayılabilecek bir İstanbul Tarihi hazırlamamızı istediler. İtaraf etmeliyim başlangıçta biraz zor ikna olduk. Zira bu tür büyük projeler hazırlanmaya kadar yöneticileri ve sorumluları çok yorar. Her iki projeyi de yordu. Ancak sonunda bu büyük yükün altına girdik. *Kadı Sicilleri*'nde aynı noktaya geldik, yorulduk ama her ikisinde de iyi ki bu yükün altına girdik dedik. Şu anda bu kitabın İngilizce'ye tercümesi ile uğraşıyoruz. O da yoruyor. İnşallah yakın bir zamanda onu da tamamlayacağız.

Türkiye'de son 30 yılda şehirlerin tarihi yazılmaya başlandı ama büyüklüğüne nazaran İstanbul tarihi şimdiye kadar böylesine ele alınmamıştı. Bu çalışmadan sonra diğer kadim şehirlerimizle ilgili de projeleriniz var mı?

Önümüzde başka şehirlerle ilgili bir şehir tarihi projesi yok. Ancak *İstanbul Tarihi*'nin İngilizce'ye tercüme edilmesinden sonra Arapça'ya çevrilmesi talebi var. Bunun yanı sıra bizden Kadı Sicilleri projesinin tamamlanması isteniyor. Kadı Sicilleri'nin on yedinci asırdan sonraki bölümü için bir talep var. Bütün bunlar çok sayıda bilim adamının iştirakiyle gerçekleşen projeler. O yüzden gerçekleşmesi çok sayıda olumlu unsurun bir araya gelmesine bağlı, ümid ederim gerçekleşir.

İstanbul hakkında 3 bin senelik pek çok araştırma, yazı inceleme yapıldı. Bunların hepsinin verilerini süzen, toplayan İstanbul hakkında bilgileri istiva eden 10 ciltlik bir eserimiz var. Ekip nasıl oluşturuldu, kaç yıllık bir projeydi İstanbul Ansiklopedisi?

Biz İstanbul tarihini bütün yönleriyle ve bütün dönemleri içine alacak bir genişlikte yazmak istedik. Bunun için önce on üç ana konu belirledik. Bu konuları işleyecek bölümler için o konunun uzmanı on üç bölüm editörü tespit ettik. Her bölümde hakkındaki bilgi bulunan en eski dönemden başlayarak o konuyu XXI. yüzyıla kadar getirdik. Böylece ele aldığımız konuların tarihi bir süreç içinde topluca ele alıp işleyerek okuyucuya dönemler arası bir karşılaştırma yapma imkânı tanıdık. Her bölümdeki yazıların konularının uzmanlarına sipariş ettik. Bu tür projelerde uzmanını bulmak, sipariş etmek önemli bir aşamadır. Ancak ondan sonrası daha önemlidir. İsrarla yazılarının zamanında vermesi için yazarlarımızı takip etmek gerekir. Toplanan yazılar üzerinde yorucu bir

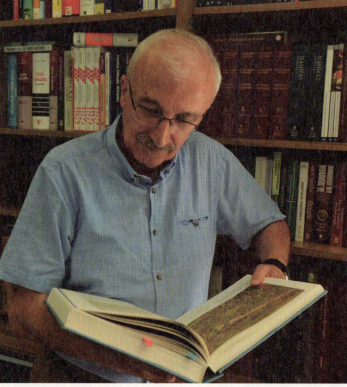
mutfak çalışması resimleme çalışması yapıldı. Kitap resim, minyatür, harita, grafik v.b. 4000 kadar görsel malzeme ile zenginleştirildi. Bu aşamada editörümüz Dr. Coşkun Yılmaz ve ekibi büyük çaba gösterdi ve üç yılın sonunda kitap tamamlandı.

Geçmişten günümüze İstanbul'a bütün güçlü devletler sahip olmak istemişler. Halen de bu devletlerin iştahlarını kabartıyor. İstanbul'un jeopolitik öneminden başlarsak eğer, dün ile bugün arasında ne gibi farklılıklar ve benzerlikler var sizce? İstanbul dün nasıl bir konumdaydı, bugün nasıl bir konumda duruyor?

İstanbul her dönem jeopolitik olarak merkez bir şehir olmuştur. Hemen her dönemde İstanbul'un sizin de ifade ettiğiniz gibi büyük güçlerin iştahını kabartması da bu yüzden. Bir anlamda İstanbul paylaşılmayan bir şehirdir. Bu önemi bugün de hiç azalmamış, hatta artmıştır. Hala Doğu ile Batı'nın, Asya ile Avrupa'nın birleşme noktasındadır. Rusya'nın sıcak denizlere ulaşması İstanbul boğazı üzerinden sağlanmaktadır. Avrupa akan petrol ve doğal gaz yollarının bugün ve gelecekteki en önemli güzergâhı Anadolu coğrafyasıdır. İstanbul bu coğrafyanın kilit şehridir.

İstanbullu var mı? Toplum sanki biraz İstanbul'a dâhil olmak istemiyor gibi... Sürekli yerelligin, hemşehriliğin gündemde tutulması, köylere varınca ya da yardımlaşma derneklerinin kurulması ne anlama geliyor?

İstanbul dünyadaki her metropolden çok daha hızlı bir şekilde kalabalıkları kendisine çekiyor. Düşünün ki 1950'lerde İstanbul'un nüfusu 1 milyon idi, şu anda 17 milyon civarında. 65 yılda şehir 17 misli büyüdü. Moderne dönemde olsun geçmişte olsun bu kadar süratle büyüyen bir şehir yok. Bu şu anlama geliyor. İstanbul, aldığı göçü kendi sosyo-kültürel potansında eritemiyor. Şehre göç edenler şehirleşmiyor. Tam tersine İstanbul biraz Anadolulaşıyor. Böyle olunca her bir şehirden gelenler kendi yöresini, o yörenin sosyal ve kültürel havasını burada yaşamaya devam ediyor. Bu kendi bölgesindeki insanlarla irtibatını çeşitli vesilelerle devam ettirmekle mümkün oluyor. Bunda büyük şehirde kaybolmak korkusunun da belli ölçüde etkili olduğunu düşünüyorum. İstanbul'un en önemli ticaret, sanayi, eğitim ve kültür şehri olması da İstanbul'a göçü sürekli teşvik ediyor. Düşünün ki bu şehirde bugün elliden fazla üniversite var. Şurası da bir gerçek; bu şehir bu ağır nüfus yükünü artık taşıyamıyor. Bu göçün durdurulması, bu mümkün olmazsa yavaşlatılması gerekir. Bu mümkün olursa belli bir süre içerisinde şehir kendi sakinlerini kendi sosyo-kültürel potansında eritir.

Kitabın sayfaları arasında dolaşırken çok uzun bir tarihi birikimle yüzleştiğimizi görüyoruz. Bu yüzleşmede eseri inceleyenler belki renkleri, desenleri, çizgileriyle o yüzyılları, o dönemin kültür ve sanat arka planıyla medeniyet birikimini de görmüş olacaklar. Gelecek kuşaklara nasıl bir İstanbul hayali bıraktınız?

Biz bu kitabımızla aslında İstanbul'un güzelliklerini, tarihi, kültürel ve tabii zenginliklerini göz önüne sermeye çalıştık. Sekiz bin yıllık bir mirası ortaya koymaya çalıştık. Bir tarafta Ayasofya diğer tarafta Süleymaniye ve Sultanahmet camileri var. Biz fetihten sonra bu şehirdeki Bizans eserlerinin önemli bir kısmını bugüne kadar koruduk ve ayakta tuttuk. Ben sürekli şu karşılaştırmayı yapıyorum. Aynı dönemlerde İslam medeniyetinin batı merkezi olan Endülüs Hristiyanların, Hristiyan medeniyetinin doğu merkezi olan İstanbul Müslümanların kontrolüne geçti. Karşılaştıralım bu iki merkez in şimdiki halini. Endülüs'te İslam medeniyetinden, İstanbul'da Hristiyan Bizans medeniyetinden ne kalmış? Endülüs'te kalan bir sarayla kiliseye döndürülmüş bir cami. İstanbul'da şu anda faal yüz kadar kilise var. Sivil mimarinin çok sayıda eseri de keza ayakta. İşte biz gelecek nesillere bu kültürel ve tarihi mirası koruma bilincini ve sorumluluğunu bırakıyoruz. Bu kendi kültürümüze olan güvenimizi de ortaya koyuyor. Diğer kültür ve medeniyetleri tahrip etmiyoruz. Bu bilinçle İstanbul'un bir dünya kültür başkenti olma halini bırakıyoruz. Diğer kültüre saygının bizim öz kültürümüze zarar vermediği tecrübesini bırakmak istiyoruz. Farklı dil, ırk, din, ve mezheple, farklı kültürle beraber yaşama hayalini bırakıyoruz. Bu

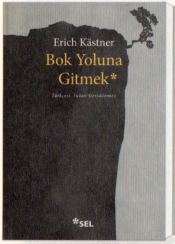
hayalin önemli olduğunu ve sürekli farklılıkların yok edilmeye çalışıldığı bir dünyada bu hayalin gelecek nesillere taşınmasının önemli olduğunu, yegane barış ve kurtuluş ümidi olduğunu düşünüyorum.

İstanbul özellikle 1900'lü yıllara kadar Avrupa'dan Asya'ya hemen herkesin çocuklarını okutmak istediği bir eğitim şehriydi aynı zamanda... İstanbul'un demografi tarihine dair detayları, gelişim ve değişim süreçlerini, kriz dönemlerini ve keskin kırılmaları düşünürsek, İstanbul ne oldu da bu konumunu kaybetti 100 yıl içinde?

Aslında İstanbul bu özelliğini kaybetmedi, hala en önemli eğitim merkezi. Yukarda da ifade ettim. 50'den fazla üniversite var bu şehirde. Herkesin en büyük hayali İstanbul'da okumak. Sadece okumak değil, üniversite sonrasında da burada kalmak, burada yaşamak istiyor. İstanbul efsunkâr, büyülu bir şehir. Nüfusunun 65 yılda 17 misli artması bunu göstermiyor mu? Eğer üniversitelerimiz dışı açılmada biraz daha gayretli ve başarılı olsalar elamin olun İstanbul dünyada birçok genci eğitim için bu-ray'a çeker. Yakın ve orta gelecekte olacak olan da budur. Türkçe'nin uluslararası dil olma özelliğini bugün için kaybetmesi İngilizce konusunda üniversitelerimizin yaşadıkları problemler bu konudaki en büyük handikapımız.

Kitapta Mimar Turgut Cansever'den Bizans Tarihçisi Semavi Eyfice'ye birçok ünlü isim çocukluklarının İstanbul'unu anlatıyor. Çocukkenki İstanbul ile şu anki İstanbul arasında da önemli farklar var. İstanbul sürekli büyüyen ama hiç eksilmeyen obez bir şehre dönüştü. Bu büyümeyi durdurmak mümkün mü? Nasıl?

Bu konuda İstanbul'da yaşayan ve bu şehrin zorluklarını gören, imkânlarından yararlanan ve ömrünün 50 senesini burada geçiren bir insan olarak yukarda söylediğimi şöyle tekrarlayabilirim. Bu şehrin büyümesi birden bire durdurulamaz, fakat bu ölçüde süratle büyümesi engellenabilir, engellenmeli de. İstanbul doğu-batı ekseninde çok dar bir alana sıkışmış vaziyette. Doğru batı ekseninde sadece iki ana yolu var. Üçüncü köprüyle birlikte bu yol üçe çıkacak. Birakın su ve yiyecek gibi temel ihtiyaç maddelerinin bu şehre düzenli akmasının nasıl sağlanacağını, Allah korusun deprem gibi, savaş gibi bir olağanüstü hal durumunda İstanbul'a girmek de çıkmak da bir problem olur. Herkes bu şehre hapsolür. Bu şehir de Türkiye'yi hapis alır. Tabiatıyla bütünüyle çaresiz değildir. Denizyolunun da İstanbul'a geniş bir ulaşım imkânı sağladığı bir gerçek. Ama yine bu büyümenin yavaşlatılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. ■

Bok Yoluna Gitmek

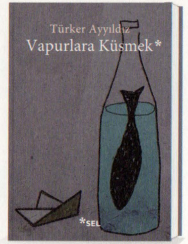
Erich Kästner

Türkçe: Suzan Geridönmez

Arthur Schopenhauer: Bir Filozofun Huzurunda

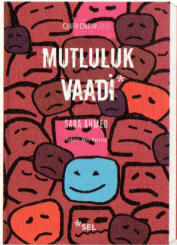
Türkçe: Barış Tut

Vapurlara Küsmek

Türker Ayyıldız

"Çöküş ve ahlaki çürümeye karşı, devlet ve ailede namus ve disiplin için" Naziler tarafından ateşe verilmiş, defalarca sansüre uğramış bir roman: Erich Kästner'den **Bok Yoluna Gitmek**; Arthur Schopenhauer'in aşk, evlilik, toplum, akademi, arkadaşlık, tarih ve insanlığa dair fikirlerini tutkulu biçimde ortaya koyduğu söyleşilerden oluşan **Bir Filozofun Huzurunda**; yaşamın çetinliğini ve bonkörülüğünün yanında göğsümüze bir yumruk gibi oturan acıları, yürek burkan detayları başarıyla hikâyeleştiren Türker Ayyıldız'dan, 2011 Orhan Kemal Öykü Ödüllü **Vapurlara Küsmek**; tarih boyunca diğer renklerden farklı bir kadere ve simgeselliğe sahip olmuş, hatta renk olmaktan çıkmış siyahın izlerini yaradılış efsanelerinden 20. yüzyılın sonlarına dek her alanda sürdüren bir çalışma: **Siyah - Bir Rengin Tarihi**; çağdaş toplumdaki mutlu olma baskısı ve zorunluluğunun kültürel eleştirisine odaklanan Sara Ahmed'den **Mutluluk Vaadi** Haziran'da **SEL**'de...

Mutluluk Vaadi

Sara Ahmed

Türkçe: Deniz Mayadağ

Siyah - Bir Rengin Tarihi

Michel Pastoureau

Türkçe: Mesut Tufan

BAŞKASININ ÖLÜMÜ

Mehmed Ali Çalışkan

Şimdi Bay Golyadkin'in karşısında oturan kişi Bay Golyadkin'in korkusu, Bay Golyadkin'in utancı, Bay Golyadkin'in dün geceki kabusu, kısacası Bay Golyadkin'in ta kendisiydi.

Arka Kapak / Öteki - Dostoyevski

15 Temmuz günü gecesine doğru ilerlerken, hepimizi şaşırtacak, dehşete düşürecek şekilde, içimizden bir kısım insanların öldürmek için bize silah doğrultup ateş edebildiklerine şahit olduk. Birçok arkadaşımız, kardeşimiz sokakları teslim almaya çalışan bu şiddete karşı durup direndi ve çocuklarımız ve bizim için hayatlarını feda ettiler. Ölüme yürümek, başkaları veya başka değerler için kendi canını feda etmek yani ölmek, cesaretiniz ölçüsünde zor bir karar şüphesiz; ancak bence çok daha zor olanı başka bir insanı öldürmek adına verdiğiniz karar olmalı. Ne olursa olsun, sokakta bulunan bir grup insana ateş edebilmek bu kadar kolay olmamalı; düşünsenize, biz en ufak bir eylem için bile kırk kere düşünürken, o gece sokaklarda gezen karanlık, birçok canı dünyadan koparıırken geri dönüşü, telifisi olmayan bu öldürme eylemini hiç düşünmeden, "hiç acımadan" gerçekleştirebildiler.

Benim burada sormak istediğimi soru; -başkasının canını alan insan ferdinin özelinde-, "bir kötülük nasıl bu kadar kolaylaşabilir?"

Bu soruya yanıt ararken size bir film ve bir kitap-tan bahsedeceğim yine her zamanki gibi. Bu film ve kitabın ortak özelliği bizi öteki kelimesi etrafında düşünmeye davet etmesi. Yukarıdaki sorunun cevabına dönecek olursak, bir insanı öldürmek için önce onu ötekileştirmeniz gerektiği gerçeğini hatırlatmak isterim, veya şöyle diyelim, her öldürme eylemi bir ötekileştirme eylemidir. Eğer herhangi birini ötekileştirmeye başlamışsanız ona yönelik her türlü kötülük için kendi benliğinizde bir üs kurmaya başladığınızı bilmeniz gerekiyor.

Felsefeciler ve psikologlar öteki ve ego arasındaki tavuk-yumurta ilişkisini tartışırlar, insan teki öteki algısına kendinden mi ulaşır yoksa öteki sayesinde kendisine mi varır? Bu sorunun cevabı bir tartışma konusu ancak muhtemelen doğru bir şey var ki, o da ötekileştirmenin öncelikle ben'in parçalanması olmasıdır. Yani siz her düşman yarattığınızda kendinizi azaltırsınız. Ne kadar çok düşmanın varışa o kadar az yer kaplırsınız dünyada.

Ötekileştirmenin hastalık derecesine vardığı noktaya şizofreni diyoruz, insan dünyaya duyduğu nefreti kontrol altına alamayıp kendisine yansıttığında, kendisini parçalayıp karşısına alacağı, dışlayacağı, ötekileştireceği ikinci bir benlik yaratıyor. Bu gerçek toplum için de geçerli, bir toplum içinde ortaya çıkan her bir ötekileştirme toplumun kendi varlığını, benliğini parçalayıp ikinci bir benlik yaratma girişimidir.

Dostoyevski'nin Türkçeye "Öteki" ismiyle çevrilen eseri şizofrenik bir vakayı biraz psikiyatrik gerçekliği zorlayarak kurgulaştırdığı güzel bir kısa roman. Yazarın kariyeri açısından en çok önem verdiği ama en az dikkat çeken romanı diyebiliriz. Belki yazım tekniği açısından kırıklı döküklü bir hikaye olmaz, belki biraz zor okunması öne çıkmamasında etkili olmuş olabilir ancak kurgunun özgünlüğü ve felsefi içeriği açısından gerçekten Dostoyevski'nin işaret ettiği kadar önemli bir metin.

Hikayede bir devlet memuru olan Golyadkin'in hayatına kendisiyle tıpatıp aynı fiziksel görünümüne sahip başka bir Golyadkin girer, kendinden daha emin, biraz daha zalim, daha menfaatçi ve kurnaz bu yeni Golyadkin, kahramanın olduğu değil aslında olmak istediği Golyadkin'dir. Roman "olan" ile "olmak istenen" arasında geçen, hayattan yer kapma yarışını, bireyin kimliğini, yani kendiliğini kendi dışında, ötekinde arama hastalığına işaret eden muhteşem bir kurgusal metotla işlemektedir.

Dostoyevski bu metinle ötekileştirmeye çok daha özgün bir perspektif kazandırıyor; yazının başında belirttiğimiz gibi, ötekileştirmeyi bir kendilik parçalanması, insanın kendini mecrasından koparıp kendi dışında bulması olarak ele alıyor. Aslında bu romanda ötekileştirmenin en hastalıklı hali ile karşı karşıyayız; kendi hayatımızda da başkalarına yönelik geliştirdiğimiz tüm ötekileştirmeler de aslında bu hastalıklı zirvenin başlangıç aşamaları sayılabilir. Yani siz başka bir bireyi veya bir topluluğu çeşitli tanımlamalar ve kavramlar aracılığıyla kendi varlık alanınızdan uzakta tutmaya çalışarak, ortak varlık alanınızı parçalayarak şizofrenik zirveye doğru ilerlemiş oluyorsunuz.

Öte yandan ötekileştirme eyleminde özne ile öteki arasındaki ilişkinin de çift yönlü olduğunu bilmemiz gerekiyor, yani sahnenin öbür ucuna geçip manzaraya ötekinin olduğu yerden baktığımızda aynı şekilde bir ötekileştirme ile karşılaşabiliriz. Dolayısıyla ötekileştirme aynı zamanda kısır bir diyalogdur, tarafların birbirlerine aynı soruyu sorup hiç cevap alamadıkları türden bir diyalog. Bu diyalogun kısırlığını besleyen en temel şey empati yoksunluğudur, öyle ki kişi zaten diğerini kendisinden mümkün olan en uzak mesafeye koymak, kendisiyle olan tüm muhtemel bağları koparmak, mümkünse de yok etmek için ötekileştirir; bu açıdan zaten empati imkansız hale gelir.

Ötekileştirmenin empatisiz diyalektik yapısı hakkında bugüne kadar okuduğum, izlediğim veya dinlediğim her şey arasında beni en çok sarsan dahi İspanyol yönetmen Alejandro Amenabar'ın yazıp yönettiği "The Others" filmi olmuştur. Nicole Kidman'ın başrolü oynadığı bu filmde, kocası savaşa giden bir kadın, çocukları ve hizmetçileriyle yaşadığı koca bir malikane dedir ve film, etrafta dönen garip ve gizemli olaylar

çerçevesinde perili, hayaletli, korkulu bir hikaye olarak sürüklenir.

Başından sonuna kadar tipik bir gerilim filmi olarak ilerler, ve Amenabar sizi de filmin içine çekerek korkmanız gerekenleri gösterir, ve filmin sonuna kadar kendinize çizdiğiniz var olma alanında filmde sizden olan kahramanlarla birlikte değerlerini ötekileştirmenizi sağlar, onlardan korkarsınız, onlara karşı korunursunuz. Ancak filmin sonunda, sadece o 5 dakikalık sonda, muhteşem bir sürprizle film birden sizi öteki konumuna düşürür. Hiç empati yapmadan diğerine yönelik geliştirdiğiniz tüm konumlamaları sıfırlar ve birden ötekileştirme yoluyla edindiğiniz tüm silahlar elinizden alınır ve siz de ötekileştirilmenin o zalim duygusunu yaşarsınız.

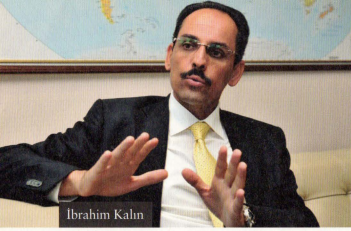
Tipik bir gerilim hikayesi olarak ilerlerken, felsefi mesajın en sonda ortaya çıkması aslında kurgu açısından çok yenilikçi bir yaklaşım da içeriyor, filmin ana gövdesi kurgularımızla dolu sıradan hayatımızı, son birkaç dakikası ise gerçekliğin ters dönüp kendimize ötekinin gözünden bakabildiğimiz büyük empatik aydınlanmayı yaşama imkanımızı yansıtır.

Dostoyevski'nin kahramanı Golyadkin'in özelinde ötekileştirmenin şizofrenik zirvesini okurken, Amenabar'ın "The Others" filminde ise ötekileştirmenin çılgınlık noktasına ulaşabilecek bir başka zirvesini izliyoruz. Her şekilde ortaya şu çıkıyor; öldürmenin ön koşulu ötekileştirmektir, insan ötekileştirerek kendisini azaltır ve yalnızlaştırır ve nihayetinde ötekileştirdiğini öldürerek bu yalnızlığı mutlaklaştırır. Dünyada kıyılan her bir canı, her bir bedeni kendimiz, dünyanın öldürülen tüm çocuklarını da kendi çocuklarımız olarak görürsek, ötekileştirdiği etnik, dini, politik görüşlerimizi bir tarafa bırakıp bu katliamların ortaklığında kurtulmuş oluruz. Bu kurtulma ile benliğimizin ve ruhumuzun arttığını, dünyada kapladığımız alanın büyüdüğünü, yürürken kendimizi daha kalabalık hissettiğimizi görebilirsiniz.

Ne demişti Kafka: "Dünyada kapladığın yer iki başacağın arası kadardır." Belki de bu yeri büyütmenin yolu benliğimizden kopardığımız ötekileri kendimize dahil etmektir, kim bilir... ■

Öteki
Dostoyevski
Çev. Nihal Talay Talay
Varlık Yayınları

İbrahim Kalın

NE DOĞU, DOĞU'DUR ARTIK, NE BATI, BATI!

Ekrem Sakar

Batı dünyası, batılılaşma, batılı aydınlar vb. tabirlerde yer alan "batı" kelimesi sadece bir yön bildirmez; yani dünyanın büyük bir kesiminde kabul görmüş olan dünya haritasının sol üst çeyreğinde yer alan kısımdan öte, ortak bir kültür altyapısına sahip milletleri işaret eden bir kavramdır. Keza İslâm dünyası, İslâm medeniyeti vb. kullanımlarda yalnızca bir dini değil, o dine iyi veya kötü mensup olan, dolayısıyla müşterek değerleri benimseyerek benleşmiş toplumları yahut devletleri kastetmiş oluruz. Tarih boyunca siyasi, kültürel, sanatsal, itikadi, dilsel, ekonomik, bilimsel ve sosyal olarak mütemediyen karşı karşıya gelmiş bu iki dünyanın insanları bazen birbirlerini selâmlamışlar, yerî gelmiş birbirleriyle alış-veriş yapmışlar, kimi zaman birbirlerini öldürmüşler, zaman zaman ise birbirlerine üstünlük taslamaya çalışmışlardır.

İbrahim Kalın'ın *Ben, Öteki ve Ötesi* adlı kitabı, bu iki dünyaya mensup olan milletlerin ne tür münasebetler kurduğuna, temel ittifak ve itilâf noktalarına, hangi şeyler üzerinden alış-veriş yaptıklarına genel çerçevede temas eden bir çalışma olarak raflardaki yerini aldı. Bizans zamanında başlayan, Haçlı seferleri ve Endülüs coğrafyası vesilesiyle yakın temasa geçen iki kültürün bilâhare reform, rönesans ve sömürgecilik dönemlerinde ne tür bir iritab kurdukları temel olaylar üzerinden inceleniyor. Kitabın ilgi çekici yerlerinden birisi, İslamiyet'i Avrupa'ya yayan Türkler ile Batılıların karşı karşıya gelişlerinin anlatıldığı bölüm. İki tarafın etkileşiminin Bizans İmparatoru II. Manuel ile Hacı Bayram Veli'nin tartışmaları, Papa'nın Fatih'e gönderdiği mektup ve Cem Sultan olayı gibi devlet mekanizmasının tepesindekiler arasında kalmadığını; iki cenahın birbiri üzerindeki tesirinin edebiyattan resme, halk şarkılarından bahçelerde yetiştirilen çiçeklere kadar sirayet ettiğini hadiseler etrafında anlıyoruz. Türk yöneticilerinin ve aydınlarının Batı'ya bakış açlarına da yer verilen çalışmada Namık Kemal ve neslinin verdikleri medeniyet mücadelesi, Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin sefaretnamesi, Sultan Abdülaziz'in Avrupa seyahatinin konu edilmesi, Batı'da olup bitenler karşısında bizim nasıl bir hâlet-i ruhiyeye sahip olduğumuzu göstermesi açısından önemli. Ayrıca Cumhuriyetten sonra Nurettin Topçu, Cemil Meriç

ve Peyami Safa gibi mütefekkirlerin bu iki dünyayı analiz ettiği eserleri masaya yatırılmış. Burada asıl önemli olan düşüncelerimizin "öteki"yi ne kadar anlayabildiği değil, bu çabayı sarf ederken "biz"i nerede konumlandığımız.

İki dünya arasındaki siyasi meydan okumalardan, savaşlardan, kültürel ve ilmi etkileşimlerden dikkate değer olanları seçerek tahlil eden Kalın, mezkûr dünyaların uzun bir tarihî süreçte yayılmış olan çok katmanlı ve boyutlu yönlerine ışık tutmak amacı gütmüş. İki dünyadan herhangi birisine ait olanın kurduğu "ben" ile diğer dünyada yer alanı tanımladığı "öteki" algısının, İslâm ve Batı dünyası münasebetlerinin nasıl yorumlandığında hayatî rol oynadığını, kitap boyunca müşahede ediyoruz. Buna binaen çalışmanın hedeflediği bir şey var, o da ben ve öteki arasındaki ilişkileri, kırılmaları ve gerilim alanlarını anlamaya çalışmak. Pekâlâ, bunu gerçekleştirebilmiş diyebiliriz; zira kitap, kendini salt seven veya kendine acımasızca söven, ötekini ise ya şeytanlaştıran ya da kutsallaştıran hastalıklı bir telâkkiden âzâde olarak kaleme alınmış.

İhsan Fazlıoğlu bir röportajında "Türkiye'de yaşayan bir insan mümin olmayabilir ama müslüman olmak zorundadır." der. Aynı Batıda ömür süren bir kimse için de geçerlidir, neye inanırsa insanın bir Batılıdır; binaenaleyh bir "ben" ve "öteki" mutlaka olacaktır. Kalın, sonuç olarak ötekinin yok edilmesi gereken bir düşman değil, bir zenginlik olarak görülebileceğine vanyor. Bittabi bunun uygulanabilirliği hayâl bile edilebilir mi, başka bir tartışma konusudur. ■

Ben, Öteki ve Ötesi
İbrahim Kalın
İnsan Yayınları

NAZIM HİKMET'İN MİMARLIĞA BAKIŞI

Murat Acar

Tek bir ağaca bile zarar vermemiş bir mimarın dilinden, toprakla konuşarak eser ortaya koymayan hazzını yaşayan bir ozanın hikâyesini dinlemek... Sanatın tüm alanlarına kuşatıcı bir bakışla yaklaşan, dizeleriyle sadece zihinleri ve gönülleri değil bütün bir dünyayı güzel kılmanın derdini taşıyan bir şairin kelimeleriyle mimariye doğru seyahat çıkmak... Mimar Cengiz Bektaş'ın dilinden "Nazım Hikmet'in Mimarlığa Bakışı" eseriyle böyle bir gezi artık mümkün. Ünlü ozanımız Nazım Hikmet'in pek bilinmeyen bir yönüne ışık tutan bu eser YEM Yayınları tarafından geçtiğimiz Haziran ayında basılarak sıcaklığını hissedeceğiniz tazelikte raflardaki yerini aldı. Eseri özel kılan en önemli unsuru Nazım Hikmet'in daha önce değinilmemiş olan mimarlığa ait ortaya koyduğu fikirlerin bir bütün olarak derlenmiş olması oluşturunur kuşkusuz. Bunun yanı sıra bu fikirlerin duayen bir mimar tarafından kaleme alınması da ayrıca kitabı okunmaya değer kılıyor.

Nazım Hikmet'e göre mimari, güzel sanatların en gelişmişidir. Ve bu gelişmişliğini "tabiatın muhtelif unsurlarını toplayarak tabiatta mevcut olmayan fakat tabii olan bir bileşimden meydana geliyor" olmasına borçludur. Mimarlığı güzel kılan yalnızca bu özelliği değildir ona göre. Mimari, kendisi dışındaki tüm sanatların omurgası olma vazifesini icra eder ayrıca. Nazım Hikmet, mimarisi olmayan resim, musiki, edebiyat için, "Kemiksiz, iskeletsiz insana benzer adeta." diyerek aslında mimariye sadece yapı sanatı olarak bakmadığını, onun için bundan çok daha öte bir anlam taşıdığını gözler önüne serer.

Nazım Hikmet'in mimarlık anlayışının temelinde halk yer alır. Hem de en yalın, en sade haliyle. Ona göre hiçbir başarılı mimar yoktur ki köklerini halkından almış olmasın, halkın sözlerine kulak asmasın. Onların kültürel zenginliğine, derin birikimine ulaşmamış bir eserin söyleyecek sözü de yoktur. Bu yüzden bu topraklardan yetişmiş en önemli mimari dehamız Sinan'ın eserlerindeki enginliği, muhteşemliği halkın içinden birisi oluşuna, halkın dilini konuşmasına bağlar. Modern mimarlığın yanı sıra usta mimarımız Sinan'ın da eserlerindeki ana prensibi oluşturan özün şekli belirlemesi ilkesinin Nazım Hikmet tarafından da vurgulandığına yer verilmektedir eserde. Ve bu kültürün yetiştirdiği en önemli ozanlardan birisi olarak kendi kültürünün usta

mimarına övgüler dizer, onu ayrı olarak değerlendirir. Birçok ülkeyi, şehri ve mimari şaheseri görmüş olmasına rağmen Süleymaniye'de ruhu sükûna erer, onun eteklerinde güneşin batışıyla birlikte huzuru bulur ve "Adamoğlunun taş ve toprağı bir aydınlık şarkı biçiminde düzene koyarak yarattığı verimler üzerine Sinan'ın Süleymaniye'si kadar güzelini tanımlıyorum." der bütün içtenliğiyle. Yalansız bir güzeldir onun eserlerindeki sanat, bu da onun bu hal-kın kökleriyle kurduğu manevi bağın bir sonucudur, diye ekler usta ozan.

Nazım Hikmet sadece yapıya bakmaz; değerlendirmelerini dile getirirken yapının ardını görür, ifade ettiği manayı çözümler ve onunla adeta konuşur. Onlardan beklentileri vardır ve onların oluşturduğu anlamlı bütünden yani şehirden de. Ve bunu en güzel yaptığı şekliyle şiiriyle dile getirir:

*"Evler tek katlı da olabilir yüz katlı da
Yeter ki sokaklarımızı ezmesinler yeter ki tertemiz çevik
Güler yüzlü görsünler hizmetimizi
Çıplak duvarlara diyeceğim yok taze ve canlıysalar
Dar pencereler gıyotini batırırır bana
Pencere dost sözü gibi rahat ve geniş olacak
Ağaçsız asfaltı sevemem"*

Nazım Hikmet'in Mimarlığa Bakışı
Cengiz Bektaş
YEM Yayınları

'Coğrafya kaderdir.' der İbn-i Haldun. Dolayısıyla yaşanan coğrafyayı değiştirmek cüzi iradenin kadere tesir etme şansı olarak okunabilir. Klaus ve Susanne Theil'in Batı Almanya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne göçme kararı da bunun bir örneğidir. Theil Ailesi'nin ilk çocuğu olarak Frankfurt'ta doğan Peter Andreas, Silikon Vadisi'nin kaderini etkileyerek hem coğrafyasını hem de kendi kaderini değiştirmiştir.

Doğrusunu isterseniz Kaliforniya'da göçmen girişimci bulmak pek zor sayılmaz. Hatta Peter Theil'in de dahil olduğu Paypal'ın kurucu isimlerinden biri Polonya'dan, biri Sovyet Ukrayna'dan bir diğeri de Çin'den gelmiştir. Fakat Theil'i öne çıkaran yalnızca başarılı bir girişimci olması değil, Facebook'a dışardan katılan ilk yatırımcı olmak gibi sıradışı adımlar atmış olmasıdır. İşte Peter Theil'in girişimcilik tecrübesini anlattığı ve geçtiğimiz aylarda Türkçe'ye çevrilen *Sıfırdan Bire* (Zero to One) adlı kitap da bu bakımdan dikkat çekiyor.

Silikon Vadisi'nin duayenlerinden biri olarak kabul edilen Theil, 14 bölümden oluşan eserinde para kazandıracak bir iş kurmayı değil, geleceği inşa edecek girişimci kurmanın yollarını anlatıyor. Yani Theil'e göre nasil yapıldığı zaten bilinen bir şeyi yapmak bizi 1'den n'e götürür. Yeni bir şey ürettiğimizde ise 0'dan 1'e gideriz. Kitap da ismini bu tespitten alıyor ve okuyucusunu 0'dan 1'e götürececek tavsiyelerle buluyor.

Olaya 0-1 mantığı ile bakan deneyimli Theil, her şeyden önce girişimcilik hakkında ders vermenin bir paradoks olduğunu kabul ediyor. Bir başarı formülünün olamayacağını; çünkü her inovasyonun yeni eşsiz olduğunu altını çiziyor ve "Hiçbir otorite nasıl yenilikçi olunacağına dair somut bir yol gösteremez." diye ekliyor.

Peter Theil'in okumalarını dikkate almanın bir önemi gerekçesi de kendisinin 20. yüzyıl felsefesi ve hukuk alanında eğitim görmüş olması. Stanford mezunu olan Theil, teorilerini anlatırken bu bilgilerden faydalanarak girişimciliğin kılcal damarlarına temas eden tespitlerde bulunuyor.

Paypal'ı 1998-2000 yılları arasındaki Dot-com krizinden sağ çıkaran isimlerinden biri olan Theil, 'İş dünyasında, denge durgunluk, durgunluksa ölüm demektir.' diyor ve tekel olmayı her başarılı işin bir şartı olarak görüyor. Bu noktada Theil'in tekel tanımını açıklamak gerekiyor. Theil'e göre 0'dan 1'e giden çok uzun

vadeli bir girişim kurmak, rakiplerden 10 kat daha iyi bir iş çıkarmak anlamına geliyor. Bu 10 kat iyi olma gücü de doğal olarak sizi bir tekel haline getiriyor.

Rekabet ideolojisine de değinen deneyimli girişimci, 'Darwinci biyolojinin daha iyi bir toplumun nasıl yaratılacağını veya yoktan yeni bir iş yaratmanın yollarını açıklayıp açıklayamayacağı belli değildir.' diyor ve Darwinizm'in başka bağlamlarda iyi bir teori olabileceğini ancak girişimler için akıllı tasarımın daha iyi işlediğini ifade ediyor. Keza elini girişimcilik hamuruna bulayanlar bilecektir ki girişimcilik, teoriyle pratiğin çok farklı olabildiği bir dünyadır. Peter Theil de, bir mayın tarlası olarak adlandırabileceğimiz girişimcilik yolunda sadece iyimser olmanın yeterli olmadığına ve aynı zamanda planlı olmak gerektiğine işaret ediyor.

Bugünlerde siyasi çıkışlarıyla gündemde olan Peter Theil, en başta da belirttiğim gibi bu işin bir formülü olduğunu inanmıyor ve net bir formül sunmuyor. Ancak kitap boyunca 0'dan 1'e gidecek bir iş kurmanın önemli kilometre taşlarını bulmak mümkün. Zaten girişimciliğin kesin başarı formülünü verdiğini iddia eden bir kitap görürseniz hızla oradan uzaklaşabilirsiniz. ■

Sıfırdan Bire
Peter Thiel
Çev. Ekin Can Göksoy
Pegasus Yayınları

ÜST KAT KOMŞUSUNA MEKTUPLAR

İbrahim Bilal Durak

Gürültü hiçbir yazara Proust'a olduğu kadar ıstırap vermemiştir.

Arka Kapak / İbrahim Bilal Durak

2013 yılında Proust mütehassısı Jean-Yves Tadié ile Estelle Gaudry, Marcel Proust'un üst kat komşusuna yazdığı yirmi altı mektubu Proustseverlerle buluşturdular. Musée des Lettres et Manuscrit'te saklanan bu mektupların gün yüzüne çıkması hiç şüphesiz Fransız okurları heyecanlandırmıştır. Sözü edilen mektupların Elif Gökteke tarafından Türkçeye kazandırılıp geçtiğimiz Ekim ayında Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmasıyla Türk okuyucular da bu heyecanı paylaşmak imkânı buldu.

Tahminen 1908-1916 yılları arasında yazılan ve Tadié'nin "gerçek bir kısa roman" olarak değerlendirdiği mektuplar aslında üst kat komşusunun gürültülerini bir nebze olsun azaltmaya çalışan Proust'un çabaları etrafında şekilleniyor. Nedir bu gürültünün sebebi? Tamiircilerin çekiş sesleri, boyacıların konserleri(!), kimi zaman çivilenen sandıklar, avluda döğülen halılar ve parkede sürüklenen, parkeye düşen, parkede koşan her şey. Anlaşılan o ki gürültü hiçbir yazara Proust'a olduğu kadar ıstırap vermemiştir. Buna rağmen Proust gürültünün sebeplerini mizahla ifade ediyor: "Genellikle bir boyacı, hele bina içindense, Giotto'nun sanatının yanısıra Reszke'nin sanatını da icra etmesi gerektiğini sanır." Ancak mektuplar sadece bundan ibaret değil. Proust'un, bir komşuluk ilişkisinin ötesinde dostluk kurduğu üst kat komşusu Madam Williams'a hitap eden mektuplarında, karşındakini etkilemek gayretini hissettiren ince bir üslup, mizah, iltifat ve kültür fark ediliyor.

Mektuplarda Proust okurlarının aşına olduğu halet-i ruhiyenin duyulduğu satırlar mevcut: "(...) yaralı kalplerin gururlu hazinesidir hatıra", "Ama hastalık en azından Gençliğe, Güzelliğe ve Yeteneğe ilişmemeliydi." Bu bir iki örnek bile, Proust'un komşusuna yazdığı mektupları ne denli dikkat ve incelikle kaleme aldığı gösteriyor.

Mektuplarda Proust ve yakınları hakkında kardeşinin askere gidişi ve cepheaden gelişini gibi çeşitli

biyografik bilgilere rastlanıyor. Bunun da ötesinde Proust'un en büyük eseri *Kayıp Zamanın İzinde* hakkındaki değişen görüşlerini görmek heyecan verici. Örneğin Proust'un yedi ciltte tamamladığı bu eserini başta üç cilt olarak tasarladığını hatta üçüncü cilde özel bir önem verdiğini on dördüncü mektupta görüyoruz: "2. cildin kendisinde de pek fazla bir şey anlatılmıyor; geri kalanına ışık tutan ve planlarını aydınlatan asıl 3. cilt." Proust bununla da yetinmiyor ve Madam Williams'ın şahsında bütün okurlarını, eserinin bütünlüğü konusunda, ancak tamamı okunursa anlaşılacağı şeklinde uyarıyor: "(...) бүтүндөн аyrıліміш sayfalar size 2. cilt konusunda bir fikir verecek mi acaba?"

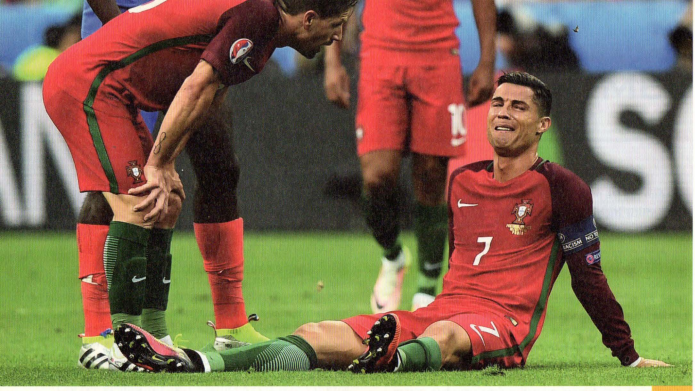
Proust'un üst kat komşusuna romanının içeriği hakkında bilgiler verdiği de görülüyor: "Hem üçüncü ciltten itibaren Swann'ın yine de yanıldığı görülecek; Mösyö Charlus'un sadece bir tek kadınla ilişkisi olmuş, o da Odette imiş." Hatırlatmaka yarar var ki, Proust'un bu ifşası gerçekleşmemiştir.

Hülasa, Proust'un üst kat komşusuna mektupları gürültü odağında yazılmış olsa da Proust'un diğer eserlerini aratmayan incelikli üslubunun, savaş hakkındaki satırlarının, eseri hakkında görüş ve ipuçlarının Proust severlerin dikkatini çekeceğine şüphe yok.

Son olarak bir noktayı da aydınlatalım ki Proust, mektupların tarihlendiği dönemde yaşamını daha da zorlaştıran gürültüden kurtulamadı. Üst kat komşusunun evindeki tadilat yahut ayak sesleri, yaşadığı dairenin bulunduğu Haussmann Bulvarı'ndaki tamiirat ve aynı caddede üzerindeki bir dükkândaki yıkım işleri Proust'u bir türlü rahat bırakmadı. ■

Üst Kat Komşusuna Mektuplar
Marcel Proust
Çev. Elif Gökteke
Yapı Kredi Yayınları

FUTBOL İYİDİR, FUTBOL CANDIR

Duran Uruç

Türk Milli Takımı'nın eleştiri bombardımanına tutulduğu şu günlerde, "Hakkat, futbol neydi?" diye düşünenlerdenseniz, futbolun sadece futbol olmadığını satır satır anlatan bir kitap mevcut çok şükür. Simon Kuper'in, ismiyle müsemma kitabı *'Futbol Asla Sadece Futbol Değildir'* isimli kült kitabı imdadımıza yetişiyor. Kitabın orijinal adı her ne kadar *'Football Against The Enemy'* (Düşmana Karşı Futbol) olsa da, dediğim gibi, Türkçeye çevrilirken aldığı *'Futbol Asla Sadece Futbol Değildir'* ismi sanki orijinal adından daha çok oturuyor, kitabın içeriğine daha yakın duruyor. Kitap, 4-4-2'nin, 3-5-2'nin ne olduğunu veya özellikle kadın okuyucular için o klasik 'ofsayt tanımını' içeren, futbolun teknik yönüne ağırlık veren bir teknik direktör kitabı değil elbette. Bundan ziyade futbol kültürünün dünyanın birçok yerindeki renklerini içinde barındıran bir kurgusu, bir öyküsü var. Kendinizi soğuk savaş yıllarında Berlin'in duvarının ardında maç takip ederken de, Rus mafyasının oynadığı olan kulüplerin koridorlarında gezinirken de bulabilirsiniz ve bunlar Kuper'in size yaşatacağı yüzlerce deneyimden sadece birkaçı.

İngiltere'de yayınlandığı 1994 yılında yoğun ilgi gören *'Football Against The Enemy'* (*Futbol Asla Sadece Futbol Değildir*) aynı zamanda, spor kitaplarına verilen William Hill Ödülü'ne de layık görülüyor.

Çok geçmeden, 1996 yılında da Sabah Kitapları kitabı Türkçeye çevirip yayınlıyor. İlk baskısı, internetin ve kitap reklamlarının çok olmadığı o dönemde, Türkiye gibi kitap okuma alışkanlığının aşağılarda olduğu bir ülkede Kuper'in kitabı, fısıltı gazetesinin etkisiyle yok satıyor.

Türkiye de var, merak etmeyin

Simon Kuper spor muhabirliğine başladığı yirmili yaşlarının başında neredeyse dünyanın birçok yerine giderek o ülkelerin futbol kulüpleri, teknik adamları, yöneticileri bazında futbolun birbiriyle alakasız toplumlarda nasıl olup da yer bulduğunu ve bu toplumların kendi içinde futbol ne şekilde yer açtığını anlatıyor. Son yıllarda Türkiye'de çıkan baskısı için

Futbol Asla Sadece Futbol Değildir
Simon Kuper
İthaki Yayınları

KÖTÜLÜĞE VE EMPATİ EKSİKLİĞİNE DAİR SÜREGELEN
FİKİRLERE YENİ BİR BAKIŞ KAZANDIRAN SIMON BARON-COHEN
İNSAN ZALİMLİĞİNE DAİR BASİT AMA OLDUKÇA İKNA EDİCİ
BİR HİPOTEZ SUNUYOR.

önsöz de yazan Kuper, 'Türkiye'de futbol ve futbolda Türkiye' şeklinde kısaca özetleyebileceğimiz, Türkiye'nin futboldaki durumuna ve gelişimine hem bu költ kitabın yazarı olarak hem de futbolun beşiği olan Avrupa'dan biri olarak ışık tutuyor.

Kuper, önsözde aynen şunları yazıyor: "Türkiye'nin Avrupa tarzı futbol oynamaya nasıl başladığı Türklerin iyi bildiği bir öykü. (...) Her şey 20 Haziran 1984'te, Paris'te oynanan Batı Almanya-İspanya maçının doksanıncı dakikasında, büyük İspanyol savunma oyuncusu Antonio Maceda'nın, oyunun tek golünü kafa vuruşuyla kaydedip Almanları Avrupa Şampiyonası'nın dışından bırakmasıyla başlamış. Almanya'nın çalıştırıcısı Jupp Derwall, kovulmuş. Aynı yıl Galatasaray'a gelmiş."

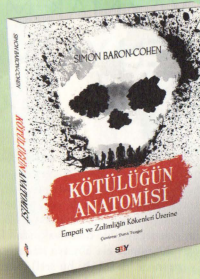
Futbolda paranın bugünkü kadar ön planda olmadığı yıllar

Kuper'in kitabını költ yapan, bence, en önemli özelliklerinden birisi de kitabındaki mümkün mertebe tarafsız dili. 'Madem kitabım Türkiye'de çok okunuyormuş şu satışları biraz artıralım' diye, körü badem gözöl yapmamış mesela. Neyse onu yazmaya gayret etmiş; hatta gayretten ziyade çok doğal bir akışla yazmış. Belki bugünkü futbol dünyasına dair ön plandaki isimleri görmeyebiliyoruz, ama zaten kitabı okutturan bir başka özellik de, her ne kadar yakın geçmiş (tabii yazıldığı günlere göre güncel olanı) anlatsa da, alt metninde kitabın vaat ettiği futbol költürünü işleme. Bugün bile hala kitabı okutturan bu durum, okura, milyon 'yürolarla' oynayan kulüplerin hatta küçük lokal kulüplerin nasıl oluyor da futbolu ikinci plana atarken parayı birinci plana getirdiklerini sorgulatıyor. Hoş, o dönemlerde de para-futbol-siyaset üçgeni de vardı, ama günümüzdeki kadar keskin köşelere sahip değildi.

National Geographic belgesel serisi gibi kitap

Başa da söylediğim gibi Kuper, genç ve enerjik ve muhtemelen deli cesaretinin yoğun olduğu yirmili yaşlarında, öyle birinci sınıf otellerde, ülke mutfaklarını deneyerek yapmıyor seyahatini. Bir muhabir için gerekli bir iki teknik ekipmanla ve kafasında sorularla evinden çıkıyor, dünyayı dolaşıyor. Rörortajlar yapıyor. Bulabilirse birinci ağızdan, bulamazsa ikinci ağızlardan dinliyor birinci ağızların anlatmadıklarını. Google'da 'sörc' yaparak da yazmadığı, olay mahallerinde bulunduğu için de, on sene, yirmi sene önce efsane maçların oynandığı stad koridorlarında krampon sesleri de, ter kokusu da sinmiş duruma kitaba. İster Türkçeye çevir, ister Rusçaya, ister orijinalinden oku; Kuper'in bu deli cesaretiyle yaptığı araştırma turnusol kağıdı etkisi yapıp okura, o hep aradığı, 'kitabı okurken kelimeleri görmedim' duygusunu yaratıyor. Bölüm bölüm belgesel seyredir gibi okuyor insanı bu kitabı. Futbol asla sadece futbol değildir, futbol belgeseldir de... ■

Mehmet Ali & Akşamsefası

Empati ve Zalimliğin
Kökleri Üzerine
Simon Baron-Cohen
Çeviren: Tuna Tezgel
248 sayfa

TÜM DÜNYADA MÜTHİŞ İLGİ UYANDIRAN 101 DİZİSİNİN YENİ
KİTABI EVREN 101 STİZ YILDIZLARLA BEZENMİŞ GÖKYÜZÜMÜZÜN
ARDINDAKİLERİ KEŞFETMEYE ÇAĞIRIYOR.

EVREN 101

Carolyn Collins Petersen • Çeviren: Özlem Özarpaçı • 288 sayfa

MİTOLOJİ 101

Kathleen Sears • Çeviren: Ekin Duru • 264 sayfa

SANAT 101

Eric Grzymkowski • Çeviren: Orhan Düz • 288 sayfa

YENİ ÇIKANLAR

KUANTUM ÇAĞI - Brian Clegg
TEMBELLİK HAKKI - Paul Lafargue
BEN BİLEM - GEN'İM BİLİRİ - Katie McKissick
KÜÇÜK BURJUVA İDEOLOJİSİNİN ELEŞTİRİSİ - Maksim Gorki

internet satış: www.saykitap.com

Tel.: (0212) 512 21 58 • e-posta: dogitim@saykitap.com

Facebook: www.facebook.com/sayyayinlari Twitter: www.twitter.com/sayyayinlari

Instagram: www.instagram.com/sayyayinlari

SAY

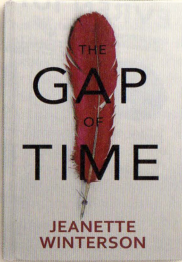
YENİ YAZMAK MI YENİDEN YAZMAK MI?

@kitapolog

Ihsan Sönmez

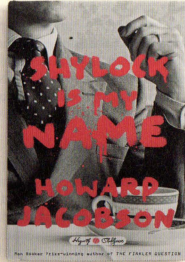
Esasen yeniden yazma meselesi yeni bir mesele değil. Hatta bizim gelenegimizde oldukça geniş örnekleri olan bir tür. Haşiyeler, tahkikler, efendime söyleyeyim şerhler, hep benzer bir yaklaşımın ürünü. Dünyaya baktığımızda ise karşımıza çıkan çok keskin bir ayrım var. Bizim gelenegimizde önceki metni tamamen ortadan kaldırmak söz konusu değil. Ana metinden hareketle yeni bir form, yeni bir yapı ortaya koymak hep uygulanagelen bir yöntem olagelmış. Yurtdışında ise farklı örnekler var. Birincil örnekler evvelki metni çok bozmadan yeniden yazmayı öngörür ve bizim gelenegimiz ile daha yakından bir ilişki taşırken, ikincil örnekler metni yapısökümüne uğratar neredeyse sinopsis düzeyinde ele almaya kadar gidiyor. Hele son dönemde Vintage'in yaptığı Hogarth Shakespeare serisi (ki yazının varlık sebebi bu seri) olayı zaman mekan çizgisinden de tamamen koparıp bambaşka bir noktaya taşıyor. Peki Türkiye'de durum ne? Biz de birçok yeniden yazma serüveni yaşandı, yaşanıyor. Hatta bize gelen bazı dosya başvurularında müthiş buluşlar olduğunu da söylemeden geçemem. Mesela geçmişten gelen ve çok sevilen Aşk Klasiklerinin yeri bir başka.

İspanya'da adamın bir tanesinin Cervantes'in Donkişot'unu noktasına virgülüne varana kadar aynı şekilde yeniden yazıp kendi ismiyle yayınlattıktan sonra iş hayli karışmıştı. Telif hakkından etik meselesine, buluşçuluktan yayıncılık skandalına kadar konuşulmadık mesele kalmamıştı. Şimdi buyrun şu Hogarth meselesine beraberce bir bakalım:

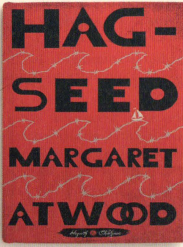
The Gap of Time
Jeanette Winterson

Muhtemelen daha “sıcak” bir Shakespeare okuyacağız Winterson’dan. *Kış Masalı*’nı yeniden ele alan metin, bol ödüllü bir kalem-den bizlerle olacak.

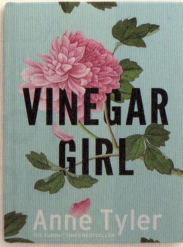

Shylock is My Name
Howard Jacobson

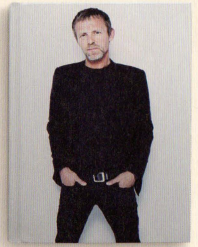
Man Booker ödüllü Jacobson’un kaleminden, bir kitabın (*Venedik Taciri*) değil bir karakterin yeniden yazılması. Bence iyi keşif.

Hag Seed
Margaret Atwood

Vinegar Girl
Anne Tyler

Machbeth
Jo Nesbo

Muhteşem bir kalem. *Tempest Fırtına*'yı sahneye koymaya çalışan bir rejisör üzerinden kurgu ilerliyor. Sana hayranım Atwood!

Bir Women Fiction yazarı Shakespeare'yi nasıl görür? Sirke Kız (evet, kitabın adı Sirke Kız) komedyaların bir bütün hali gibi duruyor.

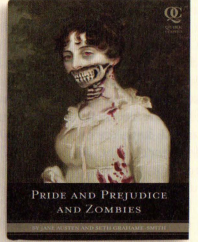
Elinde balta koşan bir kahraman Jo Nesbo'dan başka kimi yakıştırdı ki zaten? Sanırım en heyecanla beklediğim kitap bu olacak.

Othello
Tracy Chevalier

Hamlet
Gillian Flynn

Pride, Prejudice and Zombies
Seth Grahame-Smith

İnci küpeli kızı Shakespeare yazsaydı nasıl olurduysa, Tracy Chevalier *Othello*'yu yazınca tam da öyle olur.

Yeni isimlerden psikolojik gerilimi en iyi kim yazar? Shakespeare'nin en gerilimli eseri hangisi? Üstüne bastınız, *Hamlet ve Gone Girl - Kayıp Kız*'ın yazarı Fylnn.

Jane Austen'in ölümsüz eserinin müthiş bir yeniden yazımı, ister kitabını okuyun ister filmini izleyin. Çay partilerinde kılıç yarasına dikkat.

Toni Morrison

ACILARI UNUTMAK İÇİN YAZAN TONI MORRISON; BİR EDEBİYAT LEYDİSİ

Irem Uzunhasanoğlu

Toni Morrison, 1931 yılında ırkının ona bahşettiği siyah bir deri ve anlatılagelmış yüzlerce kölelik hikâyesiyle birlikte doğar. Babası, evlerinin önünde beyazlar tarafından linç edilmek üzereyken son anda kurtulur ve ailesiyle birlikte Ohio'ya kaçar. Gerçek adı Chloe Anthony Wooford olan bu küçük siyahı kız ileride Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk siyahı kadın yazar olacaktır. Sadece siyahların okuyabildiği Howard Üniversitesi'nde İngiliz Dili eğitimi aldıktan sonra aynı fakültede öğretmen olarak kalır. 39 yaşında ise yazarlığa adım atar. Afro-Amerikan yazınına kazandırdığı *Beloved (Sevilen)*, *A Mercy (Merhamet)*, *The Bluest Eye (En Mavi Göz)* gibi eserlerinin yanı sıra onlarca deneme, öykü ve tiyatro oyunu da yazmıştır. Halen 'Amerika'nın yaşayan en büyük kadın yazarı' olarak kabul edilmekte ve iki ırkın yüzyıllar süren mücadelesini romanlarında en çarpıcı ve çıplak haliyle yazdığı için ismi büyük yazarlarla anılmaktadır. Ülkemizde de Toni Morrison'ın Sel Yayınları tarafından dilimize çevrilmiş ve basılmış olan *Merhamet* ve *Sevilen* eserleri bulunmaktadır. Şimdi gelin, Toni Morrison'ın eserlerinde öne çıkan özellikleri ve konuları daha detaylı ele alalım.

1. Morrison'ın Kölelik Sistemi Eleştirileri ve 'Merhamet' romanı

Amerika'da 1600'lerin sonlarında başlayan kölelik sistemiyle birlikte güney eyaletlerdeki çiftliklerde

tütün, şekerpancarı ve pamuk tarlalarında çalıştırılmak üzere yüzbinlerce Afrikalı illegal yollardan umut vaat eden topraklara getirilir. Bu topraklara gelir gelmez ayaklarından zincirlenen köleler çiftlik sahiplerine bir mal gibi satılırlar. Amerika'nın hâlâ vicdani duygularını temizlemeye çalıştığı bu köle-sahip sisteminde köleler, eğitim veya sağlık hizmeti alamaz, mal-mülk sahibi olamaz, evlenemezler. Karınlarını zar zor doyurdıkları şartlarda en ağır işlerde çalıştırılıp genellikle büyükbaş hayvanların uyuduğu yerlerde uyurlar. Kadın köleler de çiftlik sahiplerinin tecavüzüne uğrar ve bu istismardan melez ırk doğar. Çoğu zaman göz teması kurmalarının bile yasak olduğu çiftliklerde kullanılan köleler kırbaç cezasına çarptırılır, ölesiye dövülür. Kuzey ve güney arasındaki savaş, kölelik sisteminin son bulmasını isteyen Kuzey eyaletleri kazanır ve köleler serbest kalır. Bu öyle kolay bir serbest kalış değildir elbet; bu, yıllardır birbirinin renginden ölesiye nefret eden ama aynı toprağı paylaşmak zorunda olacak olan iki ırkın yüz yıl daha sürecek olan hikâyesinin başlangıcıdır.

İşte tam da bu yıllarda Toni Morrison sahneye çıkar ve romanlarında iç savaşın öncesini ve sonrasını anlatır. Çiftlik sahiplerinden kaçmayı başaran köleleri, yapılan işkenceleri, tecavüzleri çarpıcı bir dille bize aktarır. *A Mercy / Merhamet*'te annesi tarafından terk edilen Florens'in çalıştığı çiftlik üzerinden kadının hayata tutunma çabası, efendi-köle, ticaret-tarım ve özgürlük gibi mevzuları farklı bakış açılarıyla ele

alınır. Kısacası, Morrison, Afro-Amerikan yazını alır ve kanatlandırır.

2. Kölelik sisteminin çöküşü ve Morrison'ın bunun psikolojik etkilerini ele alışı

Sistem çöktükten sonra, 1860'lardan 1960'lara kadar 'İrksal Ayrımcılık' tüm şiddetiyle devam eder. Zenciler beyazlarla aynı kilisede dua edemez, aynı okullara gidemez, aynı otobüse binemez. Binse bile ayakta durmak ya da en arkada 'colored/rengkiler' için ayrılmış yere oturmak zorundadır. Aktivist bir kadın olan Rosa Parks otobüste beyazların oturduğu koltuktan kalkmayı reddettiği için tutuklanır. Toni Morrison, romanlarında bir etnik grup olarak bile sayılmamanın verdiği bu acıyı, azınlık olmayı, dininin ve dilinin yok edilmesini anlatır ve 'Ben nereye aitim?' sorusuna cevap arar. Morrison'ın dönemi Ralph Ellison'nun 'Invisible Man/ Görünmeyen Adam' romanındaki siyahi karakter yaşadığı yerde yüzlerce ampul yakar, yegâne derdi vardır, beyazlara 'Ben de varım.' demek. Morrison bunu kitaplarında anlatırken vahşi, öfkeli ve hüznüldür; lakin kalemi de tüm bunlara ters düşercesine hassastır. İnsanın içindeki kötüyü tüm çıplaklığıyla gösterir, sonra da kötüyü iyilikle birleştirir.

3. Acıları tüm çıplaklığıyla yazmak

Toni Morrison ilk romanı 'The Bluest Eye/ En Mavi Göz'de eğer bir çift mavi göze sahip olursa sevileceğine inanana ama hem toplum hem de ailesi tarafından mütemadiyen itilen ve dışlanan ve en sonunda babası tarafından tecavüze uğrayan bir kızın hikâyesini anlatır. Roman şu cümlelerle başlar: 'Kimse-lere söylenmedi ama 1941 güzünde hiç çuha çiçeği yetişmedi. Biz öncelikle Pecola'nın öz babasının çocuğunu taşıdığı için çuha çiçeklerinin yetişmediğini düşündük... Sonra öğrendik ki kimsenin tohumları yetişmemişti...'.

4. 1993 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk Amerikalı Siyahi Kadın Yazar

1962 yılında ödül alan John Steinbeck'ten sonra ödüle layık gösterilen ilk Amerikalı yazardır. Her şeyden önemlisi ise ödülü kabul eden ilk siyahi kadındır. 1977'de yayımladığı üçüncü romanı 'Song of Solomon/ Süleyman'ın Şarkısı' hem en iyi 25 Amerikan romanı listesine girmiş hem de İsveç Akademisi tarafından ismi zikredildiği için Nobel Ödülünü almaya hak kazandığı romanı addedilir. Ayrıca bu roman Barack Obama'nın da favori romanlarından biridir. Bu romanı yazmadan önce kendisini sadece

egitimci olarak tanımlayan Morrison, *Süleyman'ın Şarkısı*'ndan sonra kendine 'yazar' demeye başlar.

5. Büyülü gerçeklik, olağanüstü öğeler ve BELOVED / SEVİLEN romanı

Bu roman, çiftlik sahibinden kaçan, daha sonra da yakalanacağını anlayınca beyazların eline tekrar köle olarak düşmesin diye iki yaşındaki kızının boğazını keserek onu öldüren bir annenin hikâyesini anlatır. Roman Gabriel Garcia Marquez'in de kullandığı büyülu gerçeklik kategorisinde irdelenir. İki yaşında öldürüldükten sonra yirmili yaşlarında ortaya çıkan *Sevilen*'in öyküsü, hayaletli ev gibi bir çok olağanüstü öğeyle doludur. İnsanın kanını donduran bir olay örgüsüne sahip olmasına rağmen Amerikan eleştirmenler tarafından 1981 yılında bu yana yazılmış 'En İyi Roman' seçilmiştir. Köleliğin dehşet verici sonuçlarını çarpıcı bir şekilde anlatırken kölelik sona erdirdikten sonra bile insanlar üzerinde nasıl korkunç psikolojik travmalara sebep olduğunu, anne-kız ilişkilerini, unutulmaya çalıştıkça su yüzüne çıkan acıları korkmadan yazar. *Sevilen*'de siyahi annenin sütünü önce beyaz bebekler içer, siyah bebekler de emede kalan bir iki damla sütle yetinmek zorundadır. Bu örnek de bize gösterir ki, Morrison, bildiğimizi sandığımız acıların daha da derinine iner, kalbimize dokunur.

6. Edebiyat Zenginliği

Morrison romanlarında yerli diyalekt, metafor ve dil oyunları çokça bulunur. Bazen hiç noktalama işareti kullanmadan, bazen de bir paragraftaki kelimelerin tümünü boşluk bırakmadan, yan yana yazdığına şahit olabiliriz. Acıyı yazarken onu asla yumuşatmaz, gerçekçilikten sapmaz. Amerikalılar onun için 'Lady of Literature' yani Edebiyat leydisi derler. ■

Sevilen
Toni Morrison
Çev. Püren Özgören
Sel Yayıncılık

Merhamet
Toni Morrison
Çev. Zeynep H. Ateş
Sel Yayıncılık

MOLIÈRE'İ ÇAĞININ ÖTESİNE TAŞIYAN NEYDİ?

Nihal Yormaz

Cimri eseriyle tanıdığımız Molière, soyluluk ve budalalık kavramlarını yıllarca irdeledi durdu ve 21. yüzyılda dahi tartıştığımız eserler bıraktı. Peki, neydi Molière'i Molière yapan? Neydi onu yüzyıllar boyu konuşulmaya layık kılan?

15 Ocak 1622'de Jean-Baptiste Poquelin ismiyle Paris'te doğdu. Babası kralın emrinde çalışan ve sarayın döşemelerini yapan bir mobilya ustasıyken annesi ise zengin bir burjuva ailesinin kızıydı. 10 yaşındayken annesini kaybetti Jean-Baptiste ve hayatta arasının pek de iyi olmadığı babasıyla kalakaldı. Collège de Clermont'da okuduğu yıllarda birçok asilzade ile tanıştı ve arkadaş oldu. Bu arkadaşlıklar ilerleyen zamanlarda yazacağı ve oynayacağı eserlerine malzeme oluyordu aslında. Okulda Latince de öğrendi ve bu sayede antik yazarların eserlerini okuyabilecek hale geldi. İçinde çok küçük yaşlarda, büyük babasının onu sık sık Hôtel de Bourgogne'da sergilenen oyunlara götürmesi sayesinde uyanan tiyatro tutkusunun peşinden gitmek istedi. Buna rağmen okulu bitirmesinin ardından babası onu kendi işini yapması için saraya, döşemecilik işlerine soktu. Jean-Baptiste, XIII. Louis'nin kendisini gönderdiği bir gezide Madeleine Béjart adlı güzel bir oyuncu ile tanıştı ve bu güzel kadına âşık oldu. İşte bu aşk Jean-Baptiste için bir dönüm noktasıydı. Béjart'a duyduğu aşk, ondaki sahneye çıkma arzusunu körükledi ve 1643'te 23 yaşındayken aniden babasının işini bırakıp Paris'ten ayrıldı. Madeline Béjart ile Illustre Théâtre adlı bir tiyatro topluluğu kuran Jean-Baptiste için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Kurdukları bu toplulukta

Jean-Baptiste adı yerine sahne adı olarak Molière'i kullanmaya başladı. Fransa'nın Midi bölgesinde yer alan Vigan şehri civarındaki bir köyün adı olan Molière, artık Jean Baptiste ile özdeşleşecekti.

• Illustre Théâtre Dönemi

Molière'in sanat kariyerinde oldukça önemli bir yere sahip olan Illustre Théâtre, ilk kurulduğu zamanlarda zamanın en moda türü olan trajedide şansını denedi. Oynadıkları tüm oyunlar başlarda büyük bir ses getiriyordu ve bu başarıda en önemli etken Madeleine Béjart'ın yeteneğiydi. Bu topluluğun kendine özgü bazı kuralları vardı. Bunlardan en önemlisi; başrolleri yalnızca belirlenmiş üç ismin oynayabilecek olmasıydı. Bu üç isim; G.Clerin, Joseph Béjart (Madeleine Béjart'ın ağabeyi) ve Molière idi. Madeleine Béjart ise kendisi hangi rolü isterse o rolü oynama hakkına sahipti.

İlk üç yıl için Porta de Nesle yakınında bir spor evi kiralayıp burayı bir tiyatro salonu haline getiren topluluk, tüm çabalarına rağmen başlardaki başarılarını devam ettiremedi ve Paris'in Hôtel de Bourgogne ile Théâtre de Marais gibi büyük tiyatrolarının getirdiği sesi getiremedi. Bunun üzerine Madeleine, oyun yazarı olan akrabalarından birinden kendilerine vermesi için iki farklı oyun istedi: "La Morte de Sènèque" (*Sènèque'in Ölümü*) ve "La Morte de Crispe" (*Crispe'in Ölümü*). Madeleine her iki oyunda da üstün bir performans sergilemiş olsa da Illustre Théâtre beklentinin çok altında bir seyirci

kitlesi toplayabiliyordu. İşler bekledikleri gibi gitmi-
yor ve özellikle de Madeleine bu soruna bir çözüm
bulmaya çalışıyordu. Bu amaçla Gaston d'Orleans
asilzadelerinden Baron de Modene'in aracılığıyla
krala ulaşmaya ve kralın korumasını almaya çalıştı.
Çünkü işler sarpa sarmış ve topluluğun tüm üyeleri
borçlanmıştı. Hatta zaman içinde bu borçlar o ka-
dar arttı ki sonunda Molière hapse girdi. Molière
babasının ve dostlarının yardımıyla haptisten kurtul-
muş olsa da artık Illustre Théâtre tarihe karışmıştı.
(1646)

• Gezici Tiyatro Dönemi

Yaşanan olumsuzluklar Molière'i tiyatrodan uzak-
laştırmaya yetmemiş, aksine Madeleine ve Illustre
Théâtre topluluğundan birkaç kişi ile beraber 12
yıl sürecek yeni bir maceraya atılmıştı. Başlarda
başka bir gezici grubun yanında çıktıkları bu serü-
vene sonraları kendi topluluklarını kurarak devam
ettiler. Bu yeni topluluk, kazandığı başarı sayesinde
Orleans Dükü I. Philip'in koruması ve desteğini al-
mayı başardı ve bu sayede Fransa'nın dört bir yanını
dolaştı. Bordeaux'da, Nantes'de, Toulouse'da, Na-
bon ve Lyon gibi önemli şehirlerde temsilere veren,
oyuncululuğunu ve yazarlığını ilerleten Molière, Lyon'da
bilinen ilk eseri olan "L'Etourdi" (*Savruk*) adlı
oyununu sergiledi. Lyon'da, aralarında Corneille ve
Racine'in de bulunduğu birçok ünlü yetenekle tanış-
an Molière ve ekibi, artık ünlenmeye başlamıştı. 12
yılın ardından Paris'e yeniden döndüğünde Paris'te
tekrar şansını denemeye karar veren Molière ve ge-
zici topluluğu, bu dönemde kralın önünde *Nicomede-
s*'i oynadı. Molière kralın oyunu beğenmemesi
üzerine büyük bir çıkmaza girdi. İşte tam bu sırada
Molière, Le Docteur Amoureux (*Aşık Doktor*) adlı
İtalyan tarzı tek perdelik komediyi sahneye sürdü ve
bu kez şans yüzüne güldü. Kralın bu oyunu beğen-
mesi durumu kurtardı ve kralın izniyle Molière ve
ekibi Petit-Bourbon tiyatrosuna yerleşti. İşte Molière-
'in tirmanışı bu şekilde başladı. Sırasıyla "*Küskün
Aşıklar*" ve "*Küskünler*" oyunları sahneye konuldu
ve büyük ilgi gördü.

Molière'e göre komedi yalnızca bir güldürme aracı
değil güldürürken düşündürme amacı güden bir tür-
dür. Bu görüşünü tüm eserlerine yansıtan sanatçı,
eserlerinde gündelik ve sade bir dil kullanmış ve do-
ğallıktan uzak her türlü tutumu sonuna kadar eleşt-
irmiştir. Tüm sahte değerler, kendini beğenmişlik,
soyluluk, aile yapısı ve sınıf ayrılıkları, Molière'in
eleştirdiği konuların başında geliyordu. Kiliseyi eleşt-
irmiş olması ise ölümünden sonra dahi başına iş
açmış ancak o, bildiği yoldan hiçbir şekilde sapa-
mayarak kendini çağının ötesine taşımayı başarmıştı.

Onu tanımamızı sağlayan en ünlü oyunu *Cimri*'de
de Molière'in bu eleştirel tarzını görmemiz mümkün.
Komedi tarzında bir eser olan "*Cimri*"de, paradan
başka hiçbir şeye değer vermeyen, çok zengin olma-
sına rağmen hastalık düzeyinde cimri bir adam olan
Harpagon'un son derece kusurlu davranışlarına ince
ince dokundurmalar yapılmıştır. *Cimri*'de Harpagon
karakterinin şahsında, cimri bir adamın düştüğü gül-
lünç durumlar ve verdiği anormal tepkiler işlenerek
ince bir toplum eleştirisi yapılmıştır. Molière ve tar-
zıyla henüz tanışmamış olanlar için bu oyun iyi bir
başlangıç olacaktır.

• Trajik Ölümü

Molière yaşadıklarını, hayat görüşünü, sıkıntılarını,
hüzünlerini ve doğuştan gelen yeteneğini hayal gü-
cüyle birleştirerek adeta yaşamını bir tiyatroya çe-
virmiştir. Öyle ki; 17 Şubat 1673 günü öldüğünde,
ölümü dahi bir çeşit tiyatroya oyunu gibiydi. Verem
hastası olan Molière o gün, başrolünü oynadığı "*Le
Malade Imaginaire*" (*Hastalık Hastası*) oyununun
dördüncü sahnesini sergilerken kanlı öksürük krizi-
ne tutuldu. Doktorların ve ekip arkadaşlarının
tüm ısrarlarına rağmen krizin ardından tekrar sa-
hneye çıkarak rolünü tamamladı. Fakat bu, onun
sonunu getirdi. Zira oyundan birkaç saat sonra
evinde yeniden fenalaşarak 51 yaşında hayata göz-
lerini yumdu. Kiliseyle barışık olmadığı için Molière-
'e ne bir dini tören düzenlendi ne de Hristiyan
mezarlığa gömülmesine müsaade edildi. Ne acı-
dır ki hayatını tiyatroya adanmış, günümüzde dahi
eserleri büyük bir beğeniyle okunan ve sergilenen,
dünyanın gelmiş geçmiş en büyük sanatçılarından
biri olan Molière, Paris'in Saint Joseph mezarlığı-
nın üçra bir köşesine törensiz, duasız ve azılı bir
suçluymuşçasına gizlice gömülmüştür. Molière,
yaşadığı süreç toplumun yaralarını deşmeyi kin-
dine görev edinmişti. Düşünceleriyle, gözlemleriyle
ve eleştirileriyle, geride bıraktığı eserleriyle Molière
daima kalplerde yaşayacaktır. ■

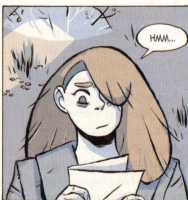
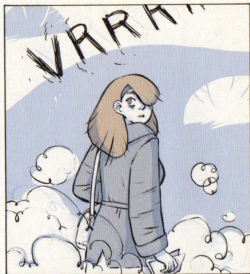
George Dandin veya
Bir Koca Nasıl Rezil Edilir?
Molière
İş Kültür Yayınları

Kadınlar Mektebi
Molière
İş Kültür Yayınları

Cimri
Molière
İş Kültür Yayınları

KARANLIKTAKİLER

YAZAN & ÇİZEN: PATRICK BAUD & CAMILLE MOOS
ÇEVİREN: ALİ HASAR

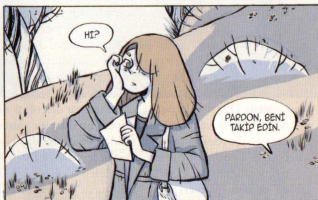

HMM...

OFF! GÖZLERİM
ACTIYOR.

UFF...

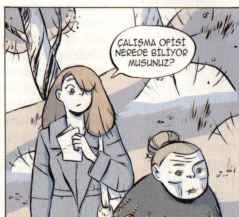
HI?

PARDON, BENİ
TAKIP EDİN.

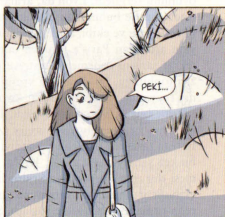

EE.. BAY VALE-
FORT'U GÖRMİYEN
GEDEKİYOR.

HMM.

ÇALIŞMA OFISI
NEREDE BİLEYOR
MİSİNİZ?

PEKİ...

SURASI,
DEĞİL Mİ?

OO...

BAYAN?

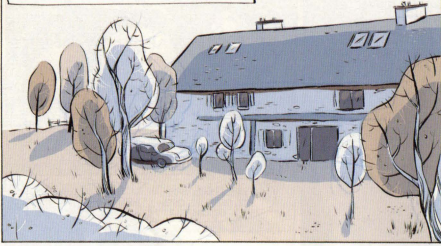

BAYAN ARANMIA?
ERKEN Mİ
DONDUNUZ?

HASTAYI İÇERİ
ALIN, BAKALIM.

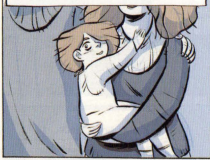

CLERMONT-FERRAND YAKINLARINDAKİ YENİ BİR
ÇİFTLİKTE DOĞDUM VE BÜYÜDÜM.

6 KİŞİLİK BİR AİLENİN EN KÜÇÜK KIZIYIM.
EĞEYİNLERİM, İKİ ABLAM VE BİR ABİM.

ABLALARIM BEN DOĞARKEN ZATEN YATILI
OKULDAYDI, ABİM DE 3 YAŞINDA ORAYA
GİTMİŞTİ.

EĞEYİNLERİNİZLE YATILI
OKULA GİDENE KADAR TEK
MI YAŞADINIZ?

EYET, MUTSUZ BİR ÇOCUKLUĞUM OLMADI.

AMA ÖZELİKLE O DÖNEMLERDE
KABUSLARIM NORMALDİ.

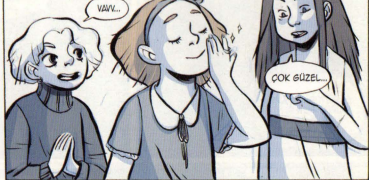
NASIL BİR
ÇOCUKTUNUZ,
BAYAN
LARANSE?

TATLIM,
GARAJI SEN
MI KARTİSTİ-
DİN?

HMM, SANIYORUM, BİRAZ DÜZENSİZ. ÖYLE ASİRİ
DEĞERDE ORTALIK İÇİ ÇOK DAĞITIMAKTIŞIM.

DOĞRUSU, BAŞKALARINA KARŞI DİKKAT ÇEKMEK İSTİYORDUM... BİR GÜN,
ANNEMİN YÜZÜBİNGİ İZİNİ OLMADAN OKULA GÖTÜRÜMÜŞTÜM.

APTALLIK YAPIP KAYBETTİM. ANNEMİN
NİŞAN YÜZÜĞÜYÜ.

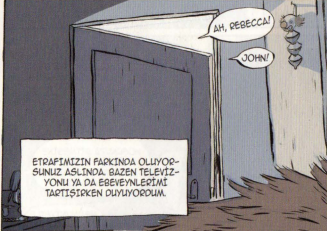
KENDİME ÇOK KIZIYORUM HÂLÂ. İŞİN KÖTÜSÜ DE, SANIYORUM BU OLAYDAN SONRA
KABUSLARIM BAŞLADI.

O HÄLDE, BU KARUŞLAR-
DAN BAHSİDİN.

TAM LUYKUYA DALMADAN ÖNCE Mİ BU
DUYGUYA KAPTIYORSUNUZ? HEYEN...

EN AZINDAN BAŞINDA... SONRA BİR TÜP PANİK KORKUSUYLA TAMAMEN
UYANIYORSUNUZ. BİR HAVASIZLIK ETKİSİ.

AH, REBECCA!

JOHN!

ETRAFIMIZIN FARKINDA OLLUYOR-
SUNUZ ASLINDA. BAZEN TELEVİZ-
YONU YA DA EBEVEYNLERİMİ
TARTIŞIRKEN DUYUYORDUM.

KİMİLMİYAY, ONLARA
BAĞIRIYAY ÇALIŞIYORDUM.

H...

H...

AMA NAFİLE. SANKİ BİR
ŞEY BENİ YATAĞIMA ÇİVİ-
LEMİŞTİ... SONRA ONU
GÖRMEYE BAŞLIYORDUM.

NEYİ, BAYAN LARANGE?

YAPATIŞI...

BAZEN KORKUNC BİR KUPDA BENZİYOR,
BAKISLARINDAN ELİM AYAKTİM BİZ KESİ-
LİYORDU. KİMİ ZAMAN DA, BOĞAZIMI
SIKAN, GÜLEN BİRİŞİYDİ.

AMA HER SEFERİNDE BU
ŞEYİN BENİ ÖLDÜRECE-
ĞİNE EMİNDİM.

SONUNDA TAMAMEN UYANIŞIMDA, AĞLAMAYA BAŞLIYOR, HIÇKİRPİ ÇİĞİRTİYORUM.

YOK BİR ŞEY,
BİTTİ...

BU KÖTÜ RÜYALAR GİDEREK SIKLAŞTI. BİR DÖNEM, HAFTADA
BİRÇOK KEZ GÖRÜYORDUM.

PEKİ, EĞEBEYNELE-
NİZ NASIL DAVRANI-
YORDU?

İLK BASTA, BASIT KABUSLAR İLE
İLGİLİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORDUK.

BÖYLECE, BANA ANKSİYOLİTİK
UYKU İLAÇLARI YAZILDI.

O YAŞTA MI? DOKTO-
RUNUZUN ADINI BANA
BULAGILIR MİSİNİZ?

ÇALIŞIYIM.

SONRA, DURUMUN FARKINA VARMAK
ZORUNDA KALIP BENİ TEŞHİS ETTİROTİLER.

ENDİŞE ETMEYİN. GECE
TERÖRÜ ÇOCUKLARDA SIK-
LIKLA GÖRÜLEN BİR
ŞEYDİR.

İNSANLAR GENEL OLARAK,
ÇOCUKLUK BOYUNCA RÜYA
İLE GERÇEKLIK ARASINDAKİ
SINIRIN İNCE OLDUĞUNU
SÖYLÜYÖR.

BU TAMAMEN
YANLIŞ DEĞİL.

AMA TAMAMEN
DOĞRU DA DEĞİL.

BUNDAN BİRKAC
ZAMAN ÖNCE,
SIKINTILI BİR
VAKAYLA İLGİLEN-
MİSTİM...

20'Lİ YAŞLARDA GENÇ BİR ÇOCUKTU. BİR
HASTABAKICI, AŞT SIRAŞINDA KAZAYLA
BUNUN KOLUNU DELDİRTİ İÇİN SİVİT NEŞNE
FORBİSİ VARDI.

HATTA BİR GÜN, BİR KÜŞ TARAFINDAN SALO-
TİRYA UĞRAŞIŞ VE SİVİT KAFALI KÜŞLARA
TAKİP EDİLTİŞİ HALÜSİNASYONLAR GÖRMEYE
BAŞLAMIŞ.

BUNA ÇARE BULMAK
İÇİN ÇOK UZUN BİR
PSİKANALİZ GEREKTİ.

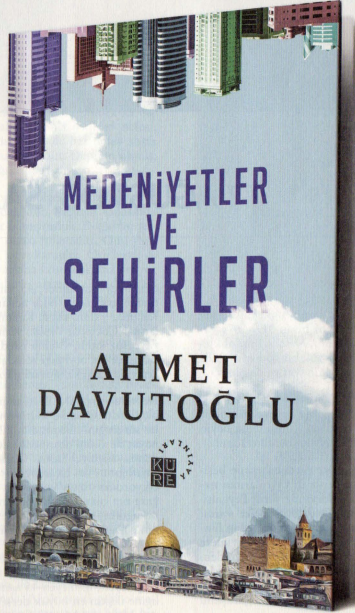
AH...BU...E...
ENTERESAN.

DEVAM
EDECEK

MEDENİYETLER VE ŞEHİRLER

CİLTLI BASKISIYLA RAFLARDA

Mehmet Ali & Arkadaşları

Tel 0212.520 66 42
Faks 0212.520 74 00
satis@kureyayinlari.com

facebook.com/kureyayinlari

twitter.com/kureyayinlari

www.kureyayinlari.com

“O AN”: 17 AĞUSTOS, SAAT 03.02

Muhittin Şimşek

17 Ağustos 1999... Saat 03:02

Esasında saniyelerin ne kadar uzun olduğunu ifade eden bir an. 20 milyonu aşkın insan “O An”ı yaşamıştı. Ölümün soğukluğunu, yakınlığını; iliklerine kadar... Bundan daha büyük bir hadise olabilir miydi? Olmak ya da olmamak, hayat ya da ölüm.

Bir yaz gecesi sabaha karşı, ölümün küçük kardeşi uykunun en derin olduğu an, milyonlarca insan bir uğultu ile uyandı. Sersemleştiler. Kimisi daha neyin ne olduğunu fark edemeden ayrıldı bu dünyadan!..

Bebeler vardı beşikte... Anneler vardı bebelerin beşiğine sımsıkı sarılmış. Babalar vardı yavrularının nafakasını kazanan. Mehmetçiklerimiz vardı Peygamber ocağında nöbet tutan. Dedeler, nineler vardı, elleri hep dua makamında olan. Şimdi onlardan binlercesi yok artık... Sadece 45 saniye süren, beyinlere kazınan bir uğultu ile gittiler, göçtüler bu alemde. Ayrıldılar bizlerden. Hiçbir zaman neler hissettiklerini anlatamayacakları artık. Hiçbir zaman baharın güzelliğini, güneşin doğuşunu, bebelerinin gülüşünü göremeyeceklerdi...

45 saniye içinde göçtüler sevdiklerine. Kimisi yılın yorgunluğunu atmak için gittiği yazlığında, kimisi eş dost ziyaretinde, kimisi kırlaşında, ktimesi sınav sonucunu

öğrenmeye gittiğinde, 45 saniye içerisinde göçük altından göçtüler... Nice acılar, nice dramlar yaşandı. Kalanlar yaralı, sakat. Kalanlar sevinemediler kaldıklarına. Çocuklar öksüz, yetim. Anneler dul, babalar yavrusuz kaldı. Ölümü istedi kimisi, eline geçmedi... Bir gerçekte, beyinleri zonklatan, yürekleri titreten bir gerçekte karşı karşıya idi güzel memleketimiz.

Deprem gerçeği!.. Evet, deprem süreleri saniyelerle ölçülürdü. O kadar kültürüm vardı. Ama böyle saatler sürecini bilemezdim ki!.. Bu bitemeyen anlarda, hayat ile ölüm arasındaki ikilemi sonsuz kere yaşadımı söyleyebilirim. Güçsüzlüğümü, halsizliğimi, zayıflığımı ve biçareliğimi milyonlarca kez idrak ediyordum “o an” zarfında. Savunmasız ve zavallılığımı net olarak kavırıyordum. Karanlığı yırtıp gelen bu uğultu, bu dünyada nefes alıp verdiğim 34 senenin pamuk ipliği ile bağlı olduğunu yüzümte yüzüme vuruyordu. Ne gariptir ki, küçük dünyamı silkeleyen, titreten bu uğultudan kurtulmak için yine dünyalıklara; kapağa, duvara, kirislere sarılıyordum... Geçmeyen, bitemeyen 45 saniye, bana zamanın izafiliğine ilişkin en büyük derisi veriyordu. Sadece bana mı? Marmara bölgesinde yaşayan milyonlara...

Zaman, iksirli kavram. An vardır bir saat, bir saniye olur. An vardır; bir saniye bir yıl olur. İşte öyle bir an, can pazarının yaşandığı an. O an... Sıkak,

bunalımlı bir Ağustos gecesi. Saatler, gece yarısının çoktan geçtiğini gösteriyordu. Bir uğultu duyuldu önce. Beyinleri kemiren uğultu.

Ve sonra, O an.... Ayakta duramıyordu insanlar. Binalar sallanıyor, sallanıyordu. "Anlaşılan O an geldi" dediler içlerinden. Umutları, hayalleri ve belki de 45 sn sonra bile. Rüyaları hala sımıcak olanları düşündü insanlar. Yaradan'ından başka sığınağı olmayan büyüklere sarılmış çocuklar. Kundağı kefen olan bebeler. Sahi ölüm ne ki? Bir kelime, iki hece. Sevecen mi? Bazen. Soğuk mu? Burudetiyle yakar. Ölüm, hakikat. Ölüm, realitenin ta kendisi. Kimi zaman yolda yakalar insanı. Kalp krizi olur, kanser olur, beyin kanaması olur. Aniden gelir bazen.

O an'da olduğu gibi... Gerçeği hepimiz biliriz de, yine de bize uğramayacakmış gibi düşünüyoruz. Hem herkes, kimsenin sağ kalmayacağını bilir de kendi ölümüne inanmak istemez. İnsanoğlu her adımını ölümden uzaklaşmak için atar. Bilmez ki her adımda ölüme biraz daha yaklaşıyor. Her nefesi, ömrünü uzatmak için alır. Yine de her nefes aldığı ömründen bir nefeslik zaman azalır. Deprem olmuş, yıkacağını yıkmış, alacağı canları almıştı.

Doğrusu ülke olarak deprem bölgesindeyiz, depreme alışkınız. Fakat bilinçli değildik. Deprem esnasında ne yapılır, nasıl davranılır bilmiyorduk. Doğal bir refleksle tek yaptığımız şey dışarı fırlamaktı. Onu yaptık... Elektrikler kesilmiş, zifiri karanlık. Can havlı ile merdivenlerden düşe yuvarlana koşmalarımız geliyor aklıma. Komşumuz Halime ablanın, kendisinden daha ağır 20 yaşındaki özürlü evladım, merdivenleri üçer beşer atlayarak taşıdığını hatırlıyorum. Karanlığa bürünmüş İstanbul semalarında parlayan yıldızlar, neredeyse bir kol mesafesinde idi. Uzun süredir küs olduğumu bildiğim ve barıştırmak için çok uğraştığımız iki komşumuzun dışarıda birbirleriyle sarılmalarına şahit olduk. Ölümü hemen yanbaşında hissedilen insanların yardımlaşmalarını gördük. Kurtarma çalışmaları esnasında enkazın altında eşi ve iki kızının kaldığını söyleyen babanın "Haydi elimiz yıkayıp, bir şeyler atıştırdıktan sonra devam ederiz!.." deyişini hayretle izledik. "Traumanın balayı dönemi"ni yaşadığını bahsediyordu bir psikiyatrist arkadaşım. Meğer böyle yüzlerce baba varmış. Sonradan gördük.

6 gün sonra enkazdan sağ çıkarılan mucizevi kurultuşlara sevinç gözyaşları dökerken, bebeğine sıkı sarılmış annenin cesedi çıkarıldığında hüüngür hüüngür ağladı bu gözler... 6-7 yaşlarındaki yeşil gözlü o minik kız, yaşasaydı bugün 23-24 yaşlarında olacaktı. 17 yıldır o kızın dudaklarındaki masumiyet hala gözlerimin önünde. Artık ekisi gibi olmayacaktı hiçbir şey. "17 sene sonra neden böyle bir yazı?" diye sorulabilir. Eskilerin deyimiyle "İnsan niyandan geldiği için niyana müpteladır." gerçeğinden hareketle bu hadisenin unutulmamasına bir nebze katkımız olur mu mülahazası ile... ■

Meimet Ali & Akşamsesefasi

BAYKUŞLAR GECELEYİN ÖTER METİN SAVAŞ

Mihail Bahtin şöyle der: Karnaval, kutsalı cismanî olanla, yüceyi aşağı olanla, önemliyi önemsizle, bilgeliği aptallıkla bir araya getirir. Metin Savaş'ın kaleminden, İstanbul'un görünenlerine ve görünmeyenlerine, bilinenlerine ve bilinmeyenlerine dair heyecan dozu yüksek bir roman. Dört dörtlük bir sosyolog olmayı hedefleyen ve çiçeği burnunda bir araştırma görevlisi olan Tatar Adnan, bunaltıcı yaz sıcaklarının hüküm sürdüğü 2014 Temmuz'unda Şebboy Sokağı'ndaki Suna Apartmanı'nın teras katını kiralar. Ne var ki Suna Apartmanı'nın teras katındaki ufarak dairenin koridorunda esrarengiz, tekinsiz ve tılsımlı bir ayna vardır. Ve Şebboy Sokağı'nın genç Füsün'u...

Siparişlerinizi web sitemizden verebilirsiniz.

www.otuken.com.tr

twitter.com/otukennesriyat facebook.com/otukennesriyat

KORKUYU KORKUTMAK

Sevinç Üney Şahin

Son zamanlarda Türk Çocuk Edebiyatı'nda korku hikâyelerinin arttığını görüyoruz. Ya yayıncılar artık daha cesur ya da yazarlar. Tudem Yayınları'ndan çıkan "Sıra Sana Da Gelecek" isimli kitap, korku edebiyatı listesine giren yeni bir eser.

Arka Kapak / Sevinç Üney Şahin

İnsandan başka hiçbir canlı korkularının bu kadar üstüne gitmez. Korkularıyla bile isteye yüzleşmek için bu kadar hevesli olmaz. Belki bu durum, insanın düşünen, akleden tek yaratık olmasından ileri gelmektedir.

İnsan, kendisine gizemli kalmış olaylara korkulacak anlamlar yüklemeyi kendi seçer, hatta abartır. Bu anlamları, belki sınırları aşmaya meyyal yaratılışını dizginlemek için uydurur. Sebebi ne olursa olsun, garip bir şekilde insan, korkmaktan haz alır. Korkudan sonra ulaşılan rahatlamaya ya da korkunun uyandırdığı adrenaline ihtiyacından dolayıdır belki. Sonuç itibarıyla, "korku"yu hayatının her safhasına sokmakta bir beis görmemiştir.

Son zamanlarda Türk Çocuk Edebiyatı'nda korku hikâyelerinin arttığını görüyoruz. Ya yayıncılar artık daha cesur ya da yazarlar. Tudem Yayınları'ndan çıkan "Sıra Sana Da Gelecek" isimli kitap, korku edebiyatı listesine giren yeni bir eser. Yedi büyük günah gibi klişe ve kadim sayılabilecek bir konuyu, yaşadığı çağla eşzamanlı bir dönemde ele alarak aslında bir riske girmiş yazar. Bayağılaşmaya müsait bir ana fikri, Golem ve Emegen gibi efsane yaratıklarla destekleyerek işlemesi ve bu kadim efsaneleri, günümüz dünyasına taşıması, yazarın kurgu üzerinde harcadığı emeği göstermesi açısından önemli.

Eser, Golem ve Emegen arasında, bir mezarlıkta, geçen diyalogla başlar. Golem, Yahudi Mitolojisinde, ruhu olmayan, genelde kilden veya topraktan oluşturulan bir canlıdır. Emegen ise Kafkas efsanelerinde anlatılan çirkin, insanüstü, zaman zaman birden fazla başı olan dev varlıklardır ve bu varlıklar bütün kötülüklerin kaynağıdır. Yazarın bu iki efsanevi yaratığı bir araya getirmesi, Hz. Âdem ve Şeytan arasında ki geçişmeye bir atıf gibi görünmektedir. Hz. Âdem'in

kendisine ruh üflenmeden önce bir dönem Golem olarak kaldığı iddiasını göz önünde bulundursak, Golem'in bu eserde Âdem olması gerekirken Şeytan, Emegen'in de tüm kötülüklerin kaynağı olan varlık olmasına rağmen Âdem rolüne büründürüldüğünü görmekteyiz. Yazar, belki de insanogluna, işlediği kötülüklerin sorumluluklarını almasını, kötülüklerin kaynağının aslında içimizde olduğunu ve seçeneklerimizle şekillendiğini işaret etmektedir.

Eser 12 öyküden oluşmaktadır. Öyküler birbirinden bağımsız görünse de yazar son öyküyle hepsinin arasında ortak bir bağlantı kurmayı başarır. Tüm öyküleri sonuca bağladığı on ikinci öyküye "on üç" ismini vererek, "on üç" sayısına yüklenen olumsuz yargıyı kırmayı amaçlamış olabilir.

Koray Avcı Çakman hanımefendi, genelde erkeklerin er meydanı gibi görülen "Korku Edebiyatı" alanında oldukça kaliteli eserler veren ve bu kalitesini aldığı ödüllere tescillendirmiş bir yazarımız. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı'nın korku kulvarında emen adımlarla yürüten yazar, "Neden korku edebiyatı?" sorusunu, verdiği eserlerle şöyle cevaplıyor: Korkuyu kitaplarla korkutmak! ■

Sıra Sana Da Gelecek
Koray Avcı Çakman
Tudem Yayınları

KRALİÇEYİ KURTARIP HARİTADA KAYBOLMAK

Elif Konar Özkan

Ülkemizde en sıkıntılı derslerden sayılan Matematik ve Coğrafya meğer sadece bize has bir sorun değilmiş çocuklar için. Neden mi bu kanaate vardım? 1991'den beri Kanada'da edebiyat alanında dersler veren Vladimir Tumanov'un iki kitabıyla tanıştım. Tumanov, *Kraliçeyi Kurtarmak* kitabını, matematik ile arası hoş olmayan oğlu için yazmış. Fantastik bir macera içine yerleştirilmiş hesaplamalar, problem çözümleri, karekök işlemleri, denklemler, üslû sayılar, dört işlem vd. Edebi bir metin içinde mi tüm bunlar? Evet, hem de metnin ve kurgunun içine sıkı bir örgüyle işlenmiş biçimde. Hikâyenin içinde merakla ilerlerken aslında eğitimdeki genel sorunumuzun matematik ile yaşam becerilerini birleştiremememiz olduğunu net olarak görüyoruz.

Aynı durum coğrafya için ve özellikle harita okuma, harita bilgisi açısından da geçerli. Pek çoğumuzda ortaokul, lise yıllarımızda coğrafya pek sevimli gelmezdi (benim için değilse de gözlemlerim bu yöndeydi). İlimizin ve ülkemizin konumu; fiziki, beşeri, ekonomik, matematik coğrafya; kıtalar, ülkeler-devletler coğrafyası; jeopolitik; harita bilgisi ve haritaya bakarak yol bulma; bulduğumuz mekânı ve Dünya'yı tanıma, çevre bilinci, meteorolojiye dair ipuçlarını anlayabilme... Bütün bu konular aslında hayatın bir parçası. Biz yaşarken bunlardan bağımsız yaşamıyoruz, yaşayamayız da zaten. Gelgelelim eğitim gelince işler karışıyor. İşte tam bu noktada Tumanov, *Haritada Kaybolmak* kitabında yine fantastik maceranın içine yerleştirevermiş coğrafyayı.

Her iki kitabın da çocuklar, eğitimciler ve anne-balar tarafından bu kadar kabul görmesini (yaptığı baskı sayılarından anlıyoruz) çok görmemek gerek, zira yaraya merhem kıvamında kitaplar. ■

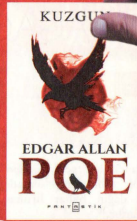

Haritada Kaybolmak
Vladimir Tumanov
Güneş Kitaplığı

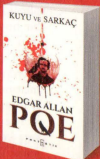
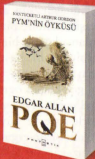
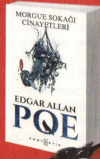
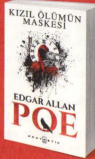
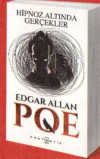
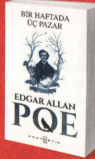
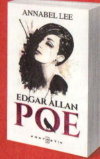

Kraliçeyi Kurtarmak
Vladimir Tumanov
Güneş Kitaplığı

Mehmet Ali & Akşamsefası

Edgar Allan Poe
kitaplığı

FANTASTİK
KİTAP

www.fantastikkitap.com

KÜÇÜK AĞAÇ'IN EĞİTİMİ

Tugba Coşkuner

"Doğa hakkında her şeyi bildiğini ve doğanın ayrı bir ruha sahip olmadığını söyleyenler, bir dağın bahar fırtınasında hiç bulunmamışlardır."

Arka Kapak / Tugba Coşkuner

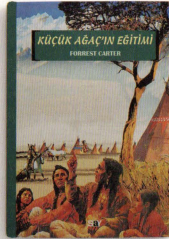
Kafa kâğıdınızdakiyle değil de hâlâ doğanın izdüşümünden devşirilen isimlerinize çağrılabilmeniz bir dönemde; ahlaki, akli, edebi boyut bakımından – ne mutlu ki – bakir kalabilmiş bir klanı ve bu klanın kaderini size bir müzikalmişçesine sunan bir kitap. Yazar, Musa'nın asasını kapitalizm uğruna yakan ya da en azından satışı çıkaran, henüz bin bir yapaylıkla kirlenmemiş geceyi camla kesip de kıyamet kadar karanlığı içimize boşaltan, her sabah sabun köpüğünden inşa ettiği göğe bakan Nemrut mizaçlı bazı beyaz adamlardan ve faili olduklarından dem vuruyor yapıtında. Ve nihayetinde de, beyaz adamlar sebebiyle klanın dağıtılmasını, ayrı ayrı dağlara sürgün edilmesini, aşağılanmasını konulan öncelikle eğitimcilerin ve sonra diğer herkesin başucu kitabı yapması, çantasından eksik etmemesi, kısım kısım birçok mesleki yemine dâhil edilmesi gereken gülbeşeker, deryadil ve akli gıdıklayan bir eser diyebiliriz buna.

Başlığın da ele verdiği gibi hem kitabın hem de başkahramanın adıdır Küçük Ağaç. Tüm mesele de onun eğitimiyle ilgilidir zaten. Küçük Ağaç'ın eğitimine, annesi ve babasını kaybetmesinden dolayı büyükbabasıyla büyükannesi destek olur. Ancak destek olmak ve eğitim mevzuu anladığımızdan çok farklı bir boyut taşımaktadır. Bizim daha tuvalet eğitimi-mizi tamamlamadığımız bir yaşta başlar Küçük Ağaç talim ve terbiyeye. İlk başta doğayla beraber yaşamayı, özyasaya itaat etmeyi, kendisi için doğayı asla incitmemesi gerektiğini öğrenir; eli yaşayacak kadar iş tutmaya alıştırılır. Psikomotor eğitiminin yanında kelime ezberlemeye ve büyük feylesofların kitaplarına konu olan, bizim erginlikte bile anlamadığımız, anlamadığımız için de hak vermediğimiz meseleler üzerine fikirler üretmeye, öğrenmeye başlar. Şimdiki ukala çağın çokbilmiş, müreddil beyaz adamının dahi edinmediği kadar, kütüphane kültürleri vardır.

Büyükbabanın okuma yazma bilmemesi bile bir sorun teşkil etmez.

Matbu kaynaklarla eğitilmesinin yanı sıra hayvanları dinlemeyi, toprağı duymayı, kuşun kanat cızırtısını hissetmeyi, ağaçlarla sevdiklerine haberler göndermeyi de öğrenir Küçük Ağaç. Toprak Ana ise okuyucuyu utandırarak, Cengiz Aytmatov'u kışkandıracak kadar kutlu bir meseledir onlara göre. Bu eğitimde ve anlayışta ilk insanın sadeliği ve samimiyeti vardır. Yerliler bize, Sezar Karakoç'un gök giysili insanlarını, batanları sevmeyenlerin Güneş'ini hatırlatır bu kitapta.

Yerli bir kabilenin zoraki bir çekirdek ailesinin üyeleridir üçü. Yarım deste kadar köpekleri, bir binek hayvanları, bir de çok gizli şarap üretim merkezleriyle. Aileye insan harici diğer varlıkları da ekledik; çünkü kitabın öğretisi tam da buna dayanıyor zaten. Ay'ı devirip Güneş'i iktidara getiren doğayla hemhal olma, her gün yeni bir öze muştulanmış olarak uyanma, her şeyin bir ruhu olduğuna inanma, ancak yaşayacak kadar avlanma ve para kazanma, yabani

Küçük Ağaç'ın Eğitimi
Forrest Carter
Çev. Şen Sür Kaya
Say Yayınları

ve evcil tüm hayvanlarla düşlerini paylaşma, onların düşlerine ortak olma, herhangi bir mevcudiyete kırk yıllık eşiyimşesine saygı ve aşk duyma meselelerine dair anlatılarla bezenmiştir kitap. Şimdinin doğayla kendini aynı cümlede bile kullanmayı beceremeyen insanları için uçuk kaçık bir anlatı sayılabilir eser. Öze dönmek, özümüzü keşfe çıkamak için bir vesile olmasına, Albert Camus'un absürd edebiyatının absürtlüğüne istihzayla muamele etmesine rağmen.

Roman, Küçük Ağa'nın organik tahsilinin siyasiler tarafından zorunlu eğitim vesile kılınarak kesintiye uğramasıyla devam eder. Ruhu, kapitalizmin ürettiği elektrik tellerinden bile ince olan dağ adamını, Ivan Illich'in *Okulsuz Toplum* kitabını tasdikler mahiyette boğar resmi eğitim. Zaten yazar da Küçük Ağa'ı ve bizleri daha fazla sıkıntıya sokmak istememiş olacak ki bir güzel rastlantı ve sürprizle yatılı okuldan kurtarır onu. Ancak zorunlu eğitim, felaketten oluşmuş domino taşlarının ilk taşını yıkmıştır, sıkıntılar art arda gelirir. Önce büyükbaba sonra büyükanne sonra da karındaşlarından farksız köpeklerini uğurlar göğe Küçük Ağa. Henüz altı yedi yaşlarında olmasına rağmen bu zorluklara, bir başinalığa ve çalışma hayatına atılımlığa dayanabilir; çünkü böylesi bir ruh sağlığına kavuşmuş, erdemi kemale erişmiştir. Günümüz insanının kırk yaşında bile ulaşamadığı erdeme Küçük Ağa, Küçük Ağa'ken ulaşmıştır; çünkü yerliler dünyaya, hayata ve nihayetinde içlerine bizim baktığımızdan farklı gözlemlerle bakarlar. Özdemir Asaf'ın dediği gibi yalınkat sevmek ve yaşamının sırrını çözmüşlerdir. Yazar, yerli kabilesinden tamamının bu minvalde bir mizaca sahip olduğunu roman boyunca vurgular, beyaz adamın ve siyasilerinin barbarlığını vurguladığı gibi. Baş ve yardımcı kahramanlar arasında geçen konuşmalar *Kelile ve Dimme*, *Bostan ve Gülistan*'daki öğretilere benzmekle beraber birçok ahlak kitabından daha etkileyici, ikna edicidir. Kanaatten, sabırdan yapılmış bir heykel gibi tüm ifrit duyguların önüne dikilir kitap.

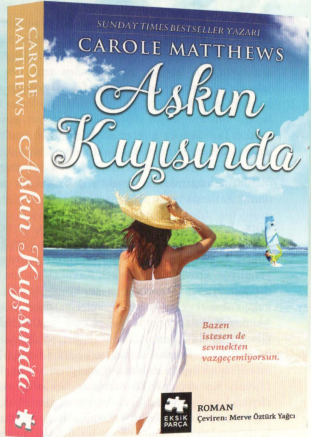
Kitap, kapitali put haline getirmiş insana bir farkındalık sağlar mı bilinmez ama kalbe, göze inen perdeleri yırtmanın zamanının geldiğini hissettirir, birkaç gece uykusuz bırakır, vcdanı karıncalandırır, size huzursuzluk veren şeylerden sakınmanızı öğütler, doğru yolda olmak ve doğru üzerine düşününmenin mizacının bu olduğuna ikna eder.

Roman bitimsiz biter. Küçük Ağa'ya ne olduğunu bilemeyiz, onun nasıl olduğunu da. Evlerinin, yerlilerin, şarap üretim merkezinin kaderini de. Ancak metni bitirince kuşlarla yarışan ve şanssız varsa isten pisten dışarıyı görebildiğiniz bir pencere bulabilir ve kenarına başımızı rast düşürürseniz cevabı biraz da olsa kestirmiş olacaksınız. ■

Mehmet Ali & Akşamsefası

**Tüm kitapçılarda
ve marketlerde!**

**Sizi yıpratran
insanlardan
sessizce uzaklaşın.
Albert Camus**

**Bazen istesen de
sevmekten
vazgeçemiyorsun.**

İnternet satış: www.uzaktanokul.com

Genel Önceki
İHA YATIN DAĞITIM
MERKEZİ 2016

Kitap ve Edebiyat

www.eksigiparca.com

f @eksigiparca
f @eksigiparca

Cemil Kavukçu

ÖYKÜNÜN USTA İSMİ KAVUKÇU'DAN "DENİZ ÖYKÜLERİ"

İsmet Şen

"Değişik zamanlarda yazdığım deniz öykülerimin bir arada olmasını çok istiyordum. Onları toparlamak için kitaplarımı taradığımda şaşırdım; çok dağınıktılar ve sayıları sandığımdan azdı. On beş yılın ürünü sadece on üç öyküydü." Öykünün usta kalemi Cemil Kavukçu, deniz temalı öykülerini topladığı "Maviye Boyanmış Sular" kitabının girişine yazdığı kısa sunuda bunları söylüyor. Kavukçu'nun, içinden deniz geçen ve bir solukta okunacak öyküleri hem hayranlarının hem de deniz öykülerine meraklı olanların kaçırmaması gereken çok özel bir seçki olarak raflarda yerini aldı.

Türk Edebiyatı'nda "herkes tarafından seilmeyi başarabilen tek öykücü" olarak nitelenen Cemil Kavukçu, birçok eleştirmenin gözde yazarları arasında yer alıyor. Örneğin Fethi Naci, Kavukçu'yu "en sevdiği on öykücü" arasında sayar. Füsün Akatlı, Kavukçu'nun zevkle okunan öyküler yazdığını söyler. M. Sadık Aslankara, Kavukçu'nun bugün olduğu gibi yarın da keyifle okunacak bir öykücü olduğunu belirtir. Semih Gümüş ise Cemil Kavukçu'nun önemli bir boşluğu doldurduğunu düşünür ve ekler: "Cemil Kavukçu, öyküseverlerin beklediği öykücüyü: Sıradışı öykü dili, el değmemiş dünyaları, alıılmamış tatları, anlatım yetkinliğiyle geçen kuşakların ustalarını kıskandıracak bir öykücü kazandı sonunda." Kavukçu, birçok eleştirmenden aldığı bu övgüleri, yıllarca çizgisini bozmadan sürdürmüş ve Türk Edebiyatı'nda kendine özgü, tutarlı, nev'i şahsına münhasır bir hat üzere akıp giden öyküleri ile büyük bir okur kitlesi kazanmıştır.

Bir söyleşisinde "Ben yaşamadığım, duyumsamadığım şeyleri yazmıyorum." diyen Kavukçu'nun öykülerinin tamamında hayat, bütün sıradanlığı ve çıplaklığı ile okurun gözünde canlanır. Hiç kuşkusuz, 15 yıl boyunca gemilerde Jeofizik Mühendisi olarak

çalışan Kavukçu'nun denize ve deniz işçilerine dair anlattığı öykülerde de durum böyle. Kavukçu, Can Yayınları'ndan çıkan *Maviye Boyanmış Sular* adını verdiği seçkide yer alan deniz öykülerinin gemide tuttuğu günlüklerden oluşmadığını ve hatta gemide çalıştığı yıllarda bir ikisi dışında denizle ilgili öykü yazmadığını söylüyor: "O ortamdan uzaklaştıktan sonra bende bıraktığı izlerin bazıları öykü kapılarını çaldı. Bu hep böyle olur; belki de bir özlemdir. Yazın kış koşullarındaki öyküler, soğuk kış günlerinde ise bunaltıcı sıcaklar çağırır beni." Öykülerinin çoğunu şantiyedeki karavanda ya da araştırma gemisinin kamarotunda yazdığını söylemesine karşın denizle ilgili öyküleri oldukça azdır Kavukçu'nun. Buna karşın deniz öykülerinin çıkış noktası olarak ise görev yaptığı araştırma gemisinde çalışan zabitan takımı ve mürettebatının başka gemilerden beraberinde getirdikleri birbirinden ilginç hikâyeler olduğunu belirtiyor ve ekliyor: "Beni besleyen denizde geçirdiğim süre değil, onlardan dinlediklerim olmuştur."

Küçük bir kıvılcımdan bile büyük öyküler çıkarmasını bilen Kavukçu'nun deniz öyküleri okura doyumsuz bir lezzetin yolunu açıyor. Kavukçu, okuru, "bilimmezlerle dolu ve öfkeli" olarak tanımladığı denizin derinliklerine sürüklüyor. ■

Maviye Boyanmış Sular
Cemil Kavukçu
Can Yayınları

Kitapveyorum.com

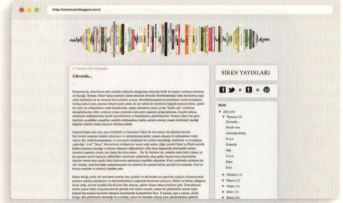
Yayına oldukça yeni başlayan bu blog, bir grup kitapseverin, kitap eleştirisi ve okudukları kitaplar hakkındaki şahsi görüşlerini paylaşmak amacıyla kurduğu bir platform. Bu platformda kitap içerikleri hakkında bilgi edinebileceğiniz gibi yapılan eleştirileri okuma ve aynı kitaplarla ilgili yorum yapma hakkına da sahipsiniz. Sosyal medyada ise henüz çok yeniler ve görünürleri yok gibi. Bunun da artacağını öngörebiliriz.

Kitaplar, yazarlar ve türlerin ayrı segmentler altında verildiği *Kitap ve Yorum*'da an itibarı ile 400'e yakın okuyucu yorumu bulunuyor. Yeni kurulmuş bir platform için oldukça iyi kabul edilebilecek bu rakam, bir anlamda platformun başarısını da gözler önüne seriyor.

Hakkında yorum yapmak ya da yapılan yorumları okumak istediğiniz blogun en güzel yanı ise kitap isimlerinin alfabetik sırayla veriliyor olması. Arama bölümüne dilediğiniz kitabın ismini yazabileceğiniz gibi dilerse alfabetik sırayla verilen listeden de arzu ettiğiniz kitabı seçerek yorumlara ulaşabilirsiniz. Sitede yazarların alfabetik olarak incelenen kitapların da türlerine göre tasnif edildiğini de ekleyelim.

Sade ve minimalist bir çizgide hazırlanan blogun tasarımını da blogu okunur kılan bir başka unsur olarak nitelendirmek mümkün. Gönül rahatlığı ile yolu açık olsun diyebileceğimiz zarif bir blog daha...

Mehtmet Ali & Akşamsefası

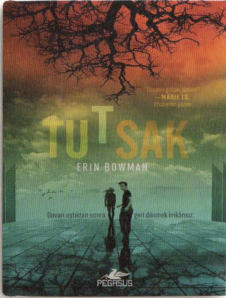
Sireninsesi.blogspot.com.tr

2007'den bu yana yayında olan *Sirenin Sesi* adlı bu blog, titizlikle seçerek yayınladığı kitaplarla adından övgüyle bahsettiren Siren Yayınları'na ait bir platform. Yayınladıkları kendilerine ait kitapların yorumlarına yer vermek için kurulan *Sirenin Sesi* adlı bu platformda yayınevi, farklı yayıncılık anlayışını bloga da yansıtmayı başarıyor. Sosyal medyayı son derece etkin bir şekilde kullanan yayınevinin blogu da bu anlamda benzerleri arasında fark yaratıyor.

Modern edebiyat eserlerini iyi bir çeviri eşliğinde okumak isteyenler için en iyi örnekleri sunan Siren Yayınları'nın blogu hazır şablon üzerine kurulmuş, çok da ilgi çekmeyen bir tasarıma sahip. Ancak; yayına başladığı ilk yıllarda çok fazla içerik girilmeyen platform, yıllar içinde yayınevinin repertuarının da gelişmesiyle, okuyucusuna oldukça sık içerik sunar ve tasarımından ziyade içeriğiyle ilgi çeker bir hale gelmiş.

Blogda, kitap tanıtımları okumanın yanı sıra edebiyat dünyasıyla ilgili birçok yenilikten haberdar olmak da mümkün. Gerek seçtikleri yazarlar, gerekse kaliteli çevirilerle uyum içinde olan kapak tasarımları sayesinde hali hazırda sağlam bir okuyucu kitlesine sahip olan yayınevine ait bu platform; özellikle yayınladıkları kitapların ve yayın sürecinin perde arkasını yansıtmak konusunda oldukça başarılı. Sık sık güncellenen, dinamik ve bir o kadar da fantastik arşiviyle son derece güçlü bir duruşa sahip *Sirenin Sesi*'ne uğramanızda fayda var. ■

Tuğçe Nida Sevin

Tutsak
Erin Bowman
Çev. Merve Şimşek
Pegasus Yayınları

Son yılların sevilen yazarlarından biri de Erin Bowman. Küçükken masal anlatmayı çok seven Connecticut doğumlu yazarın, bir rivayete göre ilk kelimeleri anne – baba yerine “evvel zaman içinde kalbur saman içinde” olmuş. Farklı şehirlerde yaşayan ve web tasarımı eğitim alan Bowman çeşitli şirketlerde tasarımcı olarak çalıştıktan sonra tam zamanlı yazar olarak hayatına devam etme kararı almış. Erin Bowman’ın çıkış romanı *Tutsak* (*Taken*), konusu ve bir distopya olması nedeniyle ilgi çekici. Roman bu alttürdeki benzerlerinin aksine, erkek bir anlatıcıya sahip: Gray Weathersby. Gray, kendinden bir yaş büyük ağabeyi Blaine ile birlikte Claysoot’ta yaşıyor. Claysoot’ta erkek çocuklar on sekizinci yaş günlerinde ne olduğu bilinmeyen bir güç tarafından alınıyorlar ve geri gelmek üzere ortadan kayboluyorlar, buna da Yükselme deniyor.

Etrafı aşılamayan bir Duvar’la çevrili olan Claysoot’un kendine göre kuralları var. Yaşam şartları pek gelişmiş sayılmaz, temel ihtiyaçlar karşılanıyor ve teknolojiye de pek yer yok. Yükselme, tüm kasaba

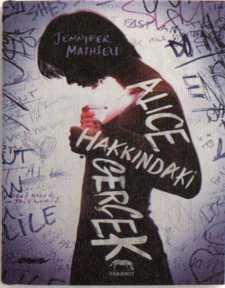
halkının Ziyafet adını verdiği bir etkinlikle karşılanıyor. Sevildiği için değil ancak kaçınılmazı kabul-lenip herkesin Claysoot’tan alınacak kişiye veda edebilmesi için.

Blaine için de Yükselme günü gelmek üzere. Claysoot’un kurallarına sadık yaşayan Blaine’in aksine, Gray son derece fevri, kurallardan memnun olmayan, öfkeli, başkaldırmaya müsait güçlü bir karakter. Ağabeyine de çok bağlı olduğu için gidecek olmasını pek kabullenememiş değil.

Blaine’in alınmasından sonra Gray, Emma ile eşleştiriliyor. Yükselme’yi kabullenemediği gibi so-yun devamlılığı için zorlandığı eşleştirmeyi de kabullenemeyen Gray, bu zamana kadar hep çeşitli bahanelerle bundan kaçabilmiştir. Ta ki Emma ile eşleştirilene kadar. Emma çocukluktan beri birlikte büyüdüğü, içten içe bir şeyler hissettiği bir kızdır. Eşleşmeye benzer bakış açılarına sahip ikili bir anlaşma yapar, birlikte vakit geçirip kasabadaki konseyi bu eşleşmeyi kabul etmiş olduklarına inandıracaklardır. Bu şekilde başlayan arkadaşlıkları, kısa sürede daha fazlasına dönüşür. Buraya kadar alınılmış distopya öğelerini içeren, M. Night Shyamalan’ın *Köy*’ünü anımsatan *Tutsak*’ta buradan sonra her şey değişiyor; gerçekler sürekli yer değiştiriyor, macera hiç bitmiyor.

Tutsak kesinlikle harika bir fikre sahip ancak Claysoot’un gizemi çözüldükçe yazarın göstermekten çok anlatmaya yer verdiği bir hal alıyor ve okuyucu bir anda kocaman bir bilgi kütlesi altında kalıyor. Evet, aksiyon hiç bitmiyor fakat olayların ardındaki bahaneler tahmin edilebilir bir hal alıyor. En başta yakalanan etkileyici hava zayıflıyor. Diğer bir sıkıntı da ikinci karakterlerin yetersiz geliştirilmesi. Hikâyeyi anlatan Gray dışındaki kimsenin, neyi, niçin yaptığını tam olarak göremiyoruz; hikâyenin birinci tekil şahıs anlatım tercihi ve bilgilerin okura sunuş tekniği nedeniyle diğer tüm karakterleri hep Gray’in ağzından dinliyoruz; hiçbir karakteri gözlerimizle göremiyoruz. Özetle *Tutsak* distopya severlerin keyifle okuyabilecekleri hızlı bir roman. Unutmadan bazı eleştirmenlerce bu romanın Lois Lowry’nin *The Giver* romanına benzetildiğini ve Açlık Oyunları serisinin hayran kitlesine hitap ettiğini de eklemeliyiz.

RICHELLE MEAD: BİR KAPI KAPANIYOR, BİR KAPI AÇILIYOR

Alice Hakkındaki Gerçek
Jennifer Mathieu
Çev. Boran Evren
Yabancı Yayınları

Kıskançlık, dedikodular ve yalanlar genç bir kızın hayatını mahvedebilir mi? Healy Lisesi'nde okuyan Alice Franklin lise üçüncü sınıfa geçmeden önceki yaz okulun en popüler kızı Elaine O'Dea'nın partisine davet edilecek kadar popüler bir kızdı. Ancak o gece partide olan ya da olduğu söylenen bazı olaylardan sonra bu durum fazlasıyla değişmişti. Üstüne bir de Alice'in o partide adının anıldığı çocuklardan birisi ve okul takımının yıldız oyuncusu, okulun popüler çocuğu olan Brandon bir araba kazasında, iddia edildiğine göre Alice ile mesajlaşırken ölünce dedikodu kazanı kaynamaya başlamıştı. Peki ama Alice hakkındaki gerçek tam olarak neydi? Işın doğrusu bunu öğrenebileceğimiz tek bir kişi var: Alice'in kendisi.

Texas'ta yaşayan ve öğretmenlik yapan ve öğrencileri yakından tanıyan yazar aslında çok da uzak olmadığımız "Akran zorbalığı" temasına her birinin biraz fazlaca basmakalıp olduğu 4 farklı karakterin –bir geek, bir zorba kız, bir eski en yakın arkadaş, bir sporcu– kendi ağzlarından anlatımıyla değişik bir bakış açısı katıyor. Ve bu kısa roman sizi etkisi altına alarak kitabın sonuna kadar neyin doğru neyin yalan olduğu karmaşası Alice hakkındaki gerçeği öğrenmek için merakla devam etmenizi sağlıyor. Jennifer Mathieu'nun Türkçede henüz yayınlanmış iki romanı daha bulunuyor. Alice Hakkındaki Gerçek'in, Amazon editörleri tarafından 2014'ün en iyi genç yetişkin romanı seçildiğini de son olarak ekleyelim.

Mehmet Ali & Akşamsefası

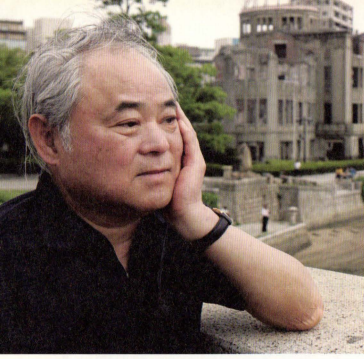
Küçüklüğünden beri yazar olmayı hayal eden Richelle Mead, kendi resimli kitaplarını çizerek başlamış bu işe. Büyüdükçe bu resimli kitapların yerini kısa hikâyeler almış ama hayallerini gerçekleştirmek o kadar da kolay olamamış. Lise ve üniversite yıllarında hayatın koşturmacası arasında bu hayalinden uzaklaşmış ve kendisini İngilizce öğretmeni olarak bulmuş. Bir süre sonra hobi olarak yazmaya yeniden dönen yazar çok satan kitaplarından önce bilimkurgu kitabı yazmaya başlamış.

Şimdi yirmi beşten fazla romanın yazarı Richelle Mead, ülkemizde en çok *Vampir Akademisi* ve *Kanbağları* serileri ile biliniyor. Mitoloji hayranı olan yazar, kitaplarındaki karakterleri gerçek hayattaki kişilerden ya da olaylardan değil, çoğunlukla mitolojiden esinlenerek yazıyor. Sinemaya uyarlanan *Vampir Akademisi*'ndeki Moroi'lerin ve Strogoi'lerin Romen mitolojisinden esinlenilmiş olması gibi yurtdışında 2015 yılında yayımlanmış *Soundless* romanı da Çin mitolojisinden esinlenerek yazılmış. Vampirler ve simyacılar bir yana yazarın bugünlerde *Işıltı Sarayı* adlı yeni serisi de aynı adlı ilk kitabıyla ülkemizde yayımlandı. Tarihi bir atmosferde geçen baş döndürücü bu romantik seride fantastik öğeler ve macera başrolde.

Çoğunlukla kitap okurken ya da kitap yazarken bulabileceğiniz Mead, kendisini kitaplardan ayrabildiği zamanlarda ise farklı kokteyller denemeyi, seyahat etmeyi, berbat reality şovları seyretmeyi, kıyafetler için alışveriş yapmayı seviyor. Kendisini kahve tiryakisi olarak tanımlayan yazar pijamaları içinde çalıştığını ve komik ve esprili her şeye bağımlı olduğunu da itiraf etmekten kaçınmıyor. Michigan'da doğan Richelle Mead şimdilerde Seattle'da yaşıyor. ■

Richelle Mead

ATOM BOMBASINI YENEN; YALINAYAK BAŞIKABAK GEN

Adnan Saracoğlu

İnsanlık rüşdünü pek de ispat edememişken, dünya barışını sağlayamadan dünyalar kadar dünya savaşını yapmakla utanç destanları yazmışken, Japonya'dan bir büyüğümüz Keiji Nakazawa da, kalsın çocukken bizzat tanık olduğu atom bombası insan kırımını, olağanüstü bir manga ile yüzümüze nakşetsin çok mu?

Karlar içinde çıkan, üzerine sürekli basılmasına rağmen kökleri gittikçe güçlenen ve sonunda ürün vermeyi başaran buğday filizleri, kitabın en güçlü ve temel metaforu olarak kitabın başkarakteri Gen'in babasının ağzından çıkıyor: Altı senedir savaşın içinde olan, yetişkinler arasında yapılan entipüften süngü talimlerine sarhoş gelerek ve biteriye pırtlayarak darmadığı eden adamdan bahsediyorum. Kaynaklarıyla kendisine yetmesi zor olan Japonya'nın diğer ülkelerle barış içinde yaşaması, gücü yettiğince etrafındaki ülkeleri sert bir şekilde sindirip kolonileştirmesi gereğini savunan emperyal savaş tezinin tam karşısında, üstelik savaşın en yok edici sularında durmak pek büyük bir cesaret olsa gerek.

Çizgisinin kaba olduğuna itiraz etmeye gerek yok, o kabalık anlatılan yıkımın niteliğine öylesine uygun ki, adeta özel olarak geliştirilmiş. "Yüz milyon ateşli ruh hücum! Amerikan ve İngiliz şeytanlarını yok edin!" pankartlarıyla donatılan şehirde, beş çocuklu bir aile; üstelik anne de hamile. Çocuklardan yedi yaşlarındaki Gen ablası Eiko ve dört yaşlarındaki Shinji anne babasının yanında kalırken, ortanca Akira bir boğazın eksilmesi düşüncesiyle köye

gönderiliyor, büyük evlat Koji ise silah fabrikasında, babasının dolaylı itilip kakılmasından ve iftiralara uğramasından yılarak en uzun ve en milliyetçi atlayışını yapıp orduya katılmakta görüyor çözümü. "Seni öldürürüm." diye bağırarak Koji'nin üzerine yürüyen annesinin olağanüstü yumuşak ve fedakâr bir kadın olduğunu bildiğimizde, tüm ciltlerde, kitabın mükemmel bir şekilde işleyen dramatik gerilim mekanizmasıyla tanışmış oluyoruz. Koji'yi reddedeceğini söyleyen babası ise: "Ne demek ülkem için, ceplerini doldurmak için savaşta girdiler, uyan artık Koji!" sözlü şamarıyla silkeler oğlunu.

Karakterler ilk karşımıza çıktığında saldırgan, düşüncesiz hatta ahlaksız gibi görünüyorklar, üzerlerinden geçmiş olan yıkım onlara ulaşmamız yönünde çok büyük bir engel oluşturuyor, geçmişlerini öğrendikçe bu en kırılan insanların tahammülfersa yüklerini ancak bu kadar kaldıradıldıklarını anlıyoruz. Koji ile karşılaştağında ona saldıran, sürekli sarhoş ve nihilizan tavırlı Kumai'nin, üniversitede laboratuardan çıkmayan hevesli bir öğrenci, sevdiği kadın Natsuko ile evlilik planları yapan ve biricik annesini gönülünden bir an olsun koparmayan aynı Kumai olduğunu üzülerək görürüz. Zorunlu olarak "ölümle" nişanı yapılan Kumai: "Anne, Natsuko bağışlayın beni. Yaşamak istiyorum ama etrafımdaki herkes ölmek gerektiği konusunda birleşmiş." diyerek insanca ısyanı haykırır tüm savaş fetişistlerinin ve ölüm havarilerinin üzerine. Ölüme yetecek kadar yakıtı olan uçak ile annesinin ve sevdiği kadının çalıştığı tarlanın üzerinde uçar durur; yere çakılıp yaralanması ölümünün bir süre daha erteleyebilmesine yarar.

Nakazawa, adeta normal bir şey yapar havasındaki "saygın" bilim adamlarını, mutlu ve güven dolu

suratlarıyla ABD'li atom bombası yapılarını çizir. Kara lekelerin parolasıdır belki de bu tercih. Bombanın atılması öncesini, ısl ısl parlayan güneş, canlı bir ağaç ve heybetli bir dağ ile özetlerken muhtemel zıtlığı ve kanırtıcı kopuşu belgelendirir. 6 Ağustos 1945 saat 08.15 Hiroşima! Keşif uçaklarının çekilmesi sonrasındaki sakinliği, yok edişe teşne kılan bir plan! Daha çok ölümsün ve Japonlar barışa zorlansın diye. Ölüm endüstrisinin hızlı çekimi olan bomba yüklü uçağın adımı bir anneden aldığını (Enola Gay) bilmek aklımızı nerelere savuruyor, ya bombanın küçük velet (Little Boy) anlamındaki adı?

Bombadan sonra (ikinci, üçüncü ve dördüncü ciltler) Nakazawa'nın çizimleri insanı allak bullak eden bir düzeyde kilitlenip kalıyor. Eriyen binlerce insanın şehirde devriye gezdiği, suratlarındaki insanî unsurları bomba tarafından gaspedilerek yerlerine bırakılan zombivarî et kütlesiyle iktifa ettikleri, kemiklerinden sıyrılan etleri, kurtlanıp kokuştukları halleriyle ailelerinin bile kendilerine dayanamadığı, cesetlere dar gelen en yıkım şehri Hiroşima'nın kâh panoramik kâh detaycı resimleri...

Doğacak bebeğini düşünmek zorunda olduğundan, yıkıntılar altındaki kocası, kızı ve küçük oğlunu ölüme emanet eden ve Gen ile alevlerin arasında uzaklaşan annenin fedakârlığı hangi matematikte hangi sembolle gösterilir? Bebek bombanın atıldığı, ölümün en korkutucu kostümlerini giydiği gün doğuyor. Yaşam her şeye rağmen devam ediyor! Geride bırakılan baba en güzel sözleriyle yâd ediliyor: "Barışa inanmak ve savaşa karşı çıkmak, belki de en büyük cesaret."

Bunca ölüm arasında yaşam hasat etmeye çalışan ve hiç yılmayan Gen yüzü büyük oranda yanmış olan dansçı Natsue'ye yarenlik ediyor. Tek tek cesetlere bakıp dişlerinden tanıyıp babasının yanına gömmek istediği annesini ararken hem de. Güzel göründüğü yalanıyla moral vererek, güzel olmadığını gördüğünde canına kıymaya kalktığında onu kurtarıp yeniden yaşama azmi kazandırarak. Üstelik bunları yeni doğum yapan annesi ve bebeğin yiyecek hiçbir şey bulamadığı ve onlar için koşturup durduğu vasatta yapıyor.

Vücudunun büyük kısmı yanmış, kurtlanmış ressam Seiji'ye ailesi bile dayanamazken, başlarda günlük üç yen kazancın hevesiyle, sonrasında ise devasa kalbinin kuşatıcılığıyla bıkmaksızın yardım eder. Neredeyse kendisi bile unutmışken insan olduğunu, Gen ona hatırlatır. Kendi aşağılanmışlığını Gen'i aşağılayarak dengelemek ister; zorluk geçirmez Gen'in kendisini iyice sahiplenmesiyle moral bulup kullanabildiği tek uzvu olan ağzıyla resim yapmaya bile başlar. Seiji büyük bir sanatçı karakteri taşır; hem

dışarıda gördüğü yüzlerce ceset ve ağır yaralının resmini yaparak üzerindeki borçtan kurtulmak, hem de vücudunu toplama teşhir ederek "sağlam" kalanların ikiyüzlülüğünü yüzlerine çarparak eleştirisini tamamlamak ister.

Artık yenilgiyi kabul etmiş ve her boyutuyla sıfırı tüketmiş bir Japonya vardır. Savaş sonrası hortlayan karaborsa ve hızla zenginleşen leş kargaları, cepheden dönmesiyle yasadışı örgütlenme yarışına giren savaş makinesi gazi askerler, çaresizlikten akla hayâle gelmeyecek planlarla yiyecek temin etmeye çalışan çocuk çeteleri...

Kitabın içerisinde yoğun bir düşman eleştirisi yapmayan, bunun yerine Japonya'ya en büyük zararı verenin sorumsuz ve ahlaksız Japon yöneticileri ve askerleri olduğunu sergileyen Nakazawa, hem atom bombasının korkunçluğunu hem de ateşkes sonrası'nın işgalci ABD askerlerinin yıkıcılıklarını özetlediği resimlerle (yağma, tecavüz, aşağılama) taşı gedğine koymasını da bilmiştir.

III. Richard'ın en önemli olan son kısmında "bir ata krallığı" çağrısını hatırlarsınız; burada çirkin bir hırslı sonundaki çaresizlik, küçücük bir ihtiyacın koca bir kaybı engelleyebileceği umudunu doğuruyordu; Gen'in saçlarının çıkmaya başlaması ise koskoca bir yıkımın ardından küçük bir yaşam umudunun her şeyi dengeleyebilecek bir başlangıç sunabileceği müjdesini veriyor. Tüm kötülöklere rağmen... ■

Yalınayak Gen 1 - Hiroşima'nın Hikâyesi
Keiji Nakazawa
Çev. Levent Türer
Desen Yayınları

GERİLİM YAZARI PAULA HAWKINS: YA BAŞARILI OLACAKTİM YA DA VAZGEÇİP KENDİME YENİ BİR KARIYER EDİNECEKTİM *

Çeviri: M. Merve Şimşek

Trendeki Kız kitabının yazarıyla taşıt pencerelelerinden röntgencilik yapmak, aile içi şiddet ve Dan Brown'un çok satanlar listesi rekorunu egale etmesini konuştuk.

İlk gerilim kitabınız olan *Trendeki Kız*, Dan Brown'a ait olan en çok satanlar listesinde üst üste 20 hafta kalma rekorunu kırdı. Bu konuda nasıl hissediyorsunuz?

Rekor kırmak harika bir duygu. Öte yandan aynı zamanda biraz yapay bir şey değil mi? Bu rekorların ne zaman başladığından emin değilim ve bir yazarın bakış açısından değerlendirecek olursak bu en önemli şey değil.

Ekonomi gazetecisi olarak çalışmanızın ardından kitap yazarken size destek olması için ailenizden borç para aldınız. Bu size ekstra yük getirmiş olmalı?

Evet. Bu kitap işe yaramasaydı ya tekrar gazeteciliğe geri dönecektim veya yapacak tamamen yeni bir şey bulacaktım. Bu son şansımı.

Hikaye, hayatı hemen hemen darmadağın olmuş olan Rachel'in, günün başlangıcında saat 08:04'te

ve günün sonunda 17:56'da gördükleri etrafında dönüyor. Londra hayatına kısaca göz atıyoruz ama bu aslında bir şehir romanı değil, değil mi?

Hayır, büyükşehirden ziyade banliyö hayatına yönelik. Bu kişilerin hayatlarının bu döneminde burada yaşamaları bana daha doğru geldi. Bunu aynı şekilde Londra'nın göbeğinde kurgulayabileceğimi sanmıyorum.

Kitap hayalinizde nasıl şekillenmeye başladı?

Birçok tren yolculuğu yaptım ve her zaman gerçekten bir şeye şahit olsam ne kadar ilginç olacağını düşündüm. Çünkü aslında hiçbir zaman ilginç bir şeye şahit olmuyorsunuz ya da ben hiç ilginç bir şey görmedim. Evlere bakıyoruz ama çoğu zaman insanları görmüyoruz bile; belki aklımıza bazı imgeler getiren şeyler görüyoruz. Örneğin arka bahçede terk edilmiş oyuncaklar ve bu bizi bir şeyler hakkında düşünmeye sevk ediyor.

Rachel, gördüğü bir şeyin, hayalini kurduğu hayata sahip olan kadının kaybolmasına ışık tutacağına ikna oluyor...

Benim orijinal fikrim birinin bir saldırdı anına tanıklık etmesini ama sonra bu fikirden uzaklaştım; bunun çok daha muğlak bir şey olmasını istedim.

Ayrıca Rachel'in son derece büyük bir içki alışkanlığına sahip olması nedeniyle ortaya çıkan ve kitabın taviz verilmez bir unsuru olan bir kafa karmaşıklığı var. Buna ne yol açtı?

Uzun zamandır alkol tüketimi nedeniyle hafıza kaybı yaşıyan bir hakkinda yazmak ilgimi çekiyordu. İnsanların içki içtiğinde kendinden geçmesi ve yaptıkları sıradışı şeyleri anlatan bir kitap okudum. İnsanlarla yaptığım konuşmalardan da bunun çok garip bir şey olduğunu biliyorum. Yapılan bir şeyi hatırlamamak suçluluk hissinde ve sorumluluk hissinde köklü değişikliklere neden oluyor. İnsanlar size bir şeyi yaptığınızı söylese bile eğer gerçekten hatırlıyormısanız yeterince sorumlu hissetmiyorsunuz veya bazı durumlarda kendi suçunuz olmayan şeyler için sorumlu hissediyorsunuz. Ben bunun üzerinde çalışılacak ilginç bir şey olduğunu düşündüm.

Bu sizin ilk gerilim kitabınız olsa da Amy Silver adıyla "*Cadde Kızı*" da dahil olmak üzere genç kız edebiyatı sayılabilecek birçok roman yazdınız. Bu değişiklik neden?

Amy Silver adıyla yazdığım ilk kitap talep üzerine yazılmış bir kitap ve o kitapların fikirleri tamamen bana ait değildi. Her ne kadar onları yazarken çok keyif alsam da ve o kitaplar benim için harika bir alıştırma olsalar da benim okuyacağım türde kitaplar değiller. Ben hiçbir zaman o tür kitaplar konusunda kendimi rahat hissedemedim. Ve yazdığım kitaplar gitgide daha karanlık hale geldiler ve içlerinde daha fazla trajedi olmaya başladı. 4. Amy Silver kitabım pek de başarılı olmayınca ben de ya bu işi düzgün bir şekilde yapıp gerçekten istediğimi yazmaya veya bundan vazgeçip yeni bir kariyere odaklanmaya karar verdim. Bu kurguyu doğru şekilde yapmak için son bir şans gibi geldi bana.

En sevdiğiniz suç/polisiye romanı yazarları kimlerdir? Sizin Zimbabve'de yetişirken çok fazla Agatha Christie okuduğunuzu biliyorum.

Aslında çok var, en yakın zamanda Megan Abbott, Tana French, Harriet Lane, S.J. Watson gibi kişiler. Louise Welsh harika, Amerikalı bir yazar olan Cara Hoffmann gerçekten ilginç gerilim kitapları yazıyor. Kate Atkinson'un hem edebi yönüne hem de suçu ortaya koyma şekline hayranım. Ama yazarken suç/polisiye romanlarını okumuyorum çünkü diğer kişilerin olay örgülerini nedeniyle dikkatimi dağıtmak istemem.

Psikolojik gerilimler, çoğunlukla aile içi olanlar, şu anda inanılmaz şekilde başarılı oluyor gibi görünüyor; bunun ilk örneği olarak *Kayıp Kız* kitabı verilebilir. Bunun bir parçası olmak seni gözardı edilmiş gibi mi hissettiriyor yoksa bu durumdan mutlu musun?

O türün içine dahil edilmekle ilgili bir sıkıntım yok. Yeni olduğundan emin değilim. Bence olan şu, *Kayıp Kız* gibi bir kitap çok başarılı olur ve bir fenomen haline geliyor ve sonra herkes o kitabın farkına varıyor. Ama aile içi ortamda geçen suç/polisiye kitapları çok uzun bir süredir yazılıyor. Ve beni ilgilendiren bu tip psikolojik gerilim kitapları. Eğer bir şekilde şiddetle karşılaşsanız bunun büyük çoğunluğunun evde olduğunu görürsünüz. Bunlar belki de kadınların daha çok karşı karşıya kaldığı endişeler. Eğer şiddet mağduru olacaksak bu genellikle aile içi ortamda oluyor; dolayısıyla bunlar daha çok bizlerin düşündüğü şeyler. Ben suç veya şiddet eyleminin kendisinden ziyade şiddetin psikolojisi ve kişinin o noktaya nasıl geldiğiyle ilgileniyorum.

Şimdi iki kız kardeşle ilgili gerilim romanın üzerinde sıkı bir şekilde çalışıyorsunuz. Devam kitabı yazmak zor mudur?

Daha fazla baskı var. *Trendeki Kız* kitabımı yazdımda kimse kim olduğumu bilmiyordu. Bu da yazarken bir rahatlık sağlıyordu. Yeni kitap bazı açılardan farklı bir hisse sahip olurken bazı açılardan da benzerlik taşıyacak. Ben o paranoyak havanın bir kısmını bu kitaba da taşımak istiyorum ancak bu kitabın daha kalabalık bir karakter ekibi var ve sanıyorum daha az klostrofobik his veren bir kitap olacak.

Bu arada *Tendeki Kız* kitabı filme çekilmek için hazır görünüyor.

Evet, haklarını DreamWorks aldı. The Help filminin yönetmeni Tate Taylor yönetmenliğini yapacak ve Rachel'ı oynaması için Emily Blunt ile görüşüyoruz. Kabul ederse mutlu olurum, bence o harika bir aktör. Ancak filmi ben yazmıyorum ve senaryoyu da görmedim.

Siz daha fazla dahil olmak istediniz mi?

Hayır, pek değil. Bunu daha önce yapmadım ve film yazmak konusunda hiçbir şey bilmiyorum. Bazı kişilerin işlerini adapte etmekte çok başarılı olduklarını görüyorum ama bu benim için çok riskli olurdu, hem ben zaten bir başka roman daha yazmaya devam etmek istiyorum. ■

* Kaynak: <http://www.theguardian.com/books/2015/jul/19/paul-hackins-girl-on-the-train-interview>

BAĞIMSIZ KİTAPÇILAR AMAZON TEHDİDİNE KARŞI *

Çeviri: M. Merve Şimşek

Sahiplerinin içecek ikram ettiği, çeşitli performanslar sergilediği ve el sanatları atölye çalışmaları yaptığı ve içerisinde birçok özellik olan kitapçevlerinin açılması müşterilerin Amazon'dan uzaklaşmasını sağlıyor.

Şu anda Hove'daki Book Nook mağazasında çocuklar için hikaye saati yapıyor ve mağaza sahibi Vanessa Lewis, Julia Donaldson'un *Dedektif Köpek* isimli kafiye resimli kitabını okuyor. Kalabalık bir heyecanlı çocuk grubu hep bir ağızdan "kokla, kokla, kokla" diye bağırıyor.

Eski bir öğretmen olan Lewis teatral bir şekilde kükrerken, anne-babalar mağazanın arka tarafındaki kafede lattelerini yudumluyorlar. Güney kıyısı şehrinin sakin bir sokağına gizlenmiş olan Book Nook, Lewis'in içinde birçok özelliği barındıran "destinasyon" kitapçevlerinin gitgide arttığının bir göstergesi. İnsanlar buraya gelmek için yollarını değiştiriyorlar. "Günümüzde sadece bir kitapçı olarak var olamazsınız; kitapçıları insanların takılacak isteyebileceği bir yer haline getirmeniz gerekli." diyor.

Geçen sene bu küçük bağımsız kitapçı Waterstones ve Foyles gibi ulusal çaptaki rakiplerini yenerek yılın çocuk kitapları satıcısı ödülünü aldı. Son yıllarda Amazon ve süper marketlerle girdiği kıran kırana

rekabet ve e-kitap satışlarındaki büyük artış nedeniyle hırpalanan bağımsız kitapçevleri zor zaman geçirdiler. Şimdi basılı kitaplardaki, özellikle çocuk kitaplarındaki artıştan ve insanları kapıdan içeri sokmak için kullandıkları yenilikçi yaklaşımlardan güç alarak kendilerini savunuyorlar.

Bu Nielsen Kitap Araştırmaları tarafından bu ay açıklanacak olan rakamlar gösteriyor ki Britanyalılar bu sene 78 milyondan fazla kitap aldı. Bu 2015 yılının aynı döneminden neredeyse 4 milyon daha fazla. Nakit açısından bakıldığında satışlar %9'dan daha fazla bir artış gösterdi, ki bu son 10 yıl içerisindeki en iyi performans, ve basılı kitapların satışları şu anda e-kitap satışlarından daha hızlı büyüyor.

Yeniden canlanmayı sezen yazar Betsy Tobin ve sanatçı Tessa Shaw riski göze alarak işe girdiler ve Ink@84 isimli kitapçevini geçen yılın sonunda kuzey Londra'da bulunan Highbury'de açtılar. Ama bu farkı olan bir kitapçı. Kurgu ve butik buralar, gurme kahveler, el yapımı cin gibi süslü içeceklerin yanı sıra film gösterimleri yapıp yazarlık atölyeleri, şiir geceleri ve çocuklar için resim dersleri de düzenliyorlar.

"Biz emlakçı olarak iş yapan bir yer devraldık ve topluluktaki insanlar minnettarlıktan neredeyse

önümüzde diz çıktılar. Böyle bir yerin onların evinin önünde açılacağına inanamadılar.” diyor Tobin. Onlar kendilerini bağımsız kitapçıların rünesansının bir parçası gibi hissediyor. Son 6 ay içerisinde Londra'nın bu bölümünde 3 tane açıldı.

400 mil kuzeyde bulunan Edinburg Kitapevi herhangi bir kokteyl sunmuyor; ancak sahibi Marie Moser eğer ihtiyacınız varsa sizin için çay demleyebilir. “Her zaman insanlar için su ısıtıcısını hazır bulunduruyoruz.” diyor. Moser, 4 yıl önce hayatı boyunca biriktirdiği tüm parayı riske ederek o zamanlar mücadele etmekte olan bir kitapçıyı devraldı. O zamandan beri cirosunu ikiye katladı. “Ben kitabın öldüğüne asla inanmadım. Böyle şeyleri silkeleyip atmak yüz yıllar sürer.” diyor.

Kilit nokta, kitap çeşitliliğini artırmak ve insanların daha fazla el atmasına izin vermek. “Biz değerli kitapçı değiliz.” Bir kitapçı sahibinden beklenmemesine rağmen, Moser e-kitaplara karşı değil. Geçen senenmesine bir e-kitap okuyucu aldı (“Onlar ışıklı ve yazıyı yakınlaştırmak mümkün.” diyor). Ama Amazon'a karşı hiçbir sevgi hissi yok: “Eğer benim dükkanında A ile başlayan o kelimeyi söylerseniz araba klaksonumuzla size korna çalarız.” diye şaka yapıyor.

Amazon'a karşı hissettiği bu antipati hissinde yalnız değil. “Genel olarak müşterilerimiz Amazon kullanmak istemiyor ve Amazon kullanmamak için bilinçli bir seçim yapıyor.” diyor Tobin. “İlk birkaç yıl herkes düşük fiyatların ve bir gecelik teslim süresinin cazibesine kapıldı. Ama sonra insanlar kitapları keşfetme anlarında neler kaybettiklerini düşünmeye başladılar.”

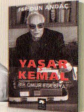
Tobin basılı kitapların yeniden canlanmasının Amazon'un vergiden kaçırma iddiaları ve sıfır saat sözleşmeleri hakkındaki haber yayınlarına bağlıyor. Amazon Kindle gibi e-okuyucuların satışları da düşüştü. Veri grubu Euromonitor'a göre Birleşik Krallık şu anda 5 yıl önce aldığı yarısı kadar e-okuyucu satın alıyor. Bazı analistler bir kültürel kayma tespit ediyor. Mintel araştırma firmasında Trend danışmanı olarak görev yapan Richard Cope şöyle diyor: “Basılı kitaplara geri dönüş insanların okuma zevkleriyle içli dışlı olmasıyla ilgili. Bunu kaybetmiştik. Bu aynı müzikte vinil plakların yeniden canlanması gibi”.

Yani bu basılı kitapla e-kitap arasındaki savaşta başladığı taşınan son nokta mı? Hatta e-kitap ortadan kaybolma yolunda mı? Nielsen Kitap Araştırma Merkezi'nden Andre Breedt bu şekilde düşünüyor. “E-kitaplar kalıcı olarak burada. Evet, büyüme hızı yavaşladı ama aslında çoğunlukla kişisel yayıncılıkla yayınlanan kitaplara yönlendi. Basılı kitaplar varlığını sürdürecektir çünkü onlar kültürün kökleşmiş bir parçası.” ■

* Kaynak: <http://www.theguardian.com/books/2016/jul/16/independent-bookshops-continue-to-publish-on-amazon>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Türk Edebiyatının Seçkin Yazarları Şimdi Eksik Parça'da Okurlarıyla Buluşuyor!

YAŞAR KEMAL BİR ÖMÜR EDEBİYAT Yaşantı

Feridun Anadol, Yaşar Kemal'in anlattı evrenini bir kazacı gibi ortaya çıkarmaya, görmeye, anlamaya devam ediyor. Üç kitaplık dizisinin ikinci kitabı yazarımızın Yaşar Kemal'e farklı zamanlarda yaptığı söyleşileri içeriyor.

ÜÇ KAR TANRIÇASI Roman

Nevzat Çakır, “Ege Çölemesi” adımı verdiği roman dizisinin yeni kitabı Üç Kar Tanrıçası'nda antik kent gıyassıyla birlikte yerel dokuda yaşanan hızlı değişimin döndüğü insan ilişkilerinin sürükleyici öyküsünde dile getirir.

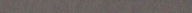
SOL YANIM KÖMÜR KARASI Roman

“Sol Yanım Kömür Karası”, Karadeniz'in kıyısındaki bir maden kasabasında başlayan ve süren toplumsal uyanış romanı. İnsanlara ölümle yaşam arasında seçim hakkı tanımayla zorunlu koşulları dillendiriyor.

UNUTULUŞ Roman

Namık Doymuş bir savrulma, tutunamama öyküsünü anlatır bize Unutulmuş adlı romanında. Tarhan Baykut'un Almanya'dan İstanbul'a sürüklenişindeki kimlik parçalanması, yitirilen aidiyetin sanrısı, bir yerde olamamanın uyumsuzluğu bu öyküyü biçimler.

Genel Dağıtım
İki A Yayıncılık (0212) 272 45 46

EKŞİK PARÇA
edebiyat

Ezgi Durmuş @aylakmatmazel

HASHTAG TATİL HASHTAG KİTAP

Google, Facebook, Apple gibi dünyanın en büyük ve en önemli şirketlerinin mülakatta sordukları sorular gündeme gelmişti bir ara, bilirsiniz. 'İnsan cevaplayacak bunu insan!' diye içimizden geçirip, çok şükür zekâmıza zeval getirmeden 'agbi koskoca Google yani, "neden bizimle çalışmak istiyorsun?" diyecek hali yok tabii!' diye konuyu kapattığımız sorular... Ben bir şirket yöneticisi olsam, mülakatta hiç öyle büyük prodüksiyonlu sorulara girmem açığı, adaylara hobilerini sorardım. 'Kitap okumak' diyenleri de tek celsede eler, hayatta başarılar dileyerek uğurlarım. Çünkü hobileri kitap okumak, müzik dinlemek ve sinemaya gitmek olan insanların kendilerinde en sevdikleri özellikleri de dürüst ve disiplinli olmalarıdır. Şirketi batırmak gibi bir projeniz yoksa -zaten- olması gereken sıradan şeyleri, üstün bir özellikmiş gibi dile getiren insanlarla çalışmak istemezsiniz herhalde? Ki bence çalışmayı bırakın, çevrenizde bile tutmamalısınız o zatları. Şahsen ben tutmuyorum. Hayatı boyunca hiçbir kitap cümlesinin altını çizmemiş, uykusuz kalma pahasına bir kitabın sonunu getirmemiş, hiçbir cümleye denk gelip de derin derin iç çekmemiş, mantığı duygularına galip gelecek kadar hislerini kontrol edebilmiş insanlarla paylaşabileceğim ortak bir şey olamaz, biliyorum. Bunu öğrendiğim ve kitapları insanlara tercih ettiğinden beri de daha çok kitap okuyorum.

"İyi hoş da bu sıcakta nasıl kitap okuyorsun, ben okuyamıyorum!"

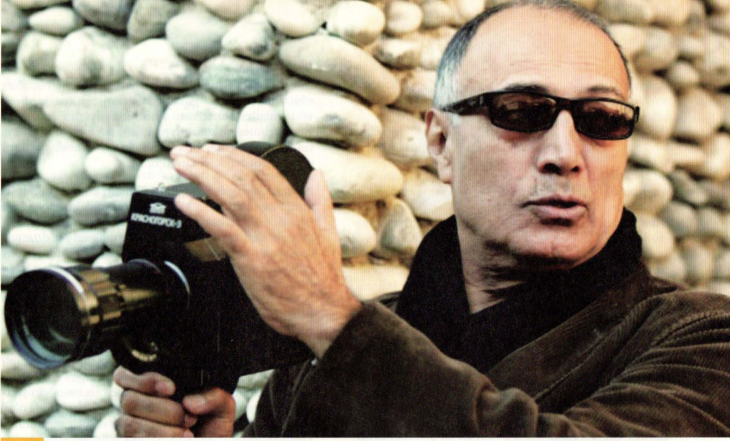
Bu sıcakta çay içmenin harareti aldığı söyleyerek termodinamiği şaşkına uğratan kişilerden bunu duyunca, elbette ben de biraz afallıyorum. Uzun yıllardır insanım; kitabın mevsimi olduğunu daha yeni duyuyorum. Henüz iki sene önce biz değil miydik plajda ayakımızı uzatıp, dizimize dönemin best seller'ını koyarak poz veren? N'oldu şimdi? Ben söyleyeyim ne olduğunu; hava sıcak olduğu için kahve pek tercih edilemiyor. Kahve olmayınca instagram'a kitap fotoğrafı konulamıyor ve fotoğrafı çekilemeyecekse, o kitap olduğu gibi rafa kaldırılıyor. Düşünsene bu havada *Kırk Mantolu Madonna*'yı okuduğunu... İsmi yaza uygun değil bir kere. E yanına kahve ve kuru yaprak da koymıyorsun bu mevsimde. Instagram'a koyamacaksın okumanın anlamı ne?!

Sosyal medya bizi tektipleştirdi. Olduğumuz değil, olmak istediğimiz kişiler gibi görünmek bize kendimizi iyi hissettirdi. Okumasak da o kitapların bir şekilde profile görünmesi, tıpkı zamanında siyah kalın çerçeveli kemik gözlük takmak gibi, bizi bir anda entelektüelleştirdi. DJ seti olmayan beach'lere gidilmeden tatil olmaz, yazın kitap okunmaz dendi; bizim de işimize geldi. Barış Bıçakçı "İnsan çok güzel bir kitap okuduğu yerden nasıl ayrılabilir?" diyordu ya, her yerden ve her şeyden bu kadar kolay vazgeçip uzaklaşabilmemiz bundandır belki... Okumaktan yana.

Sevmediğim birçok yeri güzelleştiren kitaplar var. İncekum denilince, yaşadığım aksiliklerden çok Paulo Coelho'nun *Brida*'sı gelecek aklıma. Hacettepe Tıp'ın o soğuk ve iç karartıcı atmosferini Zülfü Livaneli'nin *Bir Kedi Bir Adam Bir Ölüm*'üyle değiştirmiştım zamanında mesela. Ankara'nın benim için hangi yazar demek olduğunu ise söyleyemem gerek yok, artık biliyorsunuz nasılsa... Onun için, okuduğum her kitabın ilk sayfasına okuduğum tarihi ve bulunduğu şehri yazarmış ki, anlar 'anı' olduğunda da o zamanlar hissettiklerimi zihnimde taze tutabiliyim. Rastgele karıştırdığım bir kitapta yanına not aldığım bir cümleye denk geleyim ve zaman makinesine ihtiyaç duymadan o güne geri dönebileyim. İçimden geçen ama sese dönüşmeyen her cümlemin altını çiziyim, kalbimden geçenleri o sayfaya gizleyeyim. Benim gibi düşünen yazarlara denk gelince, yalnız olmadığımı sevineyim.

Size #iyitattiller...

Ben sayfalarında O'na rastlama ihtimaliyle, yaz kış demeden dört mevsim kitaplara gömüleyim. ■

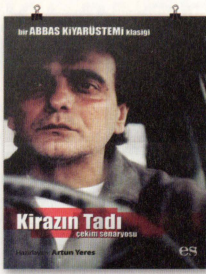
PERDEYE ŞİİR YAZAN YÖNETMEN: **ABBAS KİYARÜSTEMİ** ve SİNEMASI

Abdullah Rıdvan Can

İran'ın perdeye şiir yazan şairi olarak tüm dünyaya adından sıkça söz ettiren ismi Kiyarüstemi, sinemanın insanların düşlerine erişmenin bir yolu olduğunu ve düş kurmanın yaşamın en önemli öğelerinden birini oluşturduğunu filmleriyle bizlere göstermiştir. Kiyarüstemi, *Kirazın Tadı* filmiyle Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülünü almıştı. Geçtiğimiz ay tedavi gördüğü Fransa'da hayata gözlerini yumduğunda 76 yaşındaydı. Kendisini rahmetle anıyorum.

Kiyarüstemi filmlerinden yola çıkarak altını çizmemiz gereken bir konu varsa o da “dolaşma” eyleminin sa-bitliğidir. Hemen her filminde bu etmeni terk etmeyen ve ısrarla kullanan sinemacı önemli bir işareti imlemektedir. Dolaşma; kavram itibariyle basit bir eylem gibi görünse de esasında pratikte birçok meseleyi kapsamaktadır. Özellikle sansür söz konusu olduğunda

bu durum kendisini iyiden iyiye gösterir. Örnek verecek olursak; “*Arkadaşımın Evi Nerede?*” filminde basit bir ‘gezintiden’ ziyade, bizi, İran’ın taşrasındaki genel görünümüne şahitlik yapmamız için dolaştırmaktadır. Köy köy gezdiğimiz film boyunca; aile, inanç, geleneksel bağlar, toplumsal zafiyetler, kuşaklar arası çatışma gibi çok derin mevzulara parmak basarak ‘gösterme’ içgüdüsünü kullanmıştır. Eğitim sistemindeki çarpık durumu; basit bir defter üzerinden, misyon tamamlama esaslı ele alması; büyük şeyler söylemek için bazen ufak ama anlamlı harfleri yanyana getirmek gerektiğini bizlere göstermiştir. Genel olarak filmolojisine baktığımızda, son dönemde yaptığı “*Aslı Gibidir*” hariç diğer tüm filmlerinde dolaşma eylemine sadıklığı, apaçık görülmektedir. Onun sinemasını belgesel sinemacılığa yaklaştıran en önemli etmenlerin başında gelen dolaşma eylemi, bir mihenk

Kıyârustemi

(1997)

IMDb puanı: 7,7

taşındır. Çünkü genel olarak tüm İranlı sinemacıların yaptığı gibi, sansürden etkilenmemesi gereken tüm konular hakkında “gösterme” kavramı üzerinden giderek fazlaca politik veya siyasi söylemlere girmemiştir.

Kıyârustemi filmlerini başlangıçtan sona doğru sıraladığımızda hem Yeni Gerçekçilik çıkışlı bir sistematize edilmiş süreç hem Farabi’nin tutumundan yol açtığı alternatif fikir üretme ittiği zorunluluk hem de kültürel birikimden yararlanarak bir Fars Şiirselliğini tutum haline getirdiğini savunabiliriz. “Rüzgâr Bizi Götürecek” filminde, ideolojik olarak gerek Ferruh-zad’tan gerekse Hayyam’dan alıntılarla devam eden alegorik bir film olma özelliği teknik ve biçimsel açıdan da Yeni Gerçekçilik kadar sadedir. Ayrıca işlediği konu ve konuyu işleyiş üslubu minimal bir seviyede seyrederken İran’ın siyasi duruşuna karşıt bir tavır içerisinde olmayışı(!) yetkin bir İran yapımı olarak göze çarpar. Ancak tüm bu görünenin altında yatan durum ise bu film, ideolojisini yansıtabilen bir film olduğudur. İran Yeni Dalga’sı olarak da anılan grup içerisinde sayılan Kıyârustemi, filmlerindeki imgesel anlatımla ve dolaşan bir kamerayla önemli esasları işaret etmektedir. Dolaşan bir göz etrafında hemen hemen her şeyi görür. Bakmak istediğinizde ise dikkatinizi odaklar ve o şeyin ne olduğu hakkında ayrıntılı bir algılama süreci yaşarsınız. Genel olarak dolaşan bu kamera bizi gündelik yaşam içerisinde herhangi bir mekândan ve zamanda geçirecek görme edimini sağlıklı bir şekilde yerine getirmemizi sağlar. Bunun devamında ise gören kişi olarak bizim yapmamız gereken tek şey dikkatlice bakabilmektir. Tam bu çizgide, görmek ve bakmak arasındaki olgunun farkı ortaya çıkıyor. Aslında klişe gibi dursa da İran

Sineması için denebileceğin en başlı özelliği bu. Zira tüm filmlerde bizi günlük hayatın içerisinde girdiren yönetmenler anlattıkları konu itibarıyla ne kadar da suya sabuna dokunmuyor gözükseler de doğal seyrinde gösterilen, bize sunduğu en önemli görüntü olduğu gözden kaçmamaktadır.

“Arkadaşımın Evi Nerede” filminin konusu ve yapısı minimal bir düzeyde ilerler. Bu filmdeki en önemli özellik tek bir konu etrafında şekillenen bir film olmasıdır. Kıyârustemi’nin böylesi minimal bir düzeyde seyreden filminde tek vermek istediği salt bir arkadaş iyiliğidir dense isabetsizlik edilmiş olunur. Hatta bu, filme çok büyük hakslıktır. Bu filmde de dolaşan bir kamera yine işlevsel görüntüyü ekrana yansıtmaya çalışmıştır. Sosyo-kültürel konuları hem didaktik bir üslupla ele alırken kimi yerde sadece göstermekle yetinmiştir. Bizi; hiyerarşi, ideoloji, kültürel birikim, tarihsel süreç... gibi birçok konu hakkında önemli verilere ulaştıran film, Yeni Gerçekçiliğin en önemli özelliği olan doğal ortam ve oyuncu seçimindeki sıradan karakter/tip seçimiyle göze çarpar. Kesinlikle olay örgüsü içerisinde çok üst düzey bir sürpriz yaşanmaz. Her şey günlük hayatta nasılsa öyle devam eder ve neticelenir. Müthiş şaşırtıcı bir son veya inanılmaz bir mesaj kaygısından ziyade belgesel sinemaya yaklaşan görüntüleme biçimi ve tekniklerle beraber gündelik yaşam hakkındaki önemli tespitleri, bizi Kıyârustemi Sineması’na aşına bir hale getirmektedir.

Bu verilen iki film örneğinde olduğu gibi diğer filmlerinde de yine aynı üslup ve dizayn söz konusudur. Belgesel sinema türünde ele aldığı “Hayat Devam Ediyor” ve “Zeytin Ağaçları Altında” filmlerinde en önemli üslupsal özellik kurgu ve kurgusuzluk arasında önemli bir denge kurarak ilerliyor oluşudur. Bu denge kamerayı her çevirdiğinde ve görüntüye yansıyan her görüntüde bize kendisini hissettirmektedir. Rus Biçimciliği konusuna dönersek Pudovkin’in bahsini ettiği “sine-göz” ve bu kavramdan yola çıkarak şekillenen Yeni Gerçekçilik ile olan bağı, konunun burasında neticeye kavuşmaktadır. Bu aynı zamanda evrensel bir niteliğe sahip düşünce sisteminin coğrafik karşılığının bulunuşuyla, kendileştirilmesi sürecidir. Kıyârustemi, kendileştirme kavramının en önemli şair-sinemacısıdır.

Yeni Gerçekçilik fikri, sinemada bir dönüm noktasıdır. Bugün hâlâ adından bahsedilecek belli bir istinad noktası kabul ediliyor oluşu, bu duruma en iyi örnektir. Belgesel, kurgu-dışı gibi görünse de kurgusuz bir belgesel, kayıt düşmesine basılmış bir kameranın bilinçsiz katmanlarından başka bir şey değildir. Kurgu, Eisenstein’in dediği gibi bir “yumruk” mudur yoksa Pudovkin’in bahsini ettiği bir “göz” mü? Ideoloji ve dünya görüşü olmadan kavramların karışıklıkları, üç noktalar yığınından ibarettir. Sanat, dolayısıyla

sinema önemli bir ideolojik aygıttır. Bunun en başlı dayanağı ise filmlerinden bazıların ele aldığımız Kiyarüstemi'nin zihinsel süreci örneğinde verdiğimiz sinema, gerçeklik ve ideoloji bağlamında ele alınan ve yapılandırılan filmlerdir.

Sineması ve sinemadan kastının ne olduğuna değindiğimiz Kiyarüstemi'nin sansür konusunda önemli engellere takıldığı dönemler olmuştur. Yalnızca şunu ifade etmek gerekir ki; o, sinemasına sansür uygulanmadığı özgür bir ortamda dahi sanatçı kimliği ve sorumluluğuyla filmler ve sanat eserleri üretmiştir. Onun; gelenekle ve şiirle bağları varken ve sürdürülebilir bir süreçten de bakış açısı aynıydı, sansüre maruz kaldığı dönemde de... Şu bir gerçek ki; İran'da yaşanan ve bahsini ettiğimiz rejim değişikliği, ülkedeki sanatçıların 'anlam giydirme' (bu konu hakkında özellikle son dönemde yapılan *Taxi Tehran* filmine ve Cafer Panahi sinemasına göz atabilirsiniz) diye tabir edilen sembolizmin, zaten hali hazırda varolan şiir kültürüyle beraber daha da sağlamlaştığını söyleyebiliriz. Bu sayede hem şiirsel bir sinema anlayışı hem de gerçekliğin ve birebir yansıtmının olağanüstü estetik durumu ve anlam evreni yaratmadaki ustalıklar daha yalın haliyle göze çarpar.

Kiyarüstemi'nin, sinemasındaki en ufak söylemi dahi göz ardı edilemeyecek derecede toplumsal bir göze sahiptir. Basit hikâyelerden büyük söylemler üretebilmesi ve taklit etmeden bir şeyleri kendi icadı olarak sunması; film yapmış olan bir yönetmenden ziyade bir sinemacı kimliği yüklenmesine vesile olmaktadır. Bu manada; tıpkı "*Arkadaşımın Evi Nerede?*" filmine benzeyen basit bir ifadeyle, öğrencilere verilen ev ödevlerine dair öğrencilerle yapılan röportajlardan oluşan "*Ev Ödevi* (1990)" filminde bahsi geçen konuyla birlikte, basit ama sistem eleştirisinin en acımasız halini ele almaktadır: "*Ev Ödevi*, bütün eğitim sistemlerinin içine işlemiş olan rutin şiddetin ürktücü, fakat oldukça masum bir irdelenmesidir. Toplumsallaşma olarak adlandırılan süreç, burada, emirve-itaat paradigmasının zinciri olarak ortaya çıkar. Ve sosyal bir hayvan olarak sinemanın oluşmasında vazgeçilmez bir öğedir. Kiyarüstemi'nin eleştirmesinin gücü, eğitimin büyük önem atfedilen bir siyasal araç olarak kullanılmasına hemen hiç değinmemesinden kaynaklanır." (Dabaşı, 2013:62)

Kiyarüstemi Sineması denince akla gelen ilk ve en nitelikli yapıt, şüphesiz "*Kirazın Tadı*" filmidir. "*Kirazın Tadı*" filmi, tam bir manifesto niteliğinde, Kiyarüstemi Sineması'nın tüm özelliklerini cem eden bir filmdir. Buraya kadar bahsini ettiğimiz ne varsa tüm özelliklerini birebir yansıtan, bana kalırsa, en büyük filmidir. Teknik, üslup, alegorik anlatım, gösterme... gibi kavramları, kendi sineması açısından çok müthiş bir şekilde karşılayan bu filmin konusu çok

vurucudur. Uzun bir müddet, bu adamın niye gezdiği konusunda herhangi bir fikriniz olmayıor. Ama gezme/dolaşma sebebinin öğrendiğinizde ise tam, bir şiirin göğsünüzün kafesinden kalbinizi çıkardığı his-sine kavuşuyorsunuz.

"*Kirazın Tadı*", Tahrân'ın kenar mahallelerinden birinde arabasıyla dolaşarak intihar ettikten sonra para karşılığında mezarına toprak atacak birini arayan orta yaşlı bir adam hakkındaki, minimalist bir filmidir. Teknik olarak Yeni Gerçekçiliği yakaladığı doğal ortamlar, doğal oyuncular ve doğal ışık, konuyu ele alış tarzındaki minimal anlatı üslubu ve imgesel olarak imajlar yoluyla kastettiği bütüncül bir felsefik durumu; hem İran Sineması hem de İran Şiir'i'nin en önemli eserlerinden biridir. İntihar eden bir adamın kendisini gömmesi için tutacağı adama vereceği maddi bir karşılıktan tutun da kazdığı çukurun içersine girip de beklediği o geceye kadar hemen hemen her şey bir şiir tadında ve ideolojik savunu olarak teknik imkânları da en üst safhada kullanılmıştır.

Sinema, şiiri en iyi şekilde anlatan devinen ve görsel bir algılatma biçimidir. Kiyarüstemi, felsefe olarak benimsediği bakış açısı itibarıyla ve uğraştığı diğer sanatsal faaliyetler vasıtasıyla sinemasını disiplinlerarası bir süreçte taşıyabilmiş ve bunun altından da kalkabilmiş bir sanatçısıdır. Belli başlı ve çok önemli filmleri çerçevesinde ele alınan Kiyarüstemi Sineması; geriye doğru gidüş süreçlerinde, sinemasal üslubunu tartışmaya ve irdelemeye çalıştığımızda karşımıza çıkan "dolaşma eylemi", bizi coğrafyasız bir sinema anlayışına götürür. Göz, gezerek şahit olduğu nesneleri estetik bağlamda kurcalarken, pratiğini bırakmadığı yaşamla da sıkı bir bağ kurmaya devam eder. Gördüğünü hissettirdiği her şeyi zihninin çukuruna yuvarladığında bir zaman sonra o çukuru örtecek birini arar. Bu kişiyi bulamadığında, bir ahir zaman derviş gibi gezerek bu çukuru örtecek kişiyi arar durur. "Dolaşır." Sonunda ölerek(!) kendi çukurunu kendi kapatır. ■

Rüzgar Bizi Sürüleyecek
(1999)
IMDb puanı: 7,6

Arkadaşımın Evi Nerede?
(1987)
IMDb puanı: 8,1

BEYAZ PERDEDE YÜRÜYEN TANKLAR

Tugba Güner

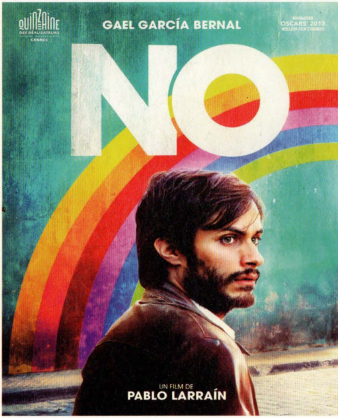
BABAM VE OĞLUM / 2005: Çağan Irmak'ın en beğenilen filmlerinden olan Babam ve Oğlum'da Çetin Tekindor, Fikret Kuşkan gibi isimleri görüyoruz. Bir aile üzerinden ilerleyen filmin arka planında ise 12 Eylül Darbesi var. Sadık'ın eşinin tam darbe günü doğum sancıları tutar. Ülkedeki durumdan dolayı onu hastaneye götürecek araç bulamaz ve doğum esnasında eşini kaybeder. Ama oğlu hayattadır, adını Deniz koymuştur. Sadık, darbe döneminde hapis-hanede yatmış, çok işkence görmüştür. O zamanlar geride kalsa bile sağlık durumunun gittikçe kötüleşmesi aslında hiçbir şeyin geride kalmadığını, onunla birlikte ilerlediğini gösterir. Çağan Irmak klasik sinemanın olmazsa olmazı kriz noktalarını senaryonun içine çok iyi yedirerek bizleri drama ve hüzne boğuyor. Film, acının sarsıcı bir şekilde resmedildiği ve izleyenlerin hafızasına kazınan ender sahneler barındırıyor.

BEYNELMİNEL / 2006: Yönetmenliğini Sırrı Süreyya Önder'in yaptığı film 1982 yılında bir güneydoğu şehrinde geçiyor. Darbe sonrası askeri yönetim şartlarına uyum sağlamaya çalışan halk ve bir müzik

grubu üzerinden trajikomik kesitler barındıran film, hem güleceğiniz hem de hüznün dolacağınız politik bir komedi. Dönemin dayatmacı yönetimi ile zihnen ve insani olarak çatışma yaşayan halk üzerinden sisteme eleştiriler sunan film çalgıcılık yapan Abuzer, üniversite sınavına hazırlanan Gülendam ile devrimci solcu üniversite öğrencisi Haydar üzerinden ilerliyor.

KAFES / 2015: Kafes: 12 Eylül'ü ülkücülerin gözünden anlatan bu film, bu yönüyle bir ilk olarak nitelenebilir. O zamanlarda yaşanan çatışmaları devrimciler ve ülkücüler açısından ele alırsak darbenin solcular gibi diğer cenahı da nasıl etkilediğini, işkencelere maruz bıraktığını sunmak isteyen bir film var karşımızda. Kafes, belirli bir noktadan sonra iki taraf arasındaki olaydan çıkıp kolektif olarak darbe karşıtlığı üzerine bir söyleme oturuyor. Darbenin toplumu sosyal ve siyasal açıdan nasıl etkilediğini gösteren kareler sunan filmin başrollerinde İsmail Hacıoğlu, Nilay Duru, Fırat Şahin var. Dini motiflerin olduğu, cezaevinde işkencelere maruz kalanları anlatan film içinde aşk ve şii de barındırıyor.

NO / 2012: 11 Eylül 1973'te Şili'de bir askeri darbe olmuş, meşru lider Allende devrilmişti. Darbenin başında ise General Augusto Pinochet vardı. Pinochet darbeden 15 yıl sonra 1988'de referanduma gitmek zorunda kalır. İşte bu referandum sürecinden yola çıkan film, referandumda Pinochet rejimine Hayır kampanyasını tasarlayan ve örgütleyen genç bir reklamcayı anlatıyor.

Bu referandum toplum için bir fırsattır ve muhalefet bu fırsatı kullanmak ister. Reklamcı René Saaavedra politikacıların beklentilerinden çok farklı bir kampanya ile ortaya çıkar ve rüzgarın yönünü değiştirir. Arka planda Şili toplumunun ve darbe yıllarının müthiş ayrıntılarına yer veren film politik mesajlarının yanında başarılı bir reklamcılık filmi. Darbeyi renkli bir dille mahkum eden film Şili toplumunun direniş biçimlerine yönelik bir saygı duruşu aynı zamanda.

MACHUCA / 2004: 1973 yılında Şili kanlı bir darbe yaşadı. Bu vakitten sonra geriye giden ve toplanmakta oldukça zorlanan ülkede insanlar da derinden etkilendi. Darbenin izlerini yetişkinler kadar çocuklar da taşıdı. Machuca iki farklı sınıfın çocukları üzerinden darbenin toplumsal ve psikolojik etkisini ele alıyor. Pedro Machuca yoksulluk

içinde yaşam savaşını verirken Gonzalo Infante burjuva bir hayat sürmektedir. Bu iki çocuk aynı okula gitmeleri sebebiyle yakın arkadaş olurlar. Normalde aralarında bir sokaklık mesafe olsa bile yaşam şartları, içinde bulundukları statü, ailelerinin hayata ve ülkeye bakış açıları birbirinden tamamen farklıdır. Darbe bütün ülkeyi etkilerken kimileri daha zengin kimileri daha da fakir olmaktadır. Bu iki çocuk dostluk ekseninde birleşmeye çalışırken darbeye, kanlı gösterilere de tanık olurlar ve yaşları ne olursa olsun bu durumun kendilerini ideolojik olarak etkilediğini fark ederler. Acaba dostluk bu sınıf çatışmasını çözebilecek midir? Gerçek olaylardan yola çıkarak Şili darbesini bir çocuğun gözünden ele alan film politik bir dram sunuyor.

SES / 1986: 12 Eylül sonrası bir hesaplaşma filmi. Üzerinden yıllar geçse de hapishanede maruz kalan işkencelerin ve tutsaklığın insanların üzerinde yarattığı psikolojik boyutlarını görebildiğimiz bir yapım. Darbe zamanında yıllarca hapishanede kaldıktan sonra özgürlüğe kavuşsan da artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını altı çiziliyor. Türlü işkencelere maruz kalmış genç adam bir sahil kasabasına gelir. İçine kapanık, sessiz, mesafeli ve ürkek bir insan olmuştur artık. Kasabada onun bu durumundan etkilenen ve onu merak eden Sermin ile aralarında bir yakınlık meydana gelir. Ama bir gün adam yine o kâbus dolu günlerine geri döner. Hapishanede cellat onu kolsuz bırakmış ve gözünü bağlayarak türlü işkenceler yapmıştır. Duyduğu ses o celladın sesidir. Artık hayatı düzene biniyor gibi görünsün de yılların birikmişliği ile hesaplaşma ve intikam dolu bir süreç başlar. Zeki Ökten'in yönettiği filmde Tarık Akan, Nur Sürer gibi isimler rol alıyor.

LEOPARIN KUYRUĞU / 1998: 90 dakikalık politik bir film sunan Leoparın Kuyruğu'nun yönetmenlik koltuğunda Turgut Yasalar bulunuyor. Yönetmenin ilk uzun metrajı olan bu yapım Antalya Film Festivali'nde en iyi özgün senaryo ödülünü aldı. Filmde 12 Mart sonrası bir grup devrimci gencin giriştikleri bir eylemin başarısızlıkla sonuçlanması neticesinde başlarına gelen olaylar ve talihsizlikler aktarılıyor. Arkadaşlarını hapishaneden kurtarmak için Amerikalı bir askeri kaçırmak daha sonrasında takas yapma planlarını uygulamak isteyen gençler, asker ile bir trafoya sığındıklarında yanlışlıkla silahın ateşlenmesiyle birbirlerini öldürür. Bundan sonra gelişen olaylar çığ gibi büyür ve önü alınamaz bir hale gelir. ■

SARAYBOSNA'DA ÖLÜM

2016 | Dram | 85' | Boşnakça, İngilizce, Fransızca | 26 Ağustos 2016

Birinci Dünya Savaşı'nı başlatan suikastın 100. yılında Hotel Europe büyük bir etkinliğe hazırlanmaktadır. O gün, otelin çatısında yapılan TV yayınında sabit politik duruşlar birdenbire asırlık tartışmalara yol açarken, otel müdürü aylardır maaşlarını alamayan ve tam da bu önemli günde grev yapmaya karar veren çalışanlar "kendine özgü" yöntemlerle engellemeye çalışmaktadır. Grev sözcüleri bir bir ortadan kaybolurken en önemli konuklardan birini korumaya çalışan polislin tek derdi ise eşinin almak istediği kanepenin fiyatıdır.

Bernard-Henri Lévy'nin "Hotel Europe" adlı oyunundan uyarlanan film, içinde bulunduğu coğrafyanın derin bir özetiini çarpıcı bir şekilde gözler önüne seriyor. "Tarafsız Bölge"yle "Yabancı Dilde En İyi Film" Oscar'ını, "Bir Hurdacının Hayatı"yla "Gümüş Ayı Ödülü"nü kazanan filmin yönetmeni Danis Tanović; SARAYBOSNA'DA ÖLÜM / DEATH IN SARAJEVO ile de Berlin'de "Gümüş Ayı Ödülü"ne ve "FIPRESCI Ödülü"ne layık görüldü.

THE NEON DEMON / NEON ŞEYTAN

2016 | Dram - Gerilim | 118' | İngilizce | 05 Ağustos 2016

"Drive"ın sansasyonel yönetmeni Nicolas Winding Refn, son filmi "THE NEON DEMON / NEON ŞEYTAN"da Los Angeles'ta modellerin surlarla dolu dünyasını mercek altına alıyor. Jesse (Elle Fanning), mankenlikte başarıyı yakalayıp yıldız olma hedefiyle Los Angeles'a gelmiştir. Büyüleyici güzelliğiyle kariyer basamaklarını hızla tırmanmaya başlar. Genç model Los Angeles'ta hayatının en parlak günlerini yaşarken, orada tanıştığı bir grup manken arkadaşının hırsı ve güzellik saplantısı, Jesse'yi geri dönüşü olmayan bir çıkmaza sürükler. Bu yıl Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye için yarışan ve olay yaratan filmin başrolündeki Elle Fanning'e Keanu Reeves, Christina Hendricks, Karl Glusman, Jena Malone, Bella Heathcote, Abbey Lee ve Alessandro Nivola gibi ünlü oyuncular eşlik ediyor. The Telegraph'ın "Buñuel ve Dalí'nin ciğır açan sürrealist filmi "Endülüs Köpeği"ne" benzettiği NEON ŞEYTAN'ı Screen Crush "David Lynch ya da Werner Herzog tarafından tasarlanmış bir kabus gibi"; Vanity Fair ise "Katıksız, çığmca bir haz kaynağı" şeklinde niteledi.

VÉRONIQUE'İN İKİLİ YAŞAMI

1991 | Dram-Fantastik-Müzik | 98' | Fransızca, Lehçe |
12 Ağustos 2016

İki farklı şehirde (Fransa ve Polonya'da), paralel iki kızın doğumundan bu yana 20 sene geçmiştir. Ortak hiçbir şeyleri yoktur, ne bir baba, ne bir anne ne de büyükanne veya büyükbaba, aileleri de hiç tanışmamıştır. Ancak birbirlerinin aynısıdır: ikisi de solaktır, çıplak ayakla yürümeyi severler ve altın yüzükleri gözkapaklarına değer. En önemlisi ise ikisinin de muhteşem, eşsiz sesleri, gelişmiş müzikal algıları ve tespit etmesi zor kalp gelişim bozuklukları vardır. Biri, farkında olmadan diğerinin deneyim ve bilgeliğinden faydalanır. Ayrıca ne zaman biri kendini bir şeyle yaralarsa, diğeri yaralayan objeyle temastan kaçınır. Bu basit ve duygusal bir aşk hikayesidir. Diğerinin vücudunda ve ruhunda devam etmesi için bir varlığın sona ermesinin hikayesidir.

NEON BOĞA

2015 | Dram | 101' | Portekizce | 19 Ağustos 2016

Bir rodeo kumpanyasında boğalardan sorumlu olarak çalışan İremar, ekibiyle beraber Brezilya'yı turlamaktadır. En büyük hayali moda tasarımcısı olmak olan İremar, işten kalan tüm vaktinde payetli zarif kumaşlarla kıyafetler tasarlamaktadır. Fakat Güney Amerika'nın kendine özgü coğrafyasında yaşayan fazlasıyla sert görünümülü İremar'ın bir o kadar kırılğan tutkusunu açığa çıkarması hiç de kolay olmayacaktır.

Bizi sinemada görmeye alışkın olmadığımız anların peşinde sürükleyen *NEON BOĞA* / NEON BULL, başta Venedik ve Toronto olmak üzere gösterildiği birçok festivalden ödülle döndü. Eleştirmenlerin "eşsiz bir mücevher" olarak adlandırdıkları filmde yönetmen Gabriel Mascaro, insanın toplumun ona biçtiği rolden arınıp hayallerinin peşinde koşmasını son derece göz alıcı bir dille anlatıyor.

Mehmet Ali & Akşamsefası

iTunes'DA BU AY

5. DALGA

2016

Dünya yine insan görünümülü uzaylıların saldırısı altındadır ve hayatta kalmayı başaran kahramanımız kadeşini aramaktadır.

400 GÜN

2015

Bir uzay simülasyonunda 400 gün geçiren ekibin sorularla başlayıp sorularla biten sürükleyici hikayesi kurgusuyla dikkat çekiyor.

SCOOP

2006

Woody Allen'in klasiklerinden birisi olan bu filmde cinayeti araştıran gazeteci (Scarlett Johansson) sihirli bir dünyanın içine giriyor.

ZOOTROPOLIS - HAYVANLAR ŞEHİRİ

2016

Hem çocuklar hem büyükler için eğlenceli bir polisiye sayılabilecek bu animasyonda hayvanların medeniyetinde geçen bir dostluk hikayesi var.

TÜRK SİNEMASINDA BİR KIRILMA NOKTASI: **SUSUZ YAZ**

Bariş Saydam

TÜRK SİNEMASI ARAŞTIRMALARI

tsa.org.tr

Susuz Yaz, böylece yurtdışında farklı bir kimlik ve estetikle seyirci karşısına çıkar. Böylesi bir sansasyona rağmen, filmin en önemli etkilerinden biri de yurtdışında Türk filmlerine olan ilginin artmasıdır. *Susuz Yaz*, yurtdışında daha çok Türk filminin seyirci karşısına çıkması için önemli bir basamak olur

Arka Kapak / Barış Saydam

Türk sinemasının 100. yılı dolayısıyla yapılan etkinliklerden biri olan Sinema Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı yüzyılın en iyi on Türk filmi anketinde *Susuz Yaz*, *Hababam Sınıfı*'nin önünde birinci seçilmişti.

Bu sayede yıllar sonra *Susuz Yaz* filmi tekrar gündeme geldi. Çekildiği dönemde sansür kurulundan geçemediği için vizyona gecikmeli giren, Berlin'deki ödülünden sonra vizyon yolu açılan *Susuz Yaz*'ın hikâyesine isterseniz hep birlikte bakalım.

Necati Cumalı'nın eserinden uyarlanan *Susuz Yaz*'ın çekimleri İzmir'in Urla ilçesinin Bademler köyünde gerçekleştirilir. 1963 yılında başlayan çekimler kalabalık bir ekiple sürdürülür ve dokuz ayda bitirilir. Başrol için başlarda Ayhan Işık ve Türkan Şoray isimleri düşünülür, fakat bu oyuncuların çok fazla para istemesi nedeniyle Ulvi Doğan'la on altı yaşında ilk kez kamera karşısına geçen Hülya Koçyiğit filmde başrolü oynar. Yönetmen Metin Erksan, filmi tamamladığında o dönemde pek çok filmin

yaşadığı sansür sorunuyla karşı karşıya kalır. Film, “Türkiye’yi dışarıya kötü gösterdiği” gerekçesiyle sansüre takılır ve vizyona çıkamaz. Bu sırada filmin Erksan’la birlikte yapımcılığını (Hitit Film’in sahibi) üstlenen, aynı zamanda başrolde de yer alan Ulvi Doğan, casusluk filmlerini aratmayacak yöntemlerle filmi Almanya’ya kaçırır. *Susuz Yaz*’ın esas hikâyesi de bu şekilde başlamış olur.

Alman Konsolosluğu’ndan Metin Erksan’ın ressam arkadaşı Cemal Tollu filmi Almanların begendığını ve Berlin’e götürmek istediklerini söyler. Almanya’da yaşayan Doğan, çevresinin de etkisiyle filmi Berlin Film Festivali’nde yarışmaya dâhil ettirir. *Trockener Sommer* ismiyle yarışmaya katılan filmin yönetmeninin ismi de İsmail Metin olarak değiştirilir. Bu konuda iki taraf da farklı görüşler öne sürer. Doğan, Berlin Belediye Başkanı’nın festivalde komünist bir yönetmenin filmi gösteremeyiz, ya yönetmenin ismini değiştirin ya da filmi yarışmadan çekin diye kendisini uyardığını, bunun üzerine Metin Erksan’ın göbek adı olan İsmail ismini kullandıklarını söyler. Erksan ise bu iddiaları reddederek Doğan’ın yalan söylediğini, filmden tek başına para kazanmak için bu şekilde bir söylem geliştirdiğinden bahseder ve Doğan’ı dolandırıcılıkla suçlar. Aradan geçen yıllara rağmen herhangi bir sonuca bağlanmayan bu tartışmaya karşılık *Susuz Yaz* Berlin’de sürpriz bir kurtuluş festivalin büyük ödülü olan Altın Ayı’yı kazanır. Bu başarısından sonra filmi İngiltere ve Amerika’da da göstermek isteyen Doğan, etraflıkilerin tavsiyeleri üzerine filmi yeni görüntüler ekler. Bunun için yeni sahnelerde oynayacak dublörler bulur ve sahneleri tamamlayarak filmde kullanır. Metin Erksan bunun üzerine yapımcısı ve başrol oyuncusu Ulvi Doğan’a dava açar.

Susuz Yaz Sonrası

Sinemamızın en ilginç serüvenlerinden birine sahip *Susuz Yaz*, böylece yurtdışında farklı bir kimlik ve estetikle seyirci karşısına çıkar. Böylece bir sansasyona rağmen, filmin en önemli etkilerinden biri de yurtdışında Türk filmlerine olan ilginin artmasıdır. *Susuz Yaz*, yurtdışında daha çok Türk filminin seyirci karşısına çıkması için önemli bir basamak olur. Şu an dünyanın en büyük festivallerinden ödüllerle dönen Türk filmlerini gözümüzün önüne getirdiğimizde, *Susuz Yaz*’ın beklemedik başarısı önemli bir kırılma noktasını işaret eder. 1965’te Tanıtma ve Kültür Münasebetleri Koordinasyon Komisyonu, uluslararası film şenliklerine devlet adına katılacak filmleri seçmek üzere Kültür ve Tanıtma Bakanlığı’na bağlı olarak beş üyeli bir Film Seçme Komitesi kurulmasına karar verir. 1968’de Paris’te, Türk Filmleri Haftası düzenlenir.

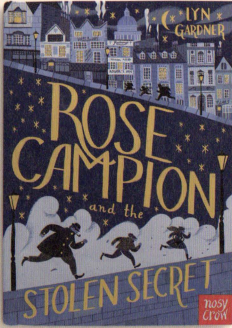
Türk filmlerinin dışarıya açılması için önemli bir atama noktası teşkil eden yapımın Türkiye’ye getirdiği daha önemli bir yenilik ise, filmle birlikte devletin mülkiyet konusunu yeniden değerlendirmesi olur. Filmdeki su mülkiyeti meselesi, kanunlara da yansır. Bu şekilde bir filmi ele aldığını olaylar aynı bir gazetedeki köşe yazısı, televizyondaki haber ya da bir kitap gibi gündemi doğrudan etkiler. O nedenle Kurtuluş Kayalı’nın dediği gibi, Metin Erksan’ın bir filmi Kemal Tahir’in bir romanı kadar önemlidir.

Filmin yapımcısı Ulvi Doğan daha sonra Cannes’da Roman Polanski’yle görüşerek onunla bir film çekmek ister. Hatta Kıbrıs sorununa değinen (bir Rum kıızıyla bir Türk erkeğinin aşkını anlatan) bir film üzerinde çalışmaya başlar; ancak *Susuz Yaz* ilk ve son çalışması olur. Yaptığı işlerden çok *Susuz Yaz* filmindeki tartışmayla aklında yer eder. Metin Erksan ise Altın Ayı kazanan bir yönetmen olmasına rağmen çektiği *Sevmek Zamanı* filmini gösterime sokabilmek için elinde film bobinleriyle sinema sinema dolaşmak zorunda kalır. Ancak hiçbir salon filmi göstermeye yanaşmaz. *Sevmek Zamanı* TRT’de ilk gösterimini yapar. Hülya Koçyigit’in ise filmden sonra babası vefat eder. Film, içinde bulunanlara başarı getirdiği kadar kötü talih de getirir. ■

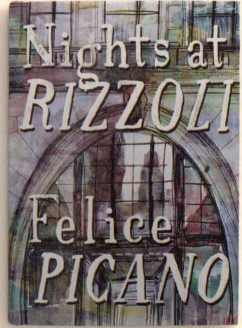

tsc Türk Sineması Araştırmaları

Bilim ve Sanat Vakfı
Türk Sineması Araştırmaları
birimi tarafından hazırlanmıştır.

Rose Campion and The Stolen Secret
Lyn Gardner

Nights at Rizzoli
Felice Picano

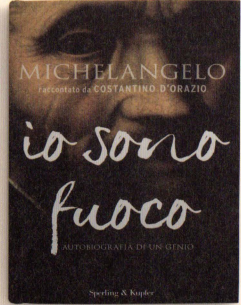
Karanlık Londra sokaklarında geçen cinayet, gizem yüklü bir müzikal gerilim... Viktorya döneminin ilginç ve simgesel detaylarıyla örülü bir atmosferin içine yerleştirilmiş mükemmel bir dedektif hikayesi. Rose bebekken annesi tarafından Campion'ın Çeşitlilikler ve Meraklar Sarayı'nın kapısının önüne bırakılmıştır. Burası onun çok sevdiği evidir ama bir yandan da gerçekte kim olduğunu merak etmeden duramamaktadır. Ve burada gerçekleşen bir cinayet müzik salonunu yok edecekken, Rose'un performans yeteneği olayı çözer ve sahipsiz mektupların, hilelerin ve adam kaçırımlarının olduğu bulanık bir geçmişti ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarır. Çocuklar için yazılmış ama büyükleri belki de daha çok çezecek güçlü bir İngiliz polisiyesi. Gazeteci ve tiyatro eleştirmeni Lyn Gardner imzalı roman, muhtemelen yazarının renkli hayatından izler de taşıyor. Okurun kendisini bulacağı bu karanlık ve tekinsiz anlatının içine girmek için sadece ilk sayfayı okumak yeterli. Gerisi çorap söküğü gibi gelecek

Salvador Dali, Jerome Robbins, Jackie Onassis. Gregory Peck, Mick Jagger, Philip Johnson, John Lennon... 1970'lerde New York'u dünyanın merkezi yapan bu efsanelerin tek ortak noktaları vardı: Kendileri gibi efsane olan bir kitap, müzik ve sanat sarayından alışveriş yapmaları. Burası Rizzoli Books'tu.

Burada Kennedys ve Rockefeller'sın sofistike çalıışanlarının dikkatli bakışları altında turistlerle ve düzenli müşterilerle kaynaşırlardı. Nights at Rizzoli, gelecek vaat eden genç yazar Felice Picano'nun çalıışanı olduğu bu kitapçıdaki anılarını anlatıyor. Bu tecrübe, onu dünyanın kültürel merkezindeki en parlak ışıklara maruz bırakıyor, hayatını değiştiriyor. Picano ayrıca mesaisi bittiğinde, (bu Stonewall sonrası, AIDS öncesi dönemde), başka bir dünyaya geçiyor; öteki New York'un iskelelerini, barlarını ve oldukça gizli kulüplerini dolaşıyor.

De lach en de dood
Pieter Webeling

Michelangelo io sono fuoco
Constantino D'orazio

Efsanevi Yahudi komedyen Earnest Hofman 1944'te Polonya'daki kampa alındığında gülmek onun hayata tutunma yoluna dönüşür. Sevgili Helena'sı kadınlar kampındadır ve onunla çimento torbalarına yazılan aşk mektuplarının taşınması karşılığında mahkumları on beş dakika boyunca güldürür. Bu bir süre sonra fark edilir. Kamp komutanı ondan Almanları güldürmesini ister. Hofman bir SS komedyeni olmak iyi yemek anlamına gelse dahi bunu reddeder. Ama sonra performansının çok hasta olan Helena'yı kurtarabileceğini fark eder. Ama düşmanını bu gergin atmosferde nasıl eğlendirecektir? Pieter Webeling ahlaki kararlarımızı nasıl verdiğimizi sorguluyor. Espri bir hayatta kalma silahı ama ne kadar ileriye gidebiliriz bununla? Espri anlayışı en ağır konularla bir araya geldiğinde bununla nasıl başa çıkarız? Ölüm yakinken bir şaka hayat kurtarabilir mi? Earnest büyük bir Amsterdam tiyatrosunda 1946 yılında sahneye bir şov hazırlarken en büyük acıların en büyük kahkahaları getirdiğini görür. Ama bu şakaları kullanabilecek midir?

Mehmet Ali & Akşamsefası

Michelangelo'nun sırlarla dolu kişiliğini ve dehasını ortaya koyan sürükleyici bir otobiyografi... Hareketli, gayretli ve pervasız Michelangelo, sonsuz çelişkileri ile her zaman felaketlerin ya da kutsal amaçların eşliğinde durmuş bir sanatçıydı. Uzun çalışmaların ardından uzun durgunluklara teslim olurdu. Evrensel çapta bir şöretten hoşlansa da hayranlık uyandırdığı oranda düşmanca tepkiler alırdı. Hayatı ve sanatı tutkuyla sever, Papa ya da iş arkadaşları fark etmez, bu sevgisine engel teşkil edecek herkesle çarpıştırdı. Utanmazca kibri yüzünden Leonardo'dan pek hoşlanmaz, hızla yakaladığı şöreti sebebiyle Raffaello'ya gıpta ederdi. Sanat çevrelerince ötekileştirildiği için başyapıtlarını, kendini toplumdan tamamen soyutladığı bir dönemde ortaya koydu. Sanat tarihçisi D'orazio, bu kitapta Michelangelo'nun giysilerini kuşanıp okuyucuyu sanatçının düşünce biçimini özümsemeye davet ediyor. Birinci şahıs gözünden hikayesini anlatan D'orazio, sanatçının sesi olup onun; ailesi, arkadaşları, yöneticileri, rakipleri ve yaşadığı dönemin ruhuyla olan çatışmalarını ve ilhamının yegane kaynağını ortaya koyuyor.

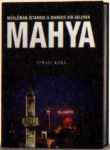
KİTAP VİTRİNİ

Hatice Yalçın

Tanrısız Gençlik
Odön von Horvath
Çev. Oktay Degirmenci
Jaguar Kitap

Almanya'da faşizm hayatın her alanına sızarken genç bir öğretmeni de vatana, vicdanına ihanet etmeye zorlar. Ama faşizme direnen öğretmeni hakikate doğru attığı her adımda cesurca sorular sorar. Horváth bu romanda çocukların bile masumiyetlerini kaybettikleri bir çağı anlatıyor.

**Müslüman İstanbul'a
Mahsus Bir Gelenek Mahya**
İsmail Kara
Dergâh Yayınları

Mahya, İstanbul camilerinde doğmuş ve derinleşmiş bir kent estetiği. Tarihi derinlik içinde sadece Ramazan pratiği olarak kalmamış, ulusal-politik çerçevede de ilginç örneklerle sahip olmuş bir uygulama. İsmail Kara işte bu mahya kültürünü büyük bir araştırmayla anlatıyor.

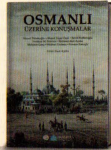
Manşetleri Gör Aklını Kaçırsın
Burcu Karakaş
İmge Kitabevi

90'lar Türkiye'nin en karanlık dönemlerinden biriydi. Medya da bu karanlıktan nasibini almıştı. Öldürülen gazeteciler, bombalanan gazete binaları, yazılamayan haberler, gizlenen gerçekler... Burcu Karakaş sabır isteyen bir arşiv çalışmasıyla internet öncesi-nin manşetlerini gün yüzüne çıkarıyor.

Karacaoğlan
Ahmet Şükrü Esen
İş Bankası Kültür Yayınları

İsmet Özel'in ifadesiyle dünyada eşi olmayan bir şair Karacaoğlan. Esen'in otuz yıllık çabasıyla ortaya çıkan bu kitap Pertev Naili Boratav, Rémy Dor ve A. Fuat Özdemir'in de emekleriyle şekillenmiş. Anadolu Aşıkları dizisinin ilk kitabı ve şiirimiz adına çok büyük bir eser.

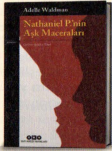
Osmanlı Üzerine Konuşmalar
Kolektif
Mahya Yayıncılık

Kitap Osmanlı ve İslam ilişkisine odaklanıyor. Osmanlı'da devlete ve topluma şekil veren en büyük olgu İslam. Tarihçiler A. Tabakoğlu, A.Y. Ocak, B. Berberoğlu, F. M. Emecen, M. Akif Aydın, Mehmet Genç, Ursinus, Faroqi bu kitapta işte bu Osmanlı-İslam ilişkisini konuşuyorlar.

Algu Gerçektir
Aradhna Krishna
Ka Kitap

Beş Duyu Satınalma Davranışlarını Nasıl Etkiler? alt başlığıyla çıkan bu kitap sadece reklam ve pazarlama profesyonellerine değil tüketicilere de hitap ediyor. Nasıl satarız sorusunu soranlara karşın nasıl tüketiriz sorusunu soranlara da ilgilendiren bir kitap bu.

Nathaniel P.'nin Aşk Maceraları
Adella Waldman
Çev. Şahika Tokel
Yapı Kredi Yayınları

Nathaniel ilk romanı yayımlanmak üzere olan genç bir yazar. Hannah'yla ilişkisi yüzünden de nasıl bir hayat istediğine karar vermek zorunda. Bu basit konuyu derinleştiren ve zamanımızın romanı yapan ise Waldman'ın edebiyatçılığı. Çağımıza dair küçük ve gerçek bir kesit.

Karanlıktaki Kız
Marion Pauw
Çev. Elif Özkaya
Koridor Yayıncılık

Büyük bir suçtan mahkum ağabey ve onu aklamak isteyen kız kardeş. Üstelik bu kız kardeş bir avukat ve mahkum ağabey aslında onun kayıp kardeşi. Hepsinin yanında kardeşleri birbirinden saklayan haysusuz anne. Yine de bir aile romanı değil, bir gerilim romanı.

Attila
Christopher Kelly
Çev. Turhan Çaçar
Alfa Yayıncılık

Hun hükümdarı Attila'nın biyografilerinde hep aynı sorun vardır: Roma'nın bakış açısı. Oysa Attila barbar sıfatının ötesinde çok yönlü bir şekilde anlaşılması gereken bir figür. Yazar Kelly, klasikleşmiş Attila figürünü paramparça ediyor ve onu olağanüstü cazip bir şekilde anlatıyor.

Kadın Seri Katiller
Peter Vronsky
Çev. Yavuz Alogan
İthaki Yayıncılık

Seri katil deyince akla erkekler geliyor; oysa genel algının süzgecine takılmayan birçok kadın seri katil var. Elizabeth Bathory'den Nazi canavarı Irma Grese'ye ve Aileen Wuornos'a kadar hem ilgi çekici hem de dehşet verici birçok kadın seri katilin öyküsü bu kitapta.

Sputnik Sevgilim
Haruki Murakami
Çev. Ali Volkan Erdemi
Doğan Kitap

1999'da Japonya'da, 2001'de ise İngilizce yayınlanan roman şimdi de çok sevildiği Türkçede. Japonya'da başlayıp bir Yunan adasına uzanan, üç kişiyi birbirine kenetlenen büyüleyici bir aşk hikâyesi var bu romanda. Tam da Murakami'nin kaleminden dökülecek tarzda bir konu ve roman.

10
HAZİRAN

FİKRET MUALLA'NIN AKIL HASTANESİ

Türk resminin önde gelen isimlerinden Fikret Mualla Saygı'nın 1953, 1956 ve 1957 yıllarında belirli aralıklarla kaldığı Paris Sainte-Anne Akıl Hastanesi'nde çizdiği desenler, Amerikan Hastanesi Operation Room Sanat Galerisi'nde sergilenecek. Fikret Mualla'nın kurşun kalem veya mavi tükenmez kalem ile hastanenin bahçesinde, avlusunda, yatakhanelerinde çizdiği bu desenler, hastalığın durağan ve sükunetli yüzünü yansıtıyor. Sergide ayrıca Ferit Edgü ve Metin Deniz koleksiyonlarından derlenen eserler de yer alıyor. Küratörlüğünü İlgin Deniz Akseloğlu'nun yaptığı sergiye, editörlüğünü Burak Fidan'ın yaptığı Sainte-Anne Desenleri kitabı eşlik ediyor. Tasarımını Okay Karadayılar'ın yaptığı kitapta, bir de Abidin Dino'nun ve Ferit Edgü'nün birer yazısı yer alıyor.

Tarih: 10 Haziran 2016 – 30 Ağustos 2016 / Yer: Amerikan Hastanesi Operation Room Sanat Galerisi

TEKNOLOJİYE SANATÇI BAKIŞI

Bu seneki konusu "teknoloji" olan Artists' Film International programına, İstanbul Modern de bir sergiyle yer veriyor. Dünyanın dört bir yanından sanatçıların video, animasyon ve kısa filmlerini İstanbul'a taşıyan program, bu seneki konusu çerçevesinde, farklı teknolojilerin psikolojik ve sosyolojik etkilerini ve yeni teknolojilerle sanatsal süreçlerin geçirdiği dönüşümleri ele alıyor. Geçmiş yıllarda programa Ali Kazma, İnci Eviner, Ergin Çavuşoğlu, Sefer Memişoğlu, Bengü Karaduman, Burak Delic ve Vahap Aşvar'ın videolarıyla katılan İstanbul Modern, bu yıl programa "Türkiye'den Zeyno Pekünlü"yu davet etti.

Tarih: 2 Tem. – 6 Ekim 2016
Yer: İstanbul Modern

'İÇİNDE KİM VAR?'

İstanbul Modern'in düzenlediği İnci Eviner Retrospektifi, sanatçının 1980'li yıllardan günümüze dek gelişen üretim sürecini derliyor. Eviner'in ifade arayışına geniş yer veren sergide, desenden resme, videodan yerleştirmeye, fotoğraftan heykele uzanan pek çok çalışma mevcut. Sergideki çalışmalar kronolojik bir şekilde dizayn edilmek yerine, geçmiş ile şimdinin içiçe konumlandığı bir kurgu ile sunuluyor. Eviner'in merkezinde desen bulunan çalışmaları, toplumsal, politik ve sosyo-kültürel koşullar içerisinde kadın, toplumsal cinsiyet ve kimlik politikalarına dair farklı halleri konu ediyor.

Tarih: 22 Haz. – 23 Ekim 2016
Yer: İstanbul Modern

'KORKU' SERGİSİ

Oniki sanatçının yapıtlarının biraraya geldiği "Korku/Fear" isimli karma sergi, korku kavramının sorgulanmasından hareketle ortaya çıkan çalışmalardan oluşuyor. Serginin küratörlüğünü Özlem İnay Erten üstleniyor. Korku nedir? Tanımlanabilir mi? Nerede ve nasıl şekillenir? Nelele etki eder? Dahası, korkunun sanat aracılığıyla aktarılması, hatta aşılması mümkün müdür? Ali Alishır, Beyza Boynudelik, Aydın Büyüktaş, Hakan Çınar, Evren Erol, Nur Gürel, Tülay İçöz, Kazım Karakaya, Çagatay Odabaş, Meliha Sözeri, Özer Toraman ve Semih Zeki'nin yapıtlarıyla katıldığı sergi, ziyaretçilerine "korku"ya dair farklı perspektifler sunuyor.

Tarih: 21 Haz. – 31 Ağus. 2016
Yer: Bozlu Art Project Nişantaşı

NEŞRİYAT NE DEMEK?

Kadir Yılmaz Ötügen Neşriyat

Kendinizi bir anda şöyle bir konuşmanın içinde buluyorsunuz: “Kitap yazdım, basar mısınız? –Tabii ki, dosyanızı gönderebilirsiniz, inceledikten sonra size daha fazla yardımcı olabiliriz. –Bir de yanlış anlamazsanız, bir şey soracağım, neşriyat ne demek? –...” Evet, o üç nokta benim: Editör. Kâbus gibi geçen telefon görüşmelerinden sonra ilâhî bir sesin gelip kulaklarımı temizlemesini yahut her harfte klavyenin parmaklarımı âdeta ısırdığı e-postalaşmalardan sonra ellerimi içine doldurup, çok değil birkaç dakika bile olsa rahatlayabileceğim bir buz kovasının yancağı-zımda bitivermesini kim bilir kaç kez istemişimdir. Bundan şikâyetçi miyim? Kesinlikle hayır! İsimizde, kitapları yayına hazırlamaktan belki de daha fazla yer işgal edenin, yazarların okuyucuya hazırlanması olduğu kanaatindeyim. Yanlış filmler, orantısız (!) beklentiler ve ekleştiriye tahammülsüzlük. Hâlbuki bizdeki anahtar kelimeler: Yayın Danışma Kurulu, Yayın Programı, Birinci Revizyon, İkinci Revizyon, Açıklık, Kaynakça, İmlâ. Latife bir yana, editörün vazifesi için, yazarın metnini okuyucu karşısına çıkımdan önce tam anlamıyla teçhiz hâle getirmek diyebiliriz. Bu sebeple, her ne kadar yazarlarla aramızda çok da sevimli sayılmayacak bir ilişki olsa da, metnin mükâmil hâle gelmesini isteyen her ciddi yazar için ciddi editör büyük bir fırsattır.

Ötügen Neşriyat olarak 2016 yılının ikinci yarısı bizim açımızdan oldukça heyecan verici gelişmelere gebe görünüyor. En başta, Türk romancılığının zirvesinde oturan Peyami Safa'nın bütün eserlerinin Eylül başından itibaren yeniden ve sadece Ötügen'de yayınlanacak olması bizim açımızdan oldukça önemli. Son iki yıldır başlatmış olduğumuz külliyatlar serisi içerisinde bu dönemde de Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura'nın eserlerini neşretmeye devam edeceğiz. Ayrıca Türk hikâyeciliğinin gür sesi Ömer Seyfettin de bütün kalem işleriyle birlikte bu seri içinde okuyucuyla

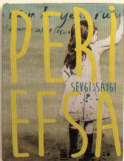
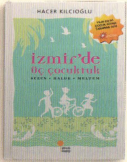
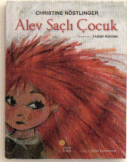
buluşacak. Bu üç abidevi ismin yayında, Ahmet Haşim ve Cenap Şahabettin külliyatlarında da hazırlıklar son aşamaya gelmiş durumda. Türkçenin en büyük sözlüğü Ötügen Türkçe Sözlük'ün 70,000 kelime ilâveli yeni baskısı da sonbaharda yine beş cilt hâlinde okuyucularımızın istifadesine sunulacak.

Eylül-Ekim aylarında, yine Türk kültürünün her sahasını kuşatacak şekilde yepyeni kitaplarla okuyucularımızın karşısına çıkacağız. Uzun yıllardır Üsküdar'da yaşayan ve âdeta Üsküdar'ın her kaldırım taşını –değiştirilmemiş olanları tabii!- ezbere bilen ve Üsküdar'la nefes alıp, Üsküdar'la nefes veren değerli araştırmacı Sinan Yılmaz'ın Altın Şehir Üsküdar Kitabı çıkacak. Sinan Bey'in kitabı Üsküdar'ın dününü ve bugününü anlamak ve hatta geleceğini kurmak isteyenler için eşsiz bir kaynak olacak. Misli Baydoğan'ın Hû Diyen Karga –Selçuklu Hikâyeleri- kitabında ise, çok uzun bir ömür sürmüş bir kara karganın dilinden Selçukluların hikâyelerini okuyacağız ki, tarifsiz bir üslup şöleni sunacak bu kitabın, bilhassa millî ve manevi şuura her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulan bugünlerde gençler tarafından ziyadesiyle beğenileceğini düşünüyoruz. Karadeniz araştırmalarının aksakalı Mehmet Bilgin Bey'in Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya Misyonu başlıklı kılı kırk yaran çalışması ise tarihçiliğimizde büyük bir boşluğu doldurarak Birinci Cihan Harbi'nin belki de en fazla göz ardı edilen cephesini, yine tarihimizin en fazla merak edilen örgütlerinden Teşkilat-ı Mahsusa üzerinden okuyuculara aktaracak. Genç ve çalışkan akademisyenlerimizden Aysun Dursun Hanımefendi ise, Türk Halk Kültüründe Hukuk başlıklı çalışmasıyla tabir caizse toplumsal DNA'mızdaki “hukuk”un tezahürlerini gözler önüne sererek bu sahada çok kıymetli bir adım atmış olacak. Otuzdan fazla yeni çalışmanın hepsini burada saymam mümkün değil, ancak okuyucularımız bu sonbaharda da Ötügen Neşriyat'ta takip etmenin haklı gururunu yaşayacaklar. ■

HUBAN KORMAN: KAPAK, OKURLA BULUŞAN İLK NOKTADIR

Güneşli Kitaplığı'nda fantastik kitap kapak tasarımlarıyla dikkat çeken Huban Korman ile konuştuk.

Kitap kapaklarını tasarlarken dikkat ettiğin detayları üç maddede özetler misin?

Öncelikle kullandığım fonta çok özen gösteriyorum. İllüstratör olduğum halde tipografi çok severim, her fırsatta bunu değerlendiriyorum! Sade bir anlatıma dikkat ediyorum ve kitaba dokunmalarını istiyorum; elimden geldigince dikkat çeksin, aradan sıyrılırsın...

Tasarımda iltimas gösterdiğin renkler ve yazı karakterleri var mı?

Olmaz mı! Bu da dönemsel bir şey ve bir çeşit moda takibi gibi. Popüler fontlar hep değişir... Renklerde genellikle kendi ruh durumumuz çok önemli, bu ara turkuaz dönemindeyim... Ama cinayetle ilgili bir kitapta tutup da turkuaz bir kitap kapağı yapmazsınız. Cinayet havuzda değilse tabii... Kitap kapağı okurumuzla buluştuğumuz ilk noktadır, ilgilerini çekmeli, ellerine almahlar!.. Bunu hiçbir zaman gözardı etmem.

Şimdiye kadar tasarladığın kitap kapakları arasında en sevdiğin tasarım hangi kitaba ait?

Peri Efsa - Kırmızı Başlıklı Kız Ağlıyor - Açıyıp Hismi.

En beğendiğin kitap kapağı hangisi?

Pek çok kapak var sevdiğim. Penguin Books kapaklarını seviyorum genelde.

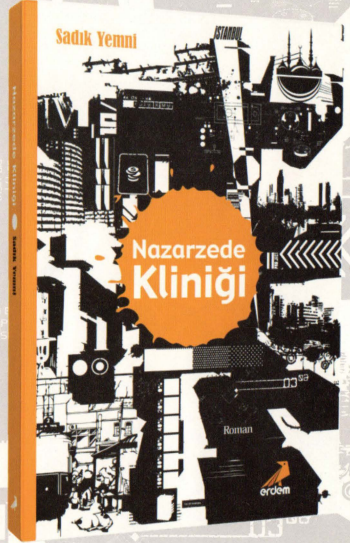
Keşke ben tasarlasaydım dediğin yerli ya da yabancı bir kitap var mı?

Pek çok şey oldu doğrusu... Gönül isterdi ki, Penguin Books kitaplarından bir ikisini ben yapsaydım! ■

Nazarzede Kliniği

Sadık Yemni

Elle tutulamayan...
Göründüğü yerde olmayan...
Dokunduğunda dağılan kitap:
NAZARZEDE KLİNİĞİ
Dünün masalı,
Yarının efsanesi,
Bugünün hikâyesi...

[f /erdemyayinrubu](#)
[t /erdemyayinrubu](#)
[t /erdemyayinrubu](#)

Dağıtım: Sedir Yayınları A.Ş.
Telefon: 0212 486 34 00

erdemyayinlari.com

erdem
YAYIN GRUBU
"okumak yaşamaktır"

2016
YILIN
YAZARI

Yaşar Kemal ÖYKÜ YARIŞMASI

2016 yılını Türkçeyi zenginleştiren, dilin tohumunu koruyan ve besleyen usta yazar Yaşar Kemal'e adanmış Nilüfer Belediyesi, Yaşar Kemal'in edebiyatımıza kazandırdığı birikimin etkisinde, yazmayı kendine uğraş edinenleri "2016 Yılın Yazarı Yaşar Kemal Öykü Yarışması"na davet ediyor.

SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ

Feyza Hepçilingirler, Semih Gümüş, Feridun Andaç,
Nahit Kayabaşı, Şafak Pala.

BAŞVURU TARİHLERİ

20.06.2016 - 26.08.2016

SONUÇLARIN İLANI

28.10.2016

ÖDÜLLER

Birincilik Ödülü: 3.000 TL

İkincilik Ödülü: 2.000 TL

Üçüncülük Ödülü: 1.000 TL

Mansiyon Ödülü (Üç Kişiyse): Kişi Başı 750 TL

Detaylı bilgi için:

(224) 494 19 54

<http://www.nilufer.bel.tr/kutuphane>

<http://facebook.com/niluferkutuphane>

<http://twitter.com/niluferkutuphane>

**NİLÜFER
BELEDİYESİ** KÜTÜPHANE

444 1603 nilufer.bel.tr
1603 NiluferBel

441 8189 kutuphane.nilufer.bel.tr
8189 NiluferKutuphane

